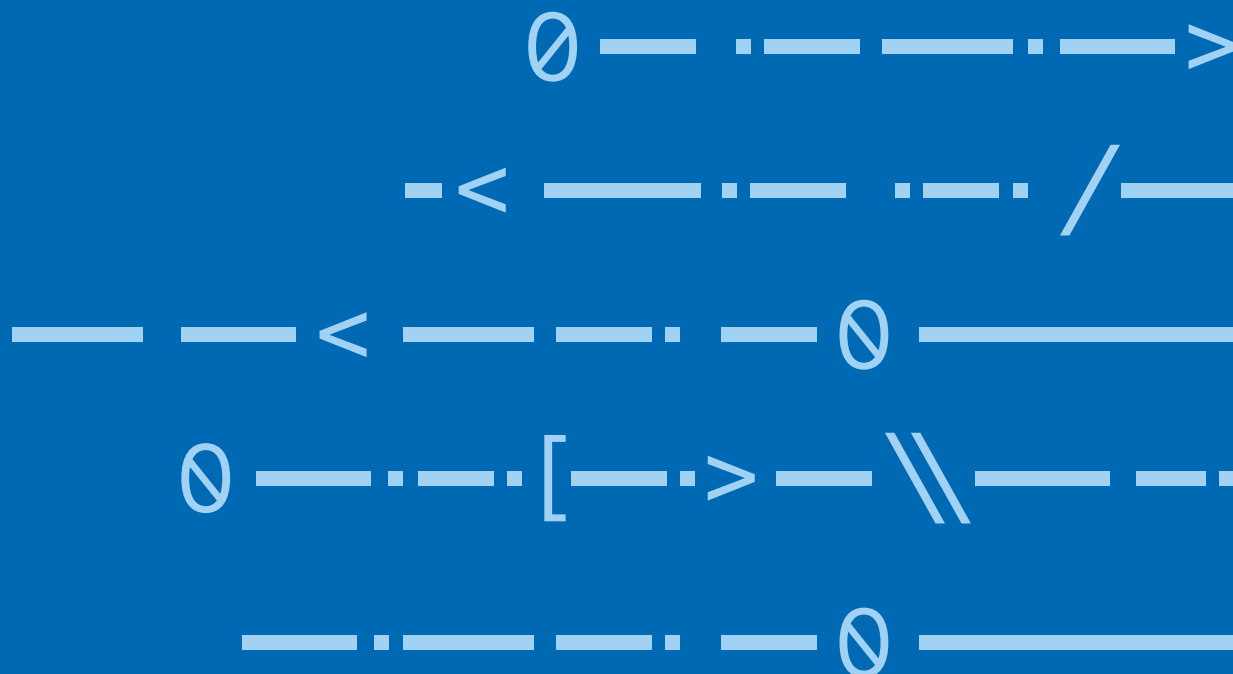

ШКОЛЕ ЗА 21. ВИЈЕК

НАСТАВНЕ ПРАКСЕ ЗА ШКОЛЕ 21. ВИЈЕКА

2

IMPRESSUM

АУТОРИ:

Драгица Јовић, Катарина Живковић, Драгица Божић,
Расема Делић, Божана Николић, Весна Ркман,
Мелика Омеровић, Виолета Стојановић, Далиборка
Шеатовић, Фатима Кличич, Ирман Кендић, Амна
Хусовић, Муамер Ћулмез, Изудин Кујраковић, Смајо
Ћехић, Ведрана Бенковић, Надина Омазић, Самир
Кишметовић, Алма Захировић, Милана Стеванић,
Матео Бановић, Мидхад Цокоја, Елвис Ичановић,
Фатима Кличич, Санела Пантелић, Наташа Елез,
Мирко Милинковић

МЕНТОРИ:

др.сц. Санела Поповић, доц.др. Татјана Марић,
Саудин Бегановић, проф., мр. Адин Бегић,
мр. Нермина Усејновски

ИЗДАВАЧ:

British Council
Љубљанска 9
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина

T +387 33 250 220
F +387 33 204 711

british.council@britishcouncil.ba

Предговор

Водич „Наставне праксе за школе 21. вијека“ је припремљен у оквиру програма „Школе за 21. вијек“ који финансира Влада Уједињеног Краљевства а спроводи организација British Council. Садржи најбоље примјере подучавања које су припремили наставници обухваћени програмом „Школе за 21. вијек“ и обезбиједиће трајну подршку и повећати способност наставника да изводе наставу укључивањем елемената критичког размишљања, рјешавања проблема и вјештина програмирања у своју наставну праксу.

Програм „Школе за 21. вијек“ на Западном Балкану је троипогодишњи програм који подржава око 1 милион ученика узраста од 10-15 година из скоро 4,000 основних школа на Западном Балкану при савладавању вјештина програмирања, критичког размишљања и рјешавања проблема. Програм ће се истовремено бавити и многобројним ограничењима која спречавају ученике основних школа да развију вјештине критичког размишљања, рјешавања проблема и програмирања и радити на стварању повољног окружења у свим земљама Западног Балкана чиме би се подстакнуо развој тих вјештина код ученика. Да би се то постигло, програм ће укључити око 18,000 наставника у програм обуке и омогућити им да ефективно подучавају вјештине критичког размишљања, рјешавања проблема и програмирања у учионици, уз употребу микробита, програмабилног целног рачунара. Надаље, програм ће се фокусирати на директоре школа како би повећали своје способности да предводе, промовишу и примјењују вјештине критичког размишљања, рјешавања проблема и програмирања кроз наставни план и програм у својим школама. Поред тога, програм сарађује и са креаторима политика широм земаља Западног Балкана како би се обезбиједило да подстичу школе да похађају обуку и, кад је то потребно, подрже увођење вјештина критичког размишљања, рјешавања проблема и програмирања у школе промјенама релевантних политика (реформа наставног плана и програма, политика континуираног професионалног развоја наставника, итд). Коначно, програм ће обезбиједити школама ресурсе за ефективно подучавање ученика вјештинама програмирања, укључујући испоруку микробит уређаја. Кроз овај програм, свака од 4,000 школа широм Западног Балкана ће добити између 10 и 60 микробит уређаја, у зависности од броја ученика у школи.

Садржај:

БОСАНСКИ, ХРВАТСКИ, СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

01. „МАЛИ ПРИНЦ“, АНТОАН ДЕ СЕНТ ЕГЗИПЕРИ	7
02. „ЖЕЛИМ ВРАТИТИ ЉУБАВ“, ИВАНА МАРИНИЋ.....	17
03. „ДРУЖБА ПЕРЕ КВРЖИЦЕ“, МАТО ЛОВРАК	25
04. ИКТ „ШАРКО“, АЛИЈА ДУБОЧАНИН	29
05. „МАЛИ УЧКАРИЋ“, ВИКТОР ЦАР ЕМИН	33
06. „ПИСМО МАЈЦИ“, СЕРГЕЈ ЈЕСЕЊИН.....	43
07. ИВО АНДРИЋ „КЉИГА“ ОДЛОМАК	48

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

08. THANKSGIVING	55
09. CHOOSING A CAREER.....	65

МАТЕМАТИКА

10. ПРИМЈЕНА СИСТЕМА ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА СА ДВИЈЕ НЕПОЗНАТЕ	71
11. ZBRAJANJE I ODUZIMANJE RACIONALNIH BROJEVA (PONAVLJANJE)	77

БИОЛОГИЈА

12. БАКТЕРИЈЕ (ПРОКАРИОТИ).....	85
13. БОЛЕСТИ И ЊЕГА НЕРВНОГ СИСТЕМА	90

ГЕОГРАФИЈА

14. ЗРАЧНИ ПРИТИСАК И ВЈЕТАР	99
15. ЛАТИНСКА АМЕРИКА (СРЕДЊА АМЕРИКА)	106

ИСТОРИЈА

16. ПОСЉЕДИЦЕ ГЕОГРАФСКИХ ОТКРИЋА	111
---	-----

ФИЗИКА

17. ЕЛАСТИЧНА СИЛА	116
18. МЈЕРЕЊЕ ДУЖИНЕ – ПРАКТИЧАН РАД	123
19. ОДРЕЂИВАЊЕ СРЕДЊЕ БРЗИНЕ ТИЈЕЛА И УБРЗАЊА	128

ТЕХНИЧКА КУЛТУРА

20. ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ ЕНЕРГИЈЕ	133
21. ЕЛЕКТРОНСКИ ЕЛЕМЕНТИ	138

ИНФОРМАТИКА

22. РАД С ПЕТЉАМА, ВАРИЈАБЛАМА, НАРЕДБА FOREVER, REPEAT	143
23. PROGRAMIRANJE UZ MICRO:BIT (UVJETNO GRANANJE).....	150

ОДЈЕЉЕНСКА ЗАЈЕДНИЦА

24. FENOMEN LAŽNIH VIJESTI	156
25. НЕПРИМЈЕРЕНО ПОНАШАЊЕ/ВРШЊАЧКА ДИСКРИМИНАЦИЈА И НАСИЉЕ	166
26. PROFESIONALNA ORIJENTACIJA	171

МУЗИЧКА КУЛТУРА

27. УВОЂЕЊЕ C-DUR ЉЕСТВИЦЕ	179
----------------------------------	-----

**БОСАНСКИ,
ХРВАТСКИ,
СРПСКИ ЈЕЗИК И
КЊИЖЕВНОСТ**

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Драгица Јовић

Школа: Основна школа "Вук Караџић", Језеро

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

„Мали Принц“, Антоан де Сент Егзипери

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Српски језик и књижевност

Међупредметна корелација:

Географија и Ликовна култура

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Књижевност-Лектира

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

90 минута (2 часа)

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Лектира: Антоан де Сент Егзипери (1998). Мали Принц, Београд: Публикум;
- хамер папир, фломастери, селотејп трака, маказе, стикери,
- слика Мали Принц,
- рачунар, пројектор,
- папирићи у виду плодова јабуке,
- плакат дрво проблема...

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- Сагледавање других перспектива
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подупиру развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави српског језика и књижевности за 9. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

- ✓ Ученици ће моћи утврдити разлике и сличности између класичне и модерне бајке користећи **Венов дијаграм**.
- ✓ Ученици ће моћи, анализирањем (рашчлањивањем) романа, доћи до сопственог разумијевања и тумачења модерне бајке и животних вриједности које она пружа.
- ✓ Ученици ће препознавањем и повезивањем појмова у игри асоцијација моћи закључити коначно рјешење система асоцијација.
- ✓ Ученици ће моћи уочити и препознати нестварне садржаје, издвојити и описати мјесто и вријеме догађаја у временском слиједу, уочити дијелове текста написане у пренесеном значењу, препознати ликове и њихове особине те поруке из дјела.
- ✓ Ученици ће моћи изразити сопствени став поткрепљујући га текстом.
- ✓ Ученици ће моћи да уоче и анализирају ликове и њихове особине, те на основу тога схватити поруке текста.
- ✓ Ученици ће моћи утврдити узроке и посљедице проблема нарушених односа између дјете и одраслих, користећи технику **„дрво проблема“**.
- ✓ Ученици ће моћи на основу анализе узрочно-посљедичне везе проблема нарушених односа између дјете и одраслих, навести неколико приједлога за рјешење.
- ✓ Ученици ће моћи да изразе своје мишљење у сваком сегменту часа те ће поткријепити своје тврдње доказима из текста.
- ✓ Ученици ће побољшати јасно и сажето изражавање, способност самосталног и кооперативног учења те одговорности и његовање пријатељских односа.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Десет дана прије обраде наставне јединице дефинисана је тема ове модерне, фантастичне бајке. Овај роман фантастичног смјера најближи је чистој и једноставној дјечијој души. Развојни период пубертета у којем су ученици, носи са собом све невоље и сва неразумијевања свијета одраслих који се увелико разликује од дјечијег свијета. Наглашено је да се у овој причи супростављају свијет одраслих и свијет дјете, а што је свакако блиско свакодневном животу ученика, те се претпоставља да је роман изазвао жељу за читањем. Да би се озбиљно приступило реализацији ове теме, ученици су на претходним часовима упознати са различитим стратегијама рада које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема. Ученици су упознати са стратегијама као што су мапа ума и дрво проблема. Такође су добили задатак да код куће погледају видео на YouTube каналу о „мапи ума“. Линк за видео погледати у активности бр. 3.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

I ЧАС

Активност бр. 1

Игре асоцијација
(10 мин)

На почетку часа наставница настоји придобити пажњу и интересовање ученика те их уводи у тему путем технике-**игра асоцијација**. На табли су магнетима причвршћени картончићи у три колоне (можете и на рачунару креирати игру у ппт презентацији). Колоне су означене словима А, Б и Ц. Појмови су на скривеној страни картончића. Ученици бирају поља, ви окрећете картончиће, ученици препознају појам и покушавају одгонетнути рјешење колоне или чак и коначно рјешење цијелог система асоцијација. Ученици који се јаве да учествују у игри имају право отворити 2 поља и једном покушати дати одговор за коначно рјешење. Наравно, ви можете успоставити правила која вама одговарају.

А	Б	Ц
A1	B1	C1
A2	B2	C2
A3	B3	C3
A4	B4	C4
КОНАЧНО РЈЕШЕЊЕ		
А	Б	Ц
машта	савремено	стилска фигура
измишљено	нововјековно	симболичко значење
чудесно	футуристичко	лисица, змија
књижевна врста	техничка достигнућа	пренесено значење
БАЈКА	МОДЕРНО	АЛЕГОРИЈА
МОДЕРНА БАЈКА-МАЛИ ПРИНЦ (АНТОАН ДЕ СЕНТ ЕГЗИПЕРИ)		

Илустрација Мали Принц ¹

Ако вам се деси да ученици прије предвиђеног времена открију коначно рјешење, не брините. У откривеним пољима имате довољно материјала да и даље правите повезнице и постављате питања по нивоима сложености према Артуру Л. Кости²:

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Која стилска фигура је слична алегорији?	1
⇒ Како сте лисицу и змију повезали са алегоријом?	2
⇒ На основу којих асоцијација сте извели закључак да се ради о модерној бајци?	3

Игром асоцијација добићете замах и енергију за наредну фазу часа-разумијевање.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Питања по нивоима
сложености

(15 мин)

Наставница најављује наставну јединицу и исходе учења. На таблу уписује наслов *Мали Принц (Антоан де Сент Егзипери)*. На табли и у Power Point презентацији је постављена слика Малог принца како би подстицала и евоцирала ученике на размишљање. Ученици требају да зажмире и да замисле слику Малог Принца у својој глави. Питати пар ученика да нам опишу своју замишљену слику засновану на прочитаној лектури. Подстицати дјецу да маштају и размишљају.

Након тога наставница поставља неколико питања по нивоима сложености.

I НИВО ПИТАЊА	II НИВО ПИТАЊА	III НИВО ПИТАЊА
⇒ Шта знате о писцу Антоану де ⇒ Сент Егзиперију? ⇒ Ко је главни лик у роману Мали Принц? ⇒ Ко је писац посветио овај роман? (Прочитај ⇒ Писмо Леону Верту!) ⇒ Којој књижевној врсти припада ово дјело?	⇒ Којим примјерима можемо то поткријепити? ⇒ По вашем мишљењу које су сличности и разлике између класичне и модерне бајке?	⇒ Шта би се могло догодити када би из ове бајке избацили стилску фигуру алегорија? ⇒ На основу којих чињеница бисте могли доказати да је ово дјело о људским вриједностима?
		

Модерна фантастична бајка, филозофска расправа говори о нашем добу и отуђеном човјеку у овом свијету. Посвећена и дјечи и одраслима. Оно што је чини модерном су: пилот, авион-техника, астероиди, путовања са планете на планету, употреба алегорије. У себи крије важне животне лекције...

Вриједности су: љубав, рад, пријатељство, искреност, упорност, оптимизам, одговорност, брижност – брига о другоме...

Цитати који то доказују: *"Човјек само срцем добро види. Оно битно, очима је невидљиво", "... очи су слијепе. Треба тражити срцем.", "Много је теже судити себи самоме него другима. Ако успијеш себи добро судити, значи да си прави мудрац.", "Морам поднијети двије-три гусјенице, ако желим видјети лептире.", "... Али она сама значајнија је од свих вас заједно, зато што сам њу заливао. Што сам је стављао испод стакленог звона. Што сам је заклањао од вјетра."*

На питање које су сличности и разлике између класичне и модерне бајке, ученици су одговор на ово питање урадили путем **Веновог дијаграма**.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Рад у групама

(20 мин)

Након одговора на питања по нивоима сложености и дискусије наставница дијели ученике у три хетерогене групе. Свака група је добила питања. Ученици дијеле задужења у групи и међусобно дискутују. Свака група има различите задатке и чланови групе раде независно једни од других.

I група-Истраживачи

Када и гдје се дешава радња романа? (1. ниво)

Понуђене структурне дијелове бајке у колони Б придружи одговарајућем редном броју у колони А према редослиједу догађаја. (2. ниво)

А	Б СТРУКТУРНИ ДИЈЕЛОВИ-ФАБУЛАРНИ ТОК	РЈЕШЕЊА
1.	Тако је упознао Малог Принца.	3
2.	Мали Принц нечујно одлази.	10
3.	Мали Принц му прича о свом планету и ружи.	4
4.	Једном му се авион срушио у пустињи Сахари.	2
5.	Опрашта се с њим и говори да ће се смијати са своје звијезде.	9
6.	Мали Принц му говори да мора отићи.	8
7.	Осми дан он и пилот одлазе до извора.	7
8.	Писац је са шест година нацртао змијског цара са слоном.	1
9.	Долази на Земљу и упознаје лисицу.	6
10.	Мали Принц одлази на друге планете.	5
ФАБУЛАРНИ ТОК 1. Писац је са шест година нацртао змијског цара са слоном. 2. Једном му се авион срушио у пустињи Сахари. 3. Тако је упознао Малог Принца. 4. Мали Принц му прича о свом планету и ружи. 5. Мали Принц одлази на друге планете. 6. Долази на Земљу и упознаје лисицу. 7. Осми дан он и пилот одлазе до извора. 8. Мали Принц му говори да мора отићи. 9. Опрашта се с њим и говори да ће се смијати са своје звијезде. 10. Мали Принц нечујно одлази.		

Одаберите неколико цитата. Како бисте их протумачили? (3. ниво)

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 3

Рад у групама

(20 мин)

II група – Тумачи ликова

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Како сте доживјели Малог Принца?	1
⇒ Шта вам је у вези са њим било необично?	1
⇒ Како бисте окарактерисали Малог Принца?	1
⇒ Можете ли навести неколико особина за сваки лик?	1
⇒ Како бисте класификовали ликове на основу њихових поступака?	2
⇒ У заштиту којих ликова из романа бисте стали и којим чињеницама бисте то оправдали (размислите о вриједностима)?	3

III група – Везисте

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Да ли бисте се могли идентификовати са неким ликовима?	1
⇒ Како бисте повезали роман и вањски свијет?	2
⇒ Можете ли примјером из окружења показати да неки ликови из бајке подсећају на људе које знате?	2
⇒ Које закључке можете извести из начина на који су се ликови понашали и размишљали?	3

На крају првог часа су дата упутства за рад на сљедећем часу. Ученици су добили задатак да припреме своје презентације и да размисле како креирати мапу ума на централни појам „Мали Принц“, дрво проблема на тему односа одраслих и дјеце те написати састав инспирисан овим романом.

У прилогу линк³ за мапу ума да погледају код куће:

<https://www.youtube.com/watch?v=agSV0viM2Pg.3>

Активност бр. 4

Презентација рада по
групама и дискусија

(20 мин)

Ученици презентују одговоре, води се дискусија. Сви ученици из групе презентују дио одговора. На овај начин развијамо презентацијске вјештине код све дјеце и сви су укључени у рад током презентације. По завршетку презентације постављају се и додатна питања уколико нешто није јасно или прецизно објашњено.

I група-Истраживачи:

Ученици су одредили мјесто, вријеме и навели главне догађаје, изабрали су и протумачили неколико цитата из којих се видјело да су разумјели суштину и донијели закључке:

- ▶ Љепоту треба тражити у малим стварима – као што је једна ружа, бунар воде у пустињи. Пријатељство и љубав треба пазити, његовати и развијати.
- ▶ Пријатељски савјети мудре лисице. „Битно је очима невидљиво“ и сл.
- ▶ Важна је суштина. „Човјек само срцем добро види. Суштина се очима не да сагледати“. Живот треба сагледати из различитих перспектива.
- ▶ Потребно уложити вријеме и труд за добре резултате, добро је бити одговоран.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 4

Презентација рада по
групама и дискусија

(20 мин)

II група-Тумачи ликова:

Мали Принц: тајанствен, знатижељан, долази са друге планете, упоран. Схвата на крају да му је ружа нешто највредније што има. Уложио је много труда и бриге у њихов однос.

Остали ликови:

Ружа–представља љубав, љепоту;

Лисица–мудра, паметна, упорна; змија-зла, опасна; послован човјек-стално заузет, рачуна, броји...

Свакако би стали у заштиту Малог Принца који трага и проналази праве вриједности: љубав, разумијевање, пријатељство пилота који је на неки начин сличан њему; лисице која је мудра, размишља и схвата суштину живота; дјеце која су радознала, неискварена те ствари гледају срцем.

Не би стали на страну оних као што су: змија-зло; послован човјек заокупљен само собом, бројевима, рачуницом и сл.; краљ-умишљен и води рачуна само о себи.

Углавном одрасли који не разумију дјецу и другачије гледају на све „одрасли су заиста јако чудни“ цитат из романа).

III група – Везисте:

Роман на алегоричан начин говори о свијету који нас окружује-модерном свијету у којем је свако заокупљен собом, пословима, бројкама-новцем, свијету којем недостају дружења, брига једних о другима, разумијевање, љубав о односу и неразумијевању одраслих и дјеце; научили смо да су људи различити, да имају другачије интересе, да се баве собом да су често усамљени – немају пријатеље.

II ЧАС

Активност бр. 5

Рад у групама и
презентација рада
– Мапа ума, Дрво
проблема, Писање
састава

(30 мин)

Ученици су и даље подијељени у групе као и претходни час.

I група

Задатак ће реализовати креирањем „мапе ума“ на тему „Мали Принц“. На претходним часовима ученицима је пуштен видео који говори о томе шта је мапа ума, чему служи и како се креира. Код креирања мапе ума долази до изражаја креативност ученика, али се свакако користе и познате информације из текста. „Приликом израде мапе ума размислите о ономе о чему смо разговарали на претходном часу а то је: мјесто радње, вријеме радње, теми, ликовима, односу одраслих и дјеце, ликовима и њиховим особинама, цитатима који су уједно и поруке романа и сл.“

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 5

Рад у групама и
презентација рада
– Мапа ума, Дрво
проблема, Писање
састава

(30 мин)

II група

Чланови ове групе ће реализовати задатак користећи технику “**дрво проблема**”.

Ученици су одабрали проблем нарушеног односа дјецe и одраслих, а затим дискутују и усаглашавају који су то узроци проблема, те исписују своје идеје.

Ово су неке идеје ученика везано за узроке:

строго, круто понашање, недостатак стрпљења код одраслих, реалност, недостатак комуникације, незаинтересованост, презаузетост, неразумијевање...

Након препознавања узрока, ученици уочавају посљедице наведеног проблема.

Ово су неке идеје ученика везано за посљедице:

усамљеност, потцјењивање себе, озбиљност, пребрзо одрастање, непроживљеност дјетињства, лоша комуникација, неостварени снови, мањак самопоуздања, одустајање од снова...

У заједничком прегледу узрока и посљедица на нивоу одјељења, уколико се неко досјети неког новог приједлога исти се може допунити. Разред ће приједлог заједно са наставником размотрити и дописати у дијелу узрока или посљедица стабла проблема. Наставница након тога поставља неколико питања у складу са нивоима сложености.

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Наведите који су вам узроци и посљедице проблема исти или слични?	1
⇒ Како можете објаснити чињеницу да “лоша комуникација” може бити и узрок и посљедица проблема нарушеног односа између дјецe и одраслих?	2
⇒ Кога би могли укључити у рјешавање овог друштвеног проблема?	3

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 5

Рад у групама и
презентација рада
– Мапа ума, Дрво
проблема, Писање
састава

(30 мин)

III група

Задатак ове групе је да напише писмо Малом Принцу

⇒ Шта бисте ви поручили Малом Принцу?

Прва група је након презентације мапе ума, прочитала неколико питања која су осмислили на основу информација које су структурисали у мапи ума:

- ⇒ Како је дјело Мали Принц?
- ⇒ Одакле долази Мали Принц?
- ⇒ Гдје се одвија радња романа ?
- ⇒ Које су карактеристике модерне бајке?
- ⇒ Која стилска фигура је највише заступљена у роману?
- ⇒ Кога све среће Мали Принц на свом путовању?
- ⇒ Кога је оставио на својој планети?
- ⇒ Зашто ће Мали Принц бити срећан иако знамо да га је змија ујела?
- ⇒ Каква је ружа?
- ⇒ У шта она вјерује?
- ⇒ Који су споредни ликови у роману?
- ⇒ Који цитати из романа говоре о важности пријатељства?...

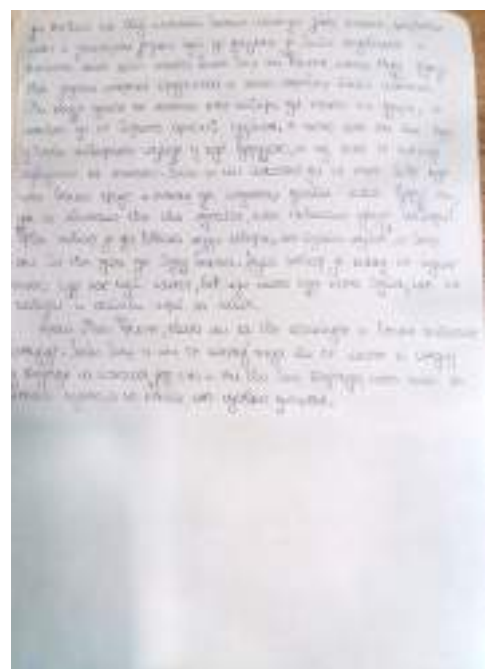
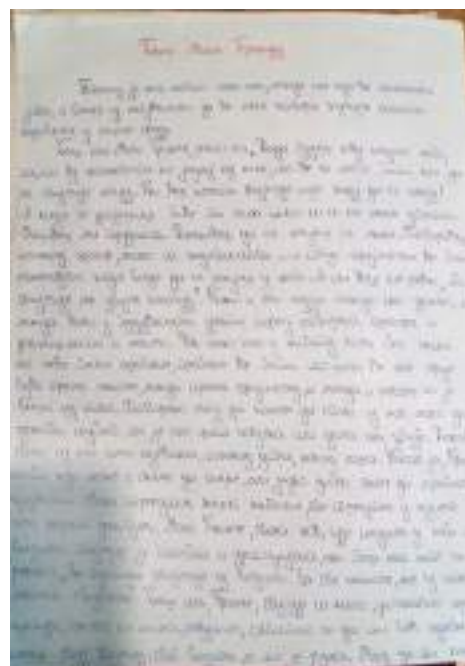
За креирање питања виших нивоа сложености помаже и наставница.

Друга група, након што је идентификовала узроке и посљедице нарушених односа између одраслих и дјеце, добила је задатак да још промисли критички и креативно о проблему те у складу са препознатим узроцима и посљедицама осмисли рјешења. Рјешења проблема ученици уписују на папириће изрезане у облику јабуке који се налазеу датим материјалима и лијепе их у крошњу.

Рјешења: Успоставити бољу комуникацију, суочити се са проблемима и рјешавати их што раније; више заједничких активности дјеце и одраслих-игре, забаве, смијеха; подстицање креативности и маште а не гушење.

III група – Читање састава

Након прочитаног састава о истом поразговарати са ученицима. Шта се поручује у саставу о Малом Принцу? Да ли постоје поруке и за одрасле? Да ли имају неке поруке за вас дјецу? и сл.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

Понављање

(15 мин)

Задатак прве групе је био да на основу информација које су структурисали у мапи ума осмисле неколико питања. Ова питања која су конструисали из мапе ума ће бити услов за понављање-рефлексију садржаја ова два часа. Стога у дијелу рефлексије повратну информацију урадити на основу питања која су креирали ученици.

- ⇒ Како је дјело Мали Принц?
- ⇒ Одакле долази Мали Принц?
- ⇒ Гдје се одвија радња романа?
- ⇒ Које су карактеристике модерне бајке?
- ⇒ Која стилска фигура је присутна у роману?
- ⇒ Кога све среће Мали Принц на свом путовању?
- ⇒ Кога је оставио на својој планети?
- ⇒ Зашто ће Мали Принц бити срећан иако знамо да га је змија ујела?
- ⇒ Каква је ружа? У шта она вјерује?
- ⇒ Који су споредни ликови у роману?
- ⇒ Који цитати из романа говоре о важности пријатељства?...

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 1

Игра асоцијација је техника која је ученицима прије свега интересантна, а вата омогућава да ефектно поновите старо, направите повезницу са обрадом новог градива и мотивишете ученике за размишљање о теми која слиједи. У игри могу учествовати и сви ученици, с тим што ћете ограничити број поља које могу отворити на једно поље. За вријеме од пет до седам минута ученике ћете подсетити на све најважније елементе романа. Ученици ће у току игре правити повезнице између појмова, биће заинтересовани и максимално фокусирани, имаће прилику да идентификују, претпоставе и дефинишу. Овом игром снажно ћете подстаћи такмичарски дух, чак и код оних ученика који су већину времена тихи и изгледају незаинтересовано.

Водити рачуна о адекватној примјени наведених стратегија и техника рада у односу на предмет изучавања. Више о наведеним стратегијама/техникама рада на линковима:

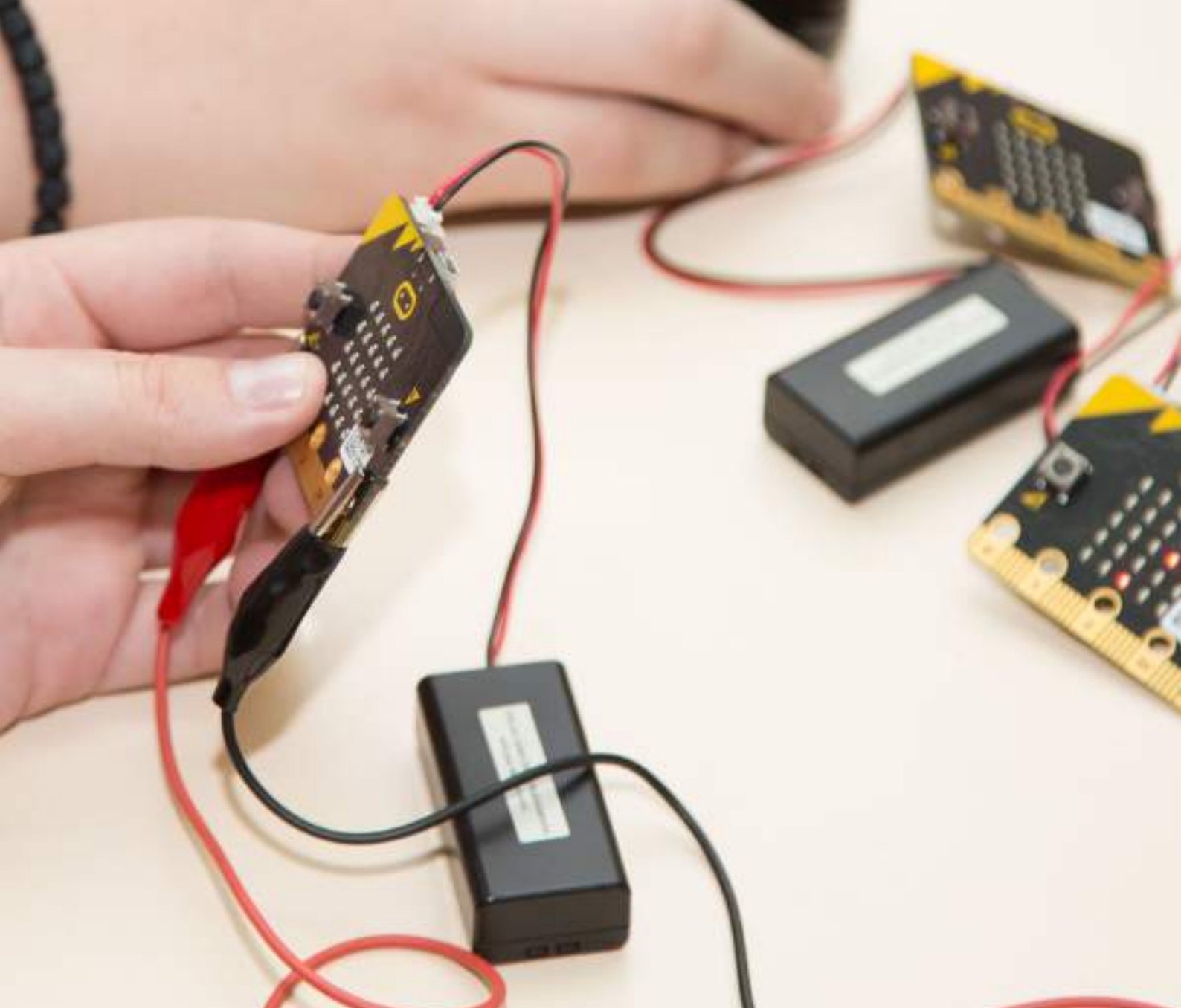
- ▶ https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/primjeri_dobre_prakse.pdf
- ▶ http://www.stem-genijalci.eu/wp-content/uploads/eucenje/cip/Prirucnik_Kriticko_citanje_web.pdf
- ▶ <https://inskola.com/wpcontent/uploads/2018/05/prirucnik-planiranje.pdf>
- ▶ <https://inskola.com/wp-content/uploads/2021/11/VODIC-KROZ-PLANIRANJE.pdf>

Сугестије у вези са наставком рада

Сљедећи час планирати на основу питања из мапе ума која су креирали ученици групе бр. 1. Сви ученици ће код куће на основу мапе ума коју ће добити на Google учионицу, имати задатак да осмисле што више питања. Сљедећи час донијети сва питања која ћемо сортирати по нивоима сложености користећи се техником **семафор или работи, детективи и истраживачи**.

Праћење и процјењивање:

Остварује се кроз све активности и стратегије рада кориштене током ова два часа: игру асоцијација, питања различитог нивоа сложености према Артуру Л. Кости, Веновог дијаграма, вјежбу структурисања фабуларног тока, мапе ума и дрво проблема. У фокусу овог часа је формативно праћење и процјењивање.

Извори

- 1 Tiefenschaerfe (5. 7. 2021). Der Kleine Prinz [Слика]. Под лиценцом CC BY-SA 4.0. Преузето 30. 9. 2021. са <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Der-Kleine-Prinz.jpg>
- 2 Costa, A. L. i Marzano, R. (1987). Teaching the Language of Thinking. Educational Leadership. Вол. 2., стр. 29-33
- 3 EduTV (17.4.2016). Цртање менталне мапе [Видео фајл]. Преузето 27.05.2020. са: <https://www.youtube.com/watch?v=agSV0viM2Pg>.
4. British Council. (2019). Наставне праксе за школе 21. вијека. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/primjeri_dobre_prakse.pdf
5. Центар за образовне иницијативе Step by Step. (2016). Водич кроз планирање: Наставници за наставнике. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на <https://inskola.com/wp-content/uploads/2021/11/VODIC-KROZ-PLANIRANJE.pdf>
6. Форум за слободу одгоја. (2016). Читанје и писање за критичко мишљење: Приручник за наставнике – иновативне методе рада, учења и подучавања. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на: http://www.stem-genijalci.eu/wp-content/uploads/eucenje/cip/Prirucnik_Kriticko_citanje_web.pdf

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Катарина Живковић

Школа: Основна школа „Орашје“, Орашје

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

„Желим вратити љубав“, Ивана Маринић

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

књижевност, хрватски језик

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Књижевни текст

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

40 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Текст из читанке СНАГА РИЈЕЧИ, хрватска читанка за девети разред основне школе; Школска наклада, Мостар, 2018.; Ивана Маринић, Желим вратити љубав
- наставни листићи са исцртаним облицима шешира,
- бојице
- евалуацијски листићи,
- мобител за звучни запис,
- bluetooth звучник

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
 - Анализа узрока и посљедица
 - Рјешавање проблема
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумеју дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави хрватског језика за девети разред.

ИСХОДИ:

Ученици ће:

- ✓ Уочити карактеристике монодраме.
- ✓ Разликовати драму и монодраму.
- ✓ Уочити значајке протагониста и антагониста у драми.
- ✓ Самостално приповиједати.
- ✓ Користити наставни поступак Шест мислећих шешира.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Како би се овај наставни час успјешно реализовао, наставница је на претходна два часа радила са ученицима кориштење техника критичког размишљања и рјешавања проблема.

Један час је био предвиђен за **чињенице и мишљења**, а један час за упознавање с различитим перспективама на исти проблем.

За та два наставна часа потребно је припремити књижевни текст који је повезан с неком темом из живота да би се на његовој основи могле обликовати чињенице и заступати нека мишљења (наставница је реализовала наставну јединицу: Математика-љута си k'o паприка, Сање Пилић) те на крају часа дала наставни листић са изјавама које су ученици требали означити као **Ч** (чињенице) или **М** (мишљења).

За овај час су од материјала потребни читанка¹ за девети разред, наставни листићи са исцртаним облицима шешира, бојице, евалуацијски листићи и упуте у писаном облику за значење шешира. Треба припазити на број наставних листића са шеширима јер се претпоставља да има више од шест ученика. За звучни запис потребан је алат преко којег ће се слушати запис, мобител или лаптоп те звучник како би сви могли чути запис.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА Активност бр. 1 Мотивација (5 мин)	Наставница поздравља ученике, уписује час и започиње питањем: <i>јесу ли се кад сусрели са дјецом која су немирна или неконцентрисана те склона неподопштинама?</i> Води кратак дијалог² са ученицима питањима: ⇒ Како су се понашала та дјеца? ⇒ Како сте ви реаговали на њихово понашање? ⇒ Како су реаговали њихови родитељи, ако су били у близини? ⇒ Шта мислите, гдје је заправо, коријен таквог понашања? ⇒ Шта се може учинити ако се неко дијете у нашој близини тако понаша? ⇒ Какво би било ваше „идеално“ понашање у таквој ситуацији? ⇒ Шта им се може догодити у будућности због таквог понашања?
Активност бр. 2 Најава текста (3 мин)	На табли наставница записује наслов (Желим вратити љубав, Ивана Маринић)³ те им најављује интерпретацију текста као занимљив задатак уз претходно поновљене књижевнотеоријске³ појмове релевантне за ту тему (драма, драмски ликови, дидаскалије). О битним карактеристикама (моно)драме закључиће сами. ⇒ Шта је драма? По чему се разликује од других књижевних родова? ⇒ Шта су то и који су драмски ликови? Шта су дидаскалије? У наставку ће сами закључити шта је протагонист, а шта антагонист.
КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ Активност бр. 3 Читање текста (9 мин)	Наставница даје упуте ученицима: За гласно читање текста имају 8 минута, пита ко ће читати текст⁴, уколико се неко јави, чита текст. (један чита дидаскалије, један чита улогу Ане, један чита улогу Михаела) Ако се не јави троје ученика, наставница пушта звучни запис текста⁵. https://www.youtube.com/watch?v=UwDsuodd-TE&ab_channel=MareMrkojev
Активност бр. 4 Успостављање појмовно-информацијских веза (2 мин)	Након што прочитају текст, наставница даје 2 минуте да размисле о теми монодраме, пита их због чега монодрама носи управо тај наслов и шта је потребно да би се љубав вратила.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 5

Интерпретација и шест мислећих шешира

(15 мин)

Ученицима поставља питања везана за интерпретацију монодраме, присјећају се шта је монолог те како би својим ријечима дефинисали монодраму.

- ⇒ Шта сазнајете из првог Аниног монолога?
- ⇒ Који проблем има Михаел?
- ⇒ Због чега се свађају Михаелови родитељи?
- ⇒ Шта је био узрок разбијања прозора?
- ⇒ С ким Михаел разговара о својим проблемима?
- ⇒ Како се он осјећа?
- ⇒ Зашто је Ана била срећна кад је сазнала да је Михаел болестан?
- ⇒ Шта Ана силно жели?

На питање како би описали монодраму очекује се да ће одговорити да је монодрама врста књижевног дјела које се изводи на позорници те коју изводи само један глумац, стога и јест **МОНО (ЈЕДНО)** На основу текста, долазе до закључка који је то главни лик, носилац радње, а који онај лик који му се супротставља. Наставница именује те ликове и употребљава називе **ПРОТАГОНИСТ** и **АНТАГОНИСТ** јер се ученици сусрећу први пут с тим појмовима.

Ученици су на овај задатак одговарали усменим путем, а након одговора на питања наставница их уводи у нову наставну активност: шест мислећих шешира.

Дијели им наставне листиће (прилог 1) на којима су цртежи шешира и након што их упозна са карактеристикама шешира, договоре се ко ће бити који шешир те га на тој основи и боје. Сваки ученик добија упуту (фотографије у примјерима ученичких радова) за ону боју шешира коју је одабрао. Боју бирају тако што наставница прво понуди само пет боја (она узима плаву), а ако има више ученика (у овом случају има), онда поново узима шест боја, па какву ко изабере (у овом је случају један ученик узео плаву боју). Тема коју ће сви сагледати из различитих перспектива је **ПРИХВАЋАЊЕ ДЈЕЦЕ СА АДХД-ом**.

Ученици раде задатак по упутама наставнице.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

Синтеза

(4 мин)

Након што ураде своје задатке, ученици читају резултате у паровима (фотографије у примјерима ученичких радова). Наставница (и ученик), као представник плавог шешира износи закључак да је сваки шешир имао право на своје мишљење и као контролор цијелог процеса каже им да запишу своја имена на шешире.

Активност бр. 7

Залиха

(2 мин)

Наставница дијели наставни листић ученицима (прилог 2) у којем могу евалуирати наставни час.

ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА

За формативну процјену наставница користи: одговоре ученика на питања различите сложености те активност ученика током индивидуалног рада као што су повезивање субјективних и објективних мишљења, предлажу своја рјешења и процјењују која су од њих корисна за ову тему на основу боје шешира.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

АКТИВНОСТ 1. МОТИВАЦИЈА – обратити пажњу на ученичке одговоре да не оду изван путање теме (да се држе само својих питања у односу на боју шешира, нпр. не може бијели шешир давати информације о субјективном мишљењу или црвени шешир говорити о некаквим недостацима), односно својим питањима питањима усмјеравати их да могу критички размишљати, а не само опримијерити оно што је питано.

АКТИВНОСТ 2. – ЧИТАЊЕ ТЕКСТА – упозорити их на уважавање све особености интерпретативног читања како би се током читања и након њега стекао дојам реалне ситуације, уколико то није могуће, пружити им прилику слушања звучног записа тог текста који се налази на линку.

АКТИВНОСТ 3. – УПОЗНАВАЊЕ СА КАРАКТЕРИСТИКАМА ШЕСТ МИСЛЕЋИХ ШЕШИРА – прво им објаснити каква је то стратегија, а затим им карактеристике дати у писаном облику јер ће се изгубити пуно времена на размишљање и питања која је карактеристика њиховог шешира (уколико је потребно, дати им примјер на неку другу тему).

АКТИВНОСТ 5. – Ученици су индивидуално користили поступак; сваки ученик једну боју. На наредним часовима наставница намјерава сваком ученику промијенити примјену наставног поступка кроз другу боју и тако извести закључак важности размишљања из различитих перспектива, али кроз своје искуство. Ово искуство ће помоћи ученику да кроз различите животне ситуације размишља из више перспектива и боље разумије свијет у којем живи.

ПРИМЈЕРИ УЧЕНИЧКИХ РАДОВА

Бијели шешир

Занимају информације те поставља питања: "Шта знамо?", "Које информације су нам потребне?", "Шта бисмо требали питати?". Њиме се усмјерава на информације које постоје и које недостају.

Одговори ученика:

- ▶ *Анин син Михаел болује од болести АДХД.*
- ▶ *У почетку срећна породица.*
- ▶ *Са Михаелом се нико не жели дружити, ни играти фудбал.*
- ▶ *Ана одводи Михаела љекару и сазнаје да има АДХД болест.*

Црвени шешир

Повезан је с емоцијама и интуицијом. Када се употребљава, омогућава несметано и слободно исказивање осјећаја, доживљаја без икаквог објашњења и оправдања.

Одговори ученика:

- ▶ *Дјецу са АДХД-ом треба прихватити и разумјети, помоћи им и саосјећати се с њима.*
- ▶ *Они дају све од себе да увијек буду позитивни, весели и насмијани. Не воле да стварају проблеме.*
- ▶ *Покушавају стећи пријатеље и одрасти као сви људи. Остали би требали да их поштују и разумију њихове проблеме, а не одбацити их јер и њима је тешко иако се труде.*

Црни шешир

Упозорава на могуће ризике и опасности, штету и недостатке непромишљених одлука. Он спречава упадање у невоље те кризира.

Одговори ученика:

Ризици и опасности:

- ▶ Неразумијевање понашања такве дјеце.
- ▶ Таква дјеца не разумију шта им се дешава.
- ▶ Могу постати агресивни у друштву.

Штете и недостаци:

- ▶ Родитељима је тешко са таквом дјецом.
- ▶ Могу их родитељи одбацити.
- ▶ Често праве проблеме а да нису ни свјесни.

Жути шешир

Је извор оптимизма. Под њим се проналази све што је корисно, вриједно и добро.

Одговори ученика:

- ▶ Доносе забаву и осмијех чим уђу у просторију.
- ▶ Стално су пуни енергије.
- ▶ Вриједне особе.
- ▶ Добро дође њихова енергија када су у питању спортови.
- ▶ Забавни, увијек спремни на све.

Зелени шешир

Је креативни, стваралачки шешир. Намијењен је планирању и стварању нових идеја, предлагању промјена и изношењу алтернативних приједлога изнесеним идејама.

Одговори ученика:

- ▶ Мој приједлог је да људи покушају схватити дјецу са АДХД-ом јер је њима јако тешко.
- ▶ Показати да дјеца са АДХД-ом имају помоћ у школи.

Плави шешир

Разматра цјелокупан процес мишљења. Обично се користи на почетку или на самом крају процеса. На почетку помаже у одлучивању о току расправе. На почетку помаже у одлучивању о току расправе и распореду кориштења шешира то о очекивањима, а на крају за разматрање изнесеног мишљења.

Наставница поставља проблемско питање:

Како су прихваћена дјеца с АДХД-ом? Контролише ученичке радове, подсјећа их на њихову боју, помаже при доношењу закључака и одговара на питања током рада.

А на крају процеса савјетује ученицима да запишу своја имена на наставне листиће.

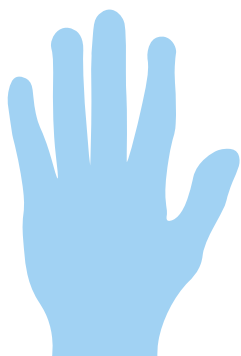

ПРИЛОГ 1 – ШЕШИРИ⁶

	Бијели шешир занимају информације те поставља питања: “Шта знамо?”, “Које информације су нам потребне?”, “Шта бисмо требали питати?”. Њиме се усмјерава на информације које постоје и које недостају
	Црвени шешир повезан је с емоцијама и интуицијом. Када се употребљава, омогућује несметано и слободно исказивање осјећаја, доживљаја без икаквог објашњења и оправдања.
	Црни шешир упозорава на могуће ризике и опасности, штету и недостатке непромишљених одлука. Он спречава упадање у невоље те критикује.
	Жути шешир је извор оптимизма. Под њим се проналази све што је корисно, вриједно и добро.
	Зелени шешир креативни, стваралачки шешир. Намијењен је планирању и стварању нових идеја, предлагању промјена и изношење алтернативних приједлога изнесеним идејама.
	Плави шешир разматра цјелокупан процес мишљења. Обично се користи на почетку или на самом крају процеса. На почетку помаже у одлучивању о току расправе и распореду кориштења шешира те о очекивањима, а на крају за разматрање изнесеног мишљења.

ПРИЛОГ 2 – ЕВАЛУАЦИЈА НАСТАВНОГ ЧАСА⁷

Евалуација наставног часа	Неколико ученичких одговора
Палац: Мислим да је добро то...	▶ што смо били критични ▶ што смо научили нешто ново и имали самосталне задатке ▶ што сада знамо како бисмо се ми понашали када бисмо видјели дијете са АДХД-ом
Кажипрст: Добра идеја била је та...	▶ да смо сви радили исту тему, ▶ што је свако морао имати своје јединствено мишљење ▶ да мама одведе дијете доктору
Средњи прст: Уопште ми се није свидјело то...	▶ што је задатак био мало тежак и нисам написала више реченица, ▶ што су неки погријешили с бојом шешира ▶ понашање његовог оца
Прстењак: Задовољан/ Задовољна сам тим...	▶ да помогнемо тој дјечи, што је већина рекла ▶ што сам добро одрадила задатак ▶ што је овај текст поучан
Мали прст: Недостајало ми је...	▶ мало забаве ▶ добро понашање друштва према дјечаку

ПРИЛОГ 3 – ПЛАН ТАБЛЕ

Желим вратити љубав
Ивана Маринић

- монодрама
- протагонист
- антагонист
- Прихваћање дјеце с АДХД-ом
- Шест мислећих шешира (бијели, црни, црвени, жути, зелени, плави)

Извори

- 1 Текст из читанке СНАГА РИЈЕЧИ, хрватска читанка за девети разред основне школе; Школска наклада, Мостар, 2018.; Сања Пилић, Математика-љута си к'о паприка
- 2 Mattes, Wolfgang, Наставне методе, Љевак, Загреб, 2007.
- 3 Росандић, Драгутин. Методика књижевног одгоја, Школска књига, Загреб, 2005.
- 4 Снага ријечи, хрватска читанка за девети разред основне школе, Анита Шојат, Марија Муса, Мостар 2018. стр. 120.
- 5 Звучни запис текста: Желим вратити љубав, (14.04.2016.) Маре Мркојев, (Преузето 16.11.2021.) https://www.youtube.com/watch?v=UwDsuodd-TE&ab_channel=MareMrkojev
- 6 Ivana Domitran, Poslovna učinkovitost d.o.o. za poslovno savjetovanje, "Kako koristiti metodu „Šest šešira“?" 18. 12. 2014., pristupljeno: 8.5.2021. <https://www.poslovnaucinkovitost.eu/kolumne/poslovanje/986-kako-koristiti-metodu-sest-sesira>
- 7 https://uol.de/fileadmin/user_upload/lehre/Evaluation/Konzepte/Alternative_LV-Evaluationen_gesamt.pdf (str.11) (pristupljeno dana 8.5.2021.)

Литература:

1. Mattes, Wolfgang, Наставне методе, Љевак, Загреб, 2007.
2. Росандић, Драгутин, Методика књижевног одгоја, Школска књига, Загреб, 2005.

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Драгица Божић
Школа: Основна школа
„Петра Бакуле“, Мостар
Разред: V (пети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

„Дружба Пере Квржице“,
Мато Ловрак

**ПРЕДМЕТНО
ПОДРУЧЈЕ:**

хрватски језик и
књижевност

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

лектира

**ТРАЈАЊЕ
АКТИВНОСТИ:**

90 минута

**ПОТРЕБНИ
МАТЕРИЈАЛИ:**

- блок папир,
- оловка, бојице,
фломастери,
- наставни листић са
задацима за рад

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за
критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- ✓ **Сагледавање других
перспектива**
- Анализа узрока и
последица
- Рјешавање проблема
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Анализирати лектирно дјело на другачији, креативни начин како би ученици развијали љубав и интерес према читању лектире. Развијати критичко мишљење и рјешавање проблема. Кроз рад у пару ученици се уче сарадњи.

Кроз дебату ученици ће осим критичког мишљења развијати усмено изражавање, комуникацијске и социјалне вјештине слушања, толеранције и уважавања туђег мишљења те презентацијске вјештине и самопоуздање. Ученици се такође кроз дебату уче постављати добро формулисана питања која захтијевају елабориране одговоре. Износе своје властито мишљење и критички став о теми коју обрађују.

ИСХОДИ УЧЕЊА: ЧИТАЊЕ – КЊИЖЕВНОСТ (1. ЧАС)

- ✓ Препознаје и објашњава кључне идеје текста и њихове разраде; сажима кључне идеје на темељу детаља који је поткрепљују.
- ✓ Анализира ликове и догађаје и идеје, те њихове међуодносе у тексту.

Показатељ разреда који се похађа:

- ✓ Сажима текст одвојено од личног мишљења те одређује тему и кључну идеју.
- ✓ Одређује композицију – структуру књижевног текста и препознаје улогу појединих ликова.

ИСХОДИ УЧЕЊА: УСУМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ И СЛУШАЊЕ (2. ЧАС)

- ✓ Припрема се и учествује успјешно у низу разговора и сарадњи са различитим саговорницима, надоградњи на идејама других и изражавању личних идеја јасно и увјерљиво.
- ✓ -Процењује говорничково гледиште, аргументацију и кориштење доказа и реториком.

Показатељ разреда који се похађа:

- ✓ Учествује у расправи након што прочита или проучи тражени материјал искључиво се ослањајући на припрему позивајући се на доказе о теми, тексту или питању које треба размотрити и размислити о идејама о којима се расправља.
- ✓ Слиједи правила колегијалне расправе, поставља одређене циљеве и рокове те дефинише појединачне улоге по потреби.
- ✓ Поставља конкретна питања и одговара на њих уз образложење и изношење детаља стављајући коментаре који доприносе теми, тексту или питању која се разматрају.
- ✓ Прави разлику између тврдњи које су поткријељене доказима и оних које нису.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Ученици су прочитали лектирно дјело „Дружба Пере Квржице“ Мате Ловрака и гледали истоимени филм.

За планирани час расправе о поређењу књиге и филма унапријед су добили објашњење наведене стратегије и припремљена питања која ће постављати супротстављеној групи. Ученици су се унапријед определијели хоће ли бити афирмацијска (за) или негацијска (против) група.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

I. ЧАС

Активност бр. 1

Олуја идеја

(5 мин)

Обрада лектирног дјела (рад у пару)

На почетку часа радимо стратегију олују идеја тако што на средину листа флип чарта запишем наслов лектирног дјела, а ученици по сјећању кажу оно што им прво падне на памет везано за роман „Дружба Пере Квржице“. Наставник записује све одговоре и сви одговори су тачни.

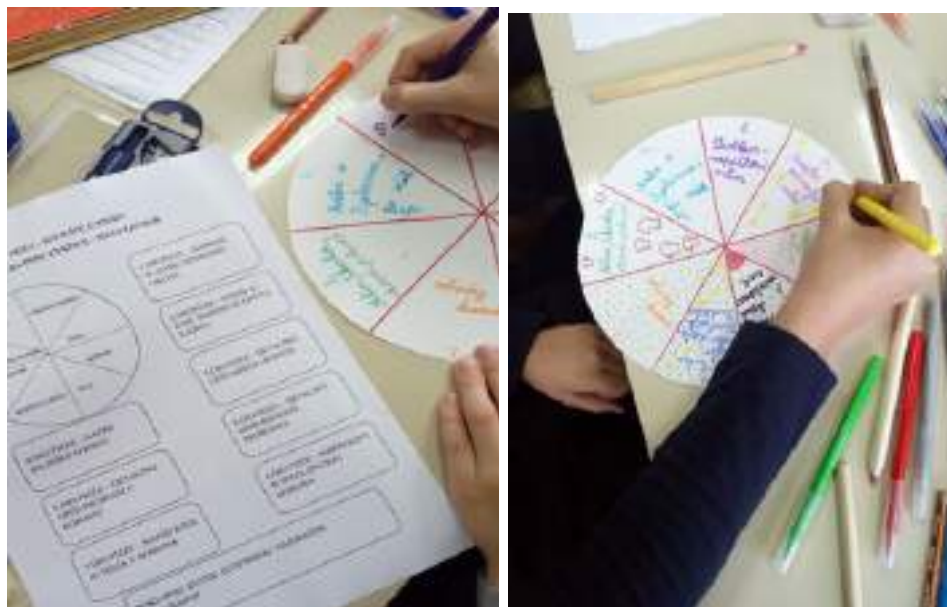
КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Анализа лектирног дјела у облику pizze – рад у пару

(30 мин)

Ученицима се објасни нова метода подучавања тј. да ће радом у пару урадити анализу лектирног дјела у облику pizze. Подијели им се блок папир и наставни листић са задацима. Ученици дијелове pizze илустрирају и попуњавају својим одговорима. анализирају догађаје и ликове. Одређују проблем, рјешавање проблема, тему и идеју романа.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 3

Презентација одговора

(10 мин)

Након анализе лектирног дјела ученици ће презентовати своје одговоре које су уписали на задане дијелове pizze према упутама из наставног листића са задацима. Посебно ћемо обратити пажњу на тачност одређивања проблема у роману, рјешавања проблема, те теме и идеје.

Такође, радове ученика постављамо на разредни пано.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА II. ЧАС Активност бр. 4 Одређивање афирмацијске и негацијске групе (10 мин)	Дебата –поређење књиге и филма Ученицима детаљно објаснити шта је дебата и тему дебате написати на таблу. Наслов дебате је: <i>Роман „Дружба Пере Квржице“ је бољи од истоименог филма</i> Након појашњења наведене методе одређујемо који ће ученици бити у афирмацијској (ЗА), а који у негацијској (ПРОТИВ) групи. Свака група одреди свог представника који има почетну ријеч на почетку расправе и завршну ријеч на крају. Размјестити столове и столице у учионици како би се групе могле физички одвојити и започети дебату.
КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ Активност бр. 5 Дебата (30 мин)	Ученици износе различита стајалишта о томе да ли је бољи филм или роман „Дружба Пере Квржице“. Код себе имају већ припремљена питања која постављају супротстављеној групи. Сваки ученик своју тврдњу треба поткријепити аргументима. Пажљиво се слуша и поштује мишљење других, а затим се реагује протуаргументом и покуша другу групу увјерити у своје мишљење. Што већем броју ученика треба дати могућност да изнесу своје мишљење и да постављају питања. Поштује се мишљење других како дебата не би прешла у свађу. Дебата има временски оквир трајања, а завршава тако да се проглашава која је група боље бранила свој став.
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 6 Закључак (5 мин)	Дебата завршава тако да се проглашава која група је боље бранила свој став.
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	Праћење и процјењивање ученичких постигнућа на првом часу вршиће се на темељу увида у њихов рад, тачност одговора, нарочито оних који захтијевају критичко мишљење. Формативна процјена ће бити направљена темељем исхода учења. На другом часу процјењиваће се учествовање, ангажованост, поштовање правила дебате, уважавање другачијег мишљења те вјештина постављања конкретних питања и аргумената за или против о заданој теми.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 1

Олуја идеја је врло једноставна метода која се може користити на било којем часу и служи за увођење ученика у оно што ћемо радити. Метода мотивише све ученике.

Активност бр. 2

Час обраде лектире који смо радили у облику pizze можемо повезати с ликовном културом и ученицима задати да осмисле и осликају поклопац pizze о лектирном дјелу који смо читали.

Активност бр. 5

Дебата (дискусија или расправа) је ученицима врло занимљива метода. Ученици се осјећају важнима јер имају централно мјесто на часу и имају слободу износити своје властито мишљење. Износећи своје аргументе и слушајући друга мишљења боље се упознају с темом која се обрађује.

За вријеме дебате наставник може написати **Т-табелу** и уносити мишљења ученика која се касније прочитају. Записивањем ставова и аргумената ученика можемо лакше одредити побједничку групу.

ПРИЛОГ 1 – НАСТАВНИ ЛИСТИЋ СА ЗАДАЦИМА

1. дио pizze – наброји главне и споредне ликове

2. дио pizze - напиши у које вријеме се одвија радња

3. дио pizze – детаљно опиши мјесто радње

4. дио pizze – напиши биљешке о писцу

5. дио pizze – детаљно опиши проблем у роману

6. дио pizze – детаљно опиши рјешење проблема

7. дио pizze – напиши која је тема романа

8. дио pizze – напиши која је идеја (поука) романа

на часу ликовне културе илуструј поклопац кутије за pizzu најдражим догађајем

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Расема Делић

Школа: Основна школа „Хармани II“, Бихаћ

Разред: пети (V)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

ИКТ „Шарко“, Алија Дубочанин

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

БХС језик и књижевност (онлајн настава)

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Књижевни текст

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

2 x 30 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Онлајн видео платформа zoom
- Рачунар/лаптоп/таблет/паметни телефон
- Линк на интерактивну таблу <https://padlet.com/>
- Линк на веб алат <https://www.mentimeter.com/>
- Читанка 5. уџбеник за пети разред деветогодишње основне школе, Ш. Шехабовић, Ј. Шехабовић, НАМ Тузла
- Свеске и оловке

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- Докази и аргументација
- Сагледавање других перспектива
- Анализа узрока и посљедица
- Рјешавање проблема
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Омогућити ученицима да кроз онлајн интеракцију учествују у дебати, износе аргументе, повезују чињенице са властитим искуством, рјешавају проблем, проналазе одговоре на питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, а све уз примјену различитих стратегија учења које развијају вјештине критичког размишљања и рјешавање проблема (КРРП).

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће:

- ✓ Износити аргументе и доказе којима ће поткријепити свој став.
- ✓ Пажљиво слушати текст у циљу разумијевања и доношења логичких закључака.
- ✓ Анализирати ликове, догађаје и идеје те њихове међуодносе у тексту.
- ✓ Користи савремену технологију да напише доказе и аргументе ЗА или ПРОТИВ те оствари интеракцију и сарадњу с другима.
- ✓ Тумачи различита значења ријечи и израза, основних и пренесених значења из текста.
- ✓ Користи дигиталне медије и визуелно излагање података.
- ✓ Припрема се и учествује ефикасно у низу разговора и сарадњи с различитим саговорницима.
- ✓ Приказује и оцјењује конкретне тврдње у тексту користећи валидна објашњења и релеватне доказе.
- ✓ Сарађује са вршњацима у већим и мањим онлајн групама.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Наставница је прошла обуке: Школа мишљења, Step by Step-а те онлајн обуку „Школе за 21. вијек“ а које се односе на критичко размишљање и рјешавање проблема (КРРП). Онлајн настава се одвијала путем онлајн Zoom платформе и ученици су упознати радом на платформи када наставник/ца ради истовремено са свим ученицима, али и путем дијелења у мање групе.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА Активност бр. 1 Структурирана дебата (5 мин)	Ученици су имали за задаћу да ишчитају о псима и њиховом односу према људима. 1. Активност Техником структуриране дебате ученике увести у час дајући тврдњу/изреку „<i>Пас је човјеков најбољи пријатељ</i>“. Ученици познају појмове аргументи и докази, али први пут користе технику структурирана дебата па сам објаснила правила. На веб алату, интерактивној табли <i>Padlet</i> (https://padlet.com) ставила сам два поља, <i>ЗА</i> и <i>ПРОТИВ</i>. Ученици у поља испод пишу своје аргументе и доказе у вези задане изреке/тврдње о псима.
Активност бр. 2 (5 мин)	Након што ученици на <i>Padletu</i> заврше писање аргумената и доказа прочитати их, а ученици оцјењују њихову увјерљивост датом опцијом давања звјездица (једна звјездица – недовољно увјерљиво, двије – донекле увјерљиво и три – изузетно увјерљиво). Сви ставови су добродошли и важни. Разговарати и шта чини неке аргументе јачима од других и како их могу побољшати.
КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ Активност бр. 3 Велико 4 (5 мин)	Читање приче „Шарко“ и кроз технику Велико 4 провјерава разумијевања након слушања: ⇒ Ко нам прича ову причу? ⇒ Је ли нам познато мјесто гдје се одвија радња? ⇒ Са којим проблемом се суочила Акијева породица? ⇒ Када су Акијеви родитељи схватили да су погрешно мислили о Шарку?
Активност бр. 4 Техника шест мислећих шешира (20 мин)	Анализа књижевног текста кроз технику Шест мислећих шешира, са којом су ученици већ раније упознати. Пновити шта је задатак сваког шешира. ученике подијелити у 6 група (соба) на Zoom-у. Називи група су према називу шешира којег представљају. Наставник улази у сваку групу појединачно и поставља задатке у chat. Напомиње да прати њихов рад и да у сваком тренутку могу питати ако нешто има нејасно. Раде 20 минута. Након тога се сви враћају у заједничку групу и вођа сваке групе извјештава о урађеном. Остали чланови групе по потреби допуњавају одговоре. ЗАДАЦИ ЗА ГРУПЕ: 1. Група: Предности и користи ВИ имате пред собом ЖУТИ ШЕШИР. Када га ставите на главу обузме вас ТОПЛИНА И ОПТИМИЗАМ – позитивно размишљање. Ви размишљате само о позитивним стварима. На тај начин ћете писати о Шарко. Наведите све ситуације у причи када су Шаркови поступци били позитивни и оправдани. Ко је имао корист од свог кућног љубимца на крају? 2. Група: Процес Ви сте власници ПЛАВОГ ШЕШИРА. Ви ћете нам објаснити да ли је размишљање и писање о ШАРКУ на овом часу оправдано и зашто тако мислите. Када имамо довољно информација о некој ИДЕЈИ, ТЕМИ? Када размишљамо о негативним посљедицама? О ономе што је позитивно за ту ИДЕЈУ или ТЕМУ? Када укључимо у све то и своју КРЕАТИВНУ СТРАНУ? Када дамо простора и нашим ЕМОЦИЈАМА? Какав ће по вама бити РЕЗУЛТАТ таквог размишљања о тој ИДЕЈИ или ТЕМИ?

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 4

Техника шест
мислећих шешира

(20 мин)

3. Група: Креативна рјешења

Ви сте **ЗЕЛЕНИ ШЕШИР**. Ваш ШЕШИР је **КРЕАТИВНИ ШЕШИР**. Ви имате задатак да предложете нека нова рјешења и нове идеје. Предложићете другима како је жена могла другачије ријешити проблем са псом.

Нека вам ова питања или упутства помогну при томе: Како је жена могла другачије ријешити проблем са псом, а да га не повриједи? Замислите на тренутак да сте ви Шарко. Он не жели да дијели пажњу са неким. Како бисте га навели да схвати да може и даље да има пажњу газда иако је у породицу стигло дијете.

4. Група: Осјећаји

Ваш ШЕШИР је **ЦРВЕНИ ШЕШИР**. Када ставите тај шешир на главу имате прилику да искажете своје **ЕМОЦИЈЕ**. ЦРВЕНИ ШЕШИР вам даје прилику да покажете своја ОСЈЕЋАЊА.

Каква је осјећања у вама побудила ова прича? Зашто се жена почела другачије понашати према псу? Које осјећање се у њој пробудило и зашто? Како су емоције између жене и пса утицале на односе међу њима? Које емоције су пријатне, а које непријатне? Како је њена емоција утицала на однос према Шарку?

5. Група: Чињенице/информације

Ви сте **БИЈЕЛИ ШЕШИР**. Када га ставите на главу вас занимају **ИНФОРМАЦИЈЕ**. Желите да сазнате и напишете све битне информације које знате о Шарку. Нека вам ова питања помогну у томе:

Која је пасмина Шарко? Зашто је ова породица имала баш ову пасмину? Како се ова пасмина односи према газдама? Шта значи инстинкт? Како се Шарко понашао прије женине трудноће, а како после? Како се Шарко осјећао кад би чуо тепање? Како је Шарко доказао газдама да није опасан за дијете?

6. Група: Проблеми и препреке

Ви имате **ЦРНИ ШЕШИР**. Када га ставите на главу ви сте веома ОПРЕЗНИ и размишљате о РИЗИЦИМА и могућим **НЕГАТИВНИМ** посљедицама. На тај начин ћете писати о Шарку. Нека вам ова питања помогну у томе: Зашто се жена почела плашити Шарка? Која ријеч у причи нам говори да је пас опасан за оне који нису чланови породице? О којим негативним посљедицама је размишљала кад је родила?

Активност бр. 5

(20 мин)

Након истека времена за рад у групама сви се враћају у велику групу и представник сваке групе (шешира) чита питања/задатке и одговоре своје групе и шешира којег су заступали.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

(3 мин)

Саморефлексија: На веб алату *Mentimeter* (<https://www.mentimeter.com/>) припремити питања за саморефлексију:

- ▶ Оцијени оцјеном од 1 до 5 како си се осјећао/ла на часу (1-веома лоше; 2-лоше; 3-добро; 4-врло добро; 5 – одлично);
- ▶ Оцијени оцјеном од 1 до 5 како си разумио/јела причу Шарко (1-веома слабо, 2-слабо; 3-добро; 4 – врло добро; 5-одлично);
- ▶ Допуни реченицу: Из приче Шарко сам научио/ла да...

Активност бр. 7

(2 мин)

Домаћа задаћа: Погледати неки од предложених филмова о псима (Леси се враћа кући, Бетовен, Хачико) и написати кратак осврт на филм.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

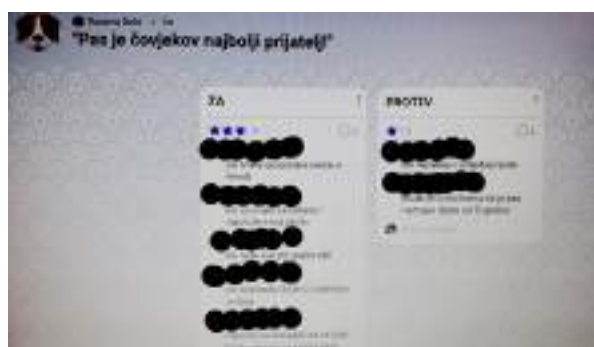
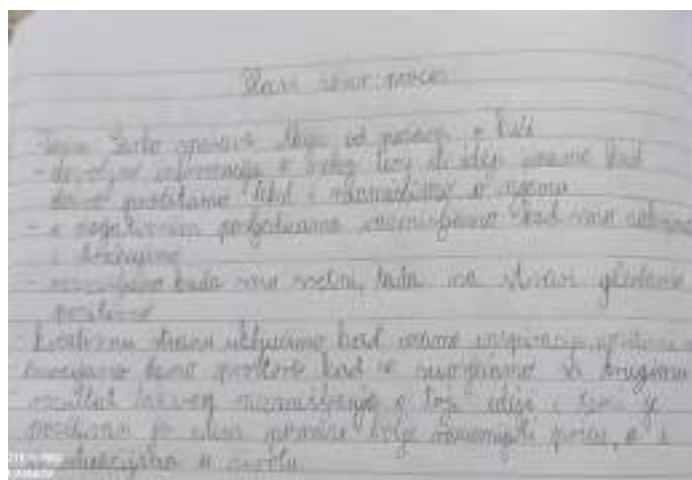
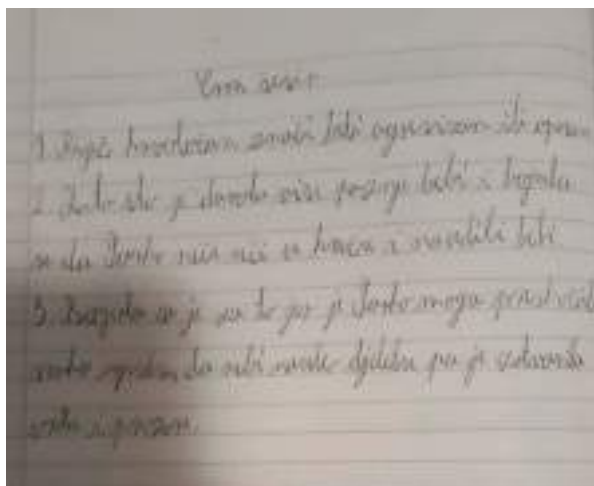
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА ЧАСА

Како је час реализован онлајн наставник/ца ће пратити напредак ученика у комуникацији, давању идеја, интересу у раду током часа, тачност одговора на питања, учествовање у раду групе.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Током рада на овом књижевном тексту обратити пажњу на емотивне ученике. Након анализе одговора саморефлексије ученици који су рекли да су се осјећали лоше су објаснили да је то због тужног краја приче. Како бисмо то избегли можемо понудити за задаћу да ученици напишу наставак приче у којој је Шарко нашао нову породицу и срећан је.

ПРИМЈЕРИ УЧЕНИЧКИХ РАДОВА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Божана Николић

Школа: ОШ „Иван Мажуранић“, Грачац и
ОШ „Веселка Тенжере“, Уздол, Прозор-
Рама

Разред: девети (IX)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

„Мали Учкарић“, Виктор Цар Емин

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

хрватски језик

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Књижевни текст

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

90 минута (блок час)

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Олга Лекић, Озренка Фишић, Биљана Николић, Анкица Чато.(2016) Моја читанка 9-читанка за 9. разред деветогодишње основне школе. Мостар:Алфа.,
- табла, креда, свеска, оловка
- Венов дијаграм,
- двоструко вођени дневник,
- листић с питањима за задаћу,
- листић с питањима за рад у групи

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да посматрају ситуацију из више перспектива чиме се доприноси развоју критичког размишљања и рјешавања проблема. Ученици ће бити оснажени да свакодневне ситуације из живота анализирају, процијене и посматрају из више углова и на тај начин ће доносити боље животне одлуке те ће стећи емпатију за особе различитог социјалног статуса, за оне „другачије“ те им прилазити с разумијевањем и хуманошћу. Радом у групи ученици ће стећи компетенције које се огледају у сарадњи и узајамној подршци при рјешавању проблема. Биће оснажени у анализирању узрока и посљедица, разматраће различите перспективе и убудуће покушати прво разумјети друге, а не осуђивати.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће:

- ✓ анализирати ликове, догађаје и идеје, те њихове међуодносе у тексту,
- ✓ препознаће и објаснити кључне идеје текста на темељу детаља/цитата из текста,
- ✓ пажљиво ће читати и слушати текст с циљем разумијевања и доношења закључака, цитираће конкретне текстове при писању или говору у сврху аргументовања закључака донесених на темељу текста,
- ✓ анализираће структуру текста и то како се одређене реченице и пасуси односе једни према другима,
- ✓ уочиће врсту књижевног дјела те га објаснити користећи обиљежја социјалне приповијетке.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Ученици су на претходним часовима у оквиру редовне наставе упознали рад на стратегијама које подстичу критичко размишљање и рјешавање проблема, као што су другачије или докази и аргументовање. Такође, научили су како правилно користити технику читања с предвиђањем, Венов дијаграм и двоструко вођени дневник. Један ученик из разреда ја добио задатак глумити Учкарића, лика из дјела. На час ће доћи у подераној одјећи и обући (опанци), лицем црним, прљавим (ученик припремљен уз помоћ наставнице с циљем изазивања реакције осталих ученика на темељу његовог изгледа). Наставница је прошла тродневну обуку у оквиру пројекта „Школе за 21. вијек“.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА Активност бр. 1 Дијалог (5 мин)	Мотивација Ученицима поставити неколико питања за размишљање: ⇒ Како је школовање било прије сто година? ⇒ Јесу ли сви ученици имали могућност школовања? ⇒ Зависи ли школовање од финансијских могућности родитеља? Кратким размишљањем о овим питањима ученици се спремају за рад на сљедећој активности.
Активност бр. 2 Венов дијаграм и драматизација (8 мин)	Венов дијаграм и драматизација Ученике подијелити у двије групе. Обје групе добијају лист (А3 формат) на којем је нацртан Венов дијаграм, а други лист ће бити за двоструко вођени дневник. Уз помоћ уводног разговора, претходног знања и свог животног искуства, једна ће група изнијети своје мишљење о школовању богатих и школовању сиромашних, односно разлике и сличности. Ученици међусобно комуницирају у групи, износе своје мишљење и ставове с уважавањем сваког мишљења и става. Другој групи се придружује ученик (којег наставница позива с ходника) а који глуми Учкаррића. Задатак им је урадити Венов дијаграм. Написаће шта им је прво пало на ум када су видјели дјечака, а ученик-глумац ће написати како се он осјећао с обзиром на реакцију других ученика. Покушаће наћи и шта им је заједничко. Представници групе износе сличности и разлике које су уочене кроз Венов дијаграм. Наставница прати излагање ученика, по потреби усмјерава рад и исправља. Истицање разлике школовања богатих и сиромашних те стављање у положај богатих дјечака и Учкаррића је важно као увод у учење тј. проучавање ликова у дјелу јер је разумијевање различитог положаја при школовању богатих и сиромашних неопходно за разумијевање колико неправедност и социјални положај ликова одређује ток радње те судбину главних ликова. Овим долазе до кључне социјалне теме у тексту. Такође је важно да ученици себи освијесте како због изгледа и предрасуда често не доносе исправан став о другима.
Активност бр. 3 Најава наставне јединице (3 мин)	Наставница најављује наставну јединицу, истиче сврху и исходе учења и пише наслов на табли. <i>Мали Учкаррић</i> <i>Виктор Цар Емин</i>

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 4

Читање текста са паузама и стратегијом предвиђања и оног што се уистину догодило у стратегији двоструко вођени дневник

(15 мин)

Најављени текст¹ изражајно и с разумијевањем чита наставница са паузама што ће ученицима задржати пажњу, и то на кључним дијеловима текста, како би постигла драматичност, истицање и неизвјесност даљег тока радње и дијалога те пружила прилику ученица за предвиђање.

Двоструко вођени дневник – читање са паузама

Реченица након које је потребно направити паузу:	Задатак:	Задатак:
<i>Ено Учкарића! Хеј, Учкарићу!</i>	Напиши шта мислиш шта ће се догодити.	Напиши шта се стварно догодило.
<i>А зашто ти не идеш у школу? Ондје би се барем могао угријати!</i>	Напиши шта мислиш шта ће се догодити.	Напиши шта се стварно догодило.
<i>На оближњем торњу избијало девет сати.</i>	Напиши шта мислиш шта ће се догодити.	Напиши шта се стварно догодило.
<i>Зраком облијетаху све гушће пахуље, а ниже, уз обалу, подмукло мромори море као да некога кори.</i>	---	Напиши шта се стварно догодило.

Неко од ученика прочита своја предвиђања и оно што се уистину догодило у тексту.

Активност бр. 5

Читање и тражење одговора на три нивоа питања: роботи, детективи, истраживачи

(14 мин)

Ученици су подијељени у три групе.

Самостално читају текст и траже одговоре – доказе из текста на задана питања.

Добили су картице с различитим питањима; једна картица су **роботи**, друга **детективи** и трећа **истраживачи**.

Након што их ураде, припремају излагање.

Питања ће бити циљана како би се рад усмјерио ка остваривању индикатора учења.

Група – роботи

- ⇒ Наведи ко су ликови у дјелу?
- ⇒ Гдје се догађа сусрет Учкарића и дјечака?
- ⇒ Када се одвија радња? Које је годишње доба?
- ⇒ Како је изгледао Учкарић, а како дјечаци? Прочитај дијелове из текста који доносе контраст у изгледу Учкарића и дјечака – ученика.
- ⇒ Уочавате ли у тексту дијелове из којих је видљиво како је мали Учкарић био паметан и бистар дјечак? Пронађи их у тексту и прочитај.
- ⇒ Коју тему обрађује приповијетка?
- ⇒ Које је од наведених техника писац користио у обликовању овог књижевног дјела: опис природе, дијалог, приповиједање, контраст, поређење, језгровитост и краткоћу реченице те монолог?

Група – детективи

- ⇒ Можете ли објаснити утиче ли наслов дјела на особине главног лика?
- ⇒ Којим нас приповједачким поступком (описом, приповиједањем или дијалогом) аутор уводи у радњу свога дјела? Прочитај на примјеру текста.
- ⇒ По чему су слични дјечаци с Учкарићем, а по чему се разликују? Упореди.
- ⇒ У којем дијелу текста Учкарић постаје свјестан њихова изругивања?
- ⇒ Прочитај дио у којем се изражава емотивни преокрет у његовом понашању?
- ⇒ Како можете повезати уводни дио часа с текстом?
- ⇒ Издвоји реченице у којима имате поређење и опис природе који као да предсказује даље догађаје.

Група – истраживачи

- ⇒ Шта би било када би се у дворишту појавио учитељ и позвао Учкарића у школу?
- ⇒ Како можемо помоћи Учкарићу?
- ⇒ Зашто би богати дјечаци требали другачије размишљати и имати другачији став према Учкарићу?
- ⇒ Шта можете примијенити у свом животу као поуку из овог дјела?
- ⇒ Замисли како ће дјед реаговати кад чује шта се догодило испред школе, односно кад чује како су дјечаци реаговали на долазак Учкарића у двориште?
- ⇒ Прочитај дијелове текста на темељу којих можемо закључити да се ради о социјалној теми?
- ⇒ Докажите да је ово социјална приповијетка на темељу текста.

Током рада у групи наставник користи прилику и разговара с ученицима у групи продубљујући одговоре.

Ученици ће за задаћу добити листић с елементима из текста који ће залијепити у свеску и дописати одговоре. Овај текст ће бити припремљен за сљедећи час на хамер папиру.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
(наставак са претходне странице) Активност бр. 5 Читање и тражење одговора на три нивоа питања;роботи, детективи, истраживачи (14 мин)	Наставни листић за задаћу садржи: Тема: Ликови: Опис талог Учкарића: Поступци у обликовању књижевног дјела: а) Описи природе: б) Дијалог: в) Приповиједање: г) Контраст: д) Језгровитост и краткоћа реченице (елиптичне реченице): Врста књижевног дјела: социјална приповијетка (у којој је основни мотив социјални положај човјека, однос богатих и сиромашних, неједнакост.
II. ЧАС Активност бр. 6 Излагање рада по групама и разговор с ученицима (10 мин)	Свака група представља оно што је урадила и излаже.
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 7 Разговор/дијалог (3 мин) Активност бр. 8 Писање (20 мин)	Разговор/дијалог Кратко разговарати с ученицима о томе како би се они осјећали на мјесту малог Учкарића. Поставити питање постоји ли вербално насиље у овој причи. Је ли однос ученика према Учкарићу друштвено прихватљив? Ученици могу бирати једну од понуђених тема те написати свој састав на задану тему тако што ће се на креативан, маштовит и критичан начин унијети у улогу одређеног лика и донијети слику његове свакодневице с циљем покушаја разумијевања тог лика. понуђене теме су: ▶ Моја прича-Учкарић ▶ Прича једног од дјечака – ученика ▶ Дједова прича ▶ Интервју с неким од ликова по избору
Активност бр. 9 Ауторска столица Постављање питања (15 мин)	Ученици који желе читају своје радове, а други ученици имају прилику поставити им питања везана за њихову тему.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА

КРИТЕРИЈ	Опис ликова у причи, праћење тока радње, односи између ликова, развој ликова
Испод нивоа	Издваја главне ликове у причи, раздваја на богате и сиромашне, уочава вријеме и мјесто радње
Приближно нивоу стандарда	Анализира развој ликова на nižем/једноставном нивоу те на такав начин тумачи њихов међуоднос
Стандардни ниво	Анализира развој ликова у тексту у циљу тумачења њиховог доприноса заплету и расплету
Изнад стандарда	Повезује с осталим ликовима из других текстова, упоређује, сликовито и оригинално описује физички изглед, анализира социјалне карактеристике

Праћење и оцјењивање је могуће на темељу квалитета одговора на задана питања, на темељу двоструко вођеног дневника, те на темељу писања тј. Ауторске столице.

Дакле, праћење и оцјењивање наставник ће темељити на исходима учења, индикаторима и ученичким радовима.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 1

Добро је унапријед припремити **Венов дијаграм** за све групе, а може се подијелити и сваком ученику како би се имао у виду њихов индивидуални рад. То би уједно било и мјерљиво за формативну процјену.

Активност бр. 2

Ученици воле драматизацију, а увођење ученика изгледом сличног лику из дјела увелико користи мотивацији и самом разумијевању садржаја дјела и ликова.

Активност бр. 3

Припремљени **Двоструки дневник** је такође добро имати на формату А4 како бисте имали бољи увид у појединачан рад ученика, а све то можете опет сачувати у ученичком портфолију. Добро би било подијелити одмах на почетку часа заједно с Веновим дијаграмом.

Активност бр. 4

Добићете на времену на часу ако имате спремна и питања за групе. Питања су добро смишљена како би се ушло у саму срж садржаја текста, књижевно уметничких карактеристика. Питања могу бити некад постављена и на графофолије или на слајд.

Како бисте осмислили питања добро је користити **Блумову таксономију** и **Костина три спрата интелекта** (можете пронаћи на 19. страници <https://www.britishcouncil.ba/programi/obrazovanje/skole-za-21-vijek/nastavne-prakse>)

Активност бр. 5

Ученицима ће бити занимљиво за задаћу лијепити листић на који требају само дописати одговоре, а уједно подијеливши листиће добијате на уштеди времена за објашњавање шта требају јер им је све јасно чим виде тражено.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 6

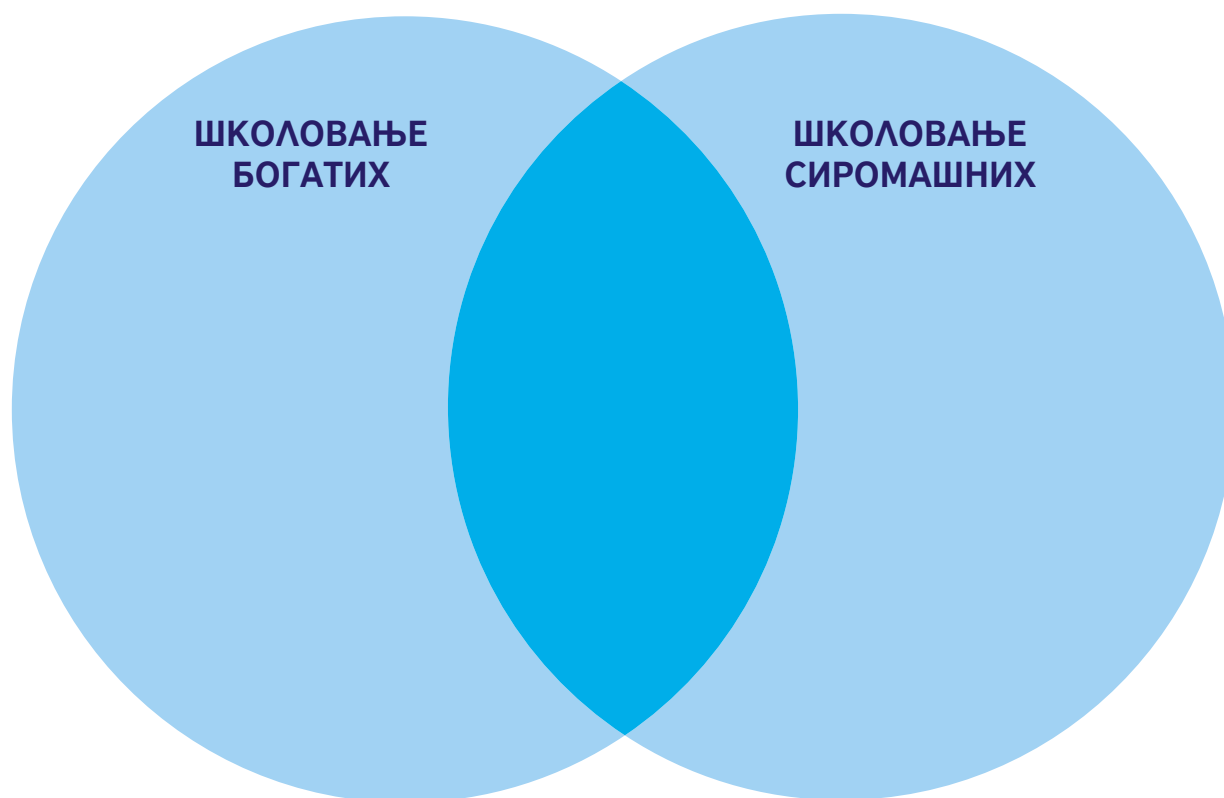
Ауторска столица често помаже ученицима да се осјећају важно, опуштено. Сви их слушају, они су усредишту пажње.

Све ове активности се могу и смањити; зависно о жељи и вољи наставника, час се може реализовати и за 45 минута.

Критериј усвојености можете поставити и тако да за сваку оцјену наведете шта ученик треба усвојити.

ОЦЈЕНЕ	Критериј вредновања/шта ученици требају знати и за коју оцјену
Недовољан	Не разумије прочитани текст, не може издвојити главне ликове, не уочава тему дјела, не учествује у раду на часу, не ради задаћу
Довољан	Разликује ликове, наводи неке њихове особине, одређује тему на једноставном нивоу, ради задаћу, препознаје да се ради о прозном дјелу, уз помоћ и потицај долази до социјалне теме, тражени задаци су разрађени само дјелимично
Добар	Наводи ликове, њихове особине, без проблема одређује композицију дјела, наводи мјесто и вријеме радње, проналази стилске карактеристике, активно учествује на часу и ради задато, одређује врсту књи. дјела
Врло добар	Активно учествује у раду, наводи, износи тврдње и доказе, анализира како и зашто се појединци и догађаји и идеје развијају и улазе у интеракцију кроз текст, наводи неке стилске карактеристике текста, објашњава врсту књиж. дјела, даје своје мишљење о задатом, анализира развој ликова у тексту у циљу њиховог доприноса заплету и расплету
Одличан	Уочава конкретне тврдње у тексту, износи свој став о њима, упоређује дјело и ликове с претходно рађеним ликовима и дјелима, одређује ауторово гледиште и намјеру у тексту, на креативан и маштовит начин ради писане задатке, наводи карактеристике социјалне приповијетке на овом тексту, уочава кључне реченице, износи стилске карактеристике текста наводећи примјере које све технике писаца користи

ПРИЛОГ 1 – ВЕНОВ ДИЈАГРАМ

ПРИЛОГ 2 – ДВОСТРУКО ВОЂЕНИ ДНЕВНИК

Напиши како предвиђаш наставак сусрета	Напиши шта се уствари догодило
Прва пауза:	►
Друга пауза:	►
Трећа пауза:	►

ПРИЛОГ 3 – ПИТАЊА

Група – работи

- а) Наведи ко су ликови у дјелу?
- б) гдје се догађа сусрет Учкарића и дјечака?
- в) Када се одвија радња? Које је годишње доба?
- г) Како је изгледао Учкарић, а како дјечаци? Прочитај дијелове из текста који доносе контраст у изгледу Учкарића и дјечака-ученика.
- д) Уочавате ли у тексту дијелове из којих је видљиво како је мали Учкарић био паметан и бистар дјечак? Пронађи их у тексту и прочитај.
- ђ) Коју тему обрађује приповијетка?
- е) Које је од наведених техника писац користио у обликовању овог књижевног дјела: опис природе, дијалог, приповиједање, контраст, поређење, језгровитост и краткоћу реченице те монолог?

Група-детективи

- а) Можете ли објаснити утиче ли наслов дјела на особине главног лика?
- б) Којим нас приповједачким поступком (описом, приповиједањем или дијалогом) аутор уводи у радњу свог дјела? Прочитај на примјеру текста.
- в) По чему су слични дјечаци с Учкарићем, а по чему се разликују? Упореди.
- г) У којем дијелу текста Учкарић постаје свјестан њихова изругивања?
- д) Прочитај дио у којем се манифестује емотивни преокрет у његовом понашању?
- ђ) Како можете повезати уводни дио часа с текстом?
- е) Издвоји реченице у којима имамо поређење и опис природе који као да предвиђа даље догађаје.

Група – истраживачи

- а) Шта би било када би се у дворишту појавио учитељ и позвао Учкарића у школу?
- б) Како можемо помоћи Учкарићу?
- в) Зашто би богати дјечаци требали другачије размишљати и имати другачији став према Учкарићу?
- г) Шта можете примијенити у свом животу као поуку из овог дјела?
- д) Замисли како ће дјед реаговати кад чује шта се догађало испред школе, односно кад чује како су дјечаци реаговали на долазак Учкарића у двориште?
- ђ) Прочитај дијелове текста на темељу којих можемо закључити да се ради о социјаној теми?
- е) Докажите да је ово социјална приповијетка на темељу текста.

ПРИЛОГ 4 – ЗАДАЋА

Тема:

Ликови:

Опис малог Учкарића:

Поступци у обликовању књижевног дјела:

- в) Описи природе:
- г) Дијалог:
- д) Приповиједање:
- ђ) Контраст:
- е) Језгровитост и краткоћа реченице (елиптичне реченице):

Врста књижевног дјела: социјална приповијетка (у којој је основни мотив социјални положај човјека, однос богатих и сиромашних, неједнакост).

Извори

- 1 ОЛГА ЛЕКИЋ, ОЗРЕНКА ФИШИЋ, БИЉАНА НИКОЛИЋ, АНКИЦА ЧАТО.(2016) МОЈА ЧИТАНКА 9-ЧИТАНКА ЗА 9. РАЗРЕД ДЕВЕТОГОДИШЊЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ. МОСТАР:АЛФА.,
- 2 <https://www.britishcouncil.ba/programi/obrazovanje/skole-za-21-vijek/nastavne-prakse>
- 3 <https://aposo.gov.ba/hr/publikacije/zajednicka-jezgra-definirana-na-ishodima-ucenja/>

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Весна Ркман

Школа: Osnovna škola ЈУ
Прва основна школа, Брчко
дистрикт БиХ

Разред: седми (VII)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

„Писмо мајци“, Сергеј
Јесењин

**ПРЕДМЕТНО
ПОДРУЧЈЕ:**

Српски језик и књижевност

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Анализа лирске пјесме

**ТРАЈАЊЕ
АКТИВНОСТИ:**

90 минута

**ПОТРЕБНИ
МАТЕРИЈАЛИ:**

- пројектор, лаптоп за наставника
- лаптоп за сваку групу
- шест шешира
- папири у боји, хамер папир, фломастери
- креда, табла

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Сврха овог часа је да ученици анализирајући лирску пјесму користећи технике попут Шест мислећих шешира, Баци коцку, Дрво проблема и друге, развијају критичко мишљење, процјењују и посматрају проблем из више различитих перспектива, а самим тим доносе боље одлуке. Радећи у групи ученици ће стећи компетенције које се огледају у међусобној подршци и сарадњи при рјешавању проблема.

ИСХОДИ УЧЕЊА – ЧИТАЊЕ:

- ✓ Пажљиво чита или слуша текст у циљу разумијевања и доношења логичких закључака; цитирање конкретних текстова при писању или говору у сврху аргументовања закључака донесених на темељу текста.
- ✓ Препознаје и објашњава кључне идеје текста и њихове разраде; резимира кључне идеје на основу детаља који их доказују.
- ✓ Анализира ликове, догађаје и идеје, те њихове међуодносе у тексту.
- ✓ Утврђује како тачка гледишта или намјера утичу на обликовање садржаја и начина писања текста.
- ✓ Анализира два или више текстова који обрађују сличну тему или предмет занимања у циљу акумулације знања и упоређује различите приступе аутора.

ИСХОДИ УЧЕЊА – ПИСАЊЕ:

- ✓ Анализира два или више текстова који обрађују сличну тему или предмет занимања у циљу акумулације знања и упоређује различите приступе аутора.

ИСХОДИ УЧЕЊА – УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ И СЛУШАЊЕ:

- ✓ Припрема се и учествује ефикасно у низу разговора и сарадњи с различитим саговорницима, надоградњи на идејама других и изражавању властитих идеја јасно и увјерљиво.
- ✓ Презентује информације, налазе и доказе тако да слушаоци могу слиједити ток образлагања, а организација, развој и стил примјерени су задатку, сврси и публици.
- ✓ Одређује пренесена и дословна значења ријечи и израза како су употребљени у пјесми и анализира утицај одређеног избора ријечи на значење текста;
- ✓ Анализира одрђено гледиште или културолошко искуство које се одражава у књижевном дјелу из неке друге државе разумијевајући културни идентитет;
- ✓ Тумачи стилске фигуре у контексту и анализира њихову улогу у пјесми;
- ✓ Разумије пренесено значење ријечи, везе између ријечи, и нијанси у значењу ријечи

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Наставница је у склопу пројекта „Школа за 21. вијек“ похађала обуку која се односи на критичко мишљење и рјешавање проблема.

Ученици су на претходним часовима упознати са техникама које ће бити кориштене на часу.

Сав материјал потребан за час треба припремити прије самог часа.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

(10 мин)

Ученици су раније подијељени у групе (шест група по четири ученика). На столу испред сваке групе налази се ученички лаптоп.

Ученицима преко пројектора показати један цртеж/слику на којем они могу уочити мајку са дјететом у наручју, други на којем су старица и младић. Водити кратак разговор на тему **МАЈКА**. Након тога слиједи рад у групама техником **Коло наоколо**. Ученици пишу асоцијације на задати појам – МАЈКА. Представници група ће прочитати ријечи које су написали. Један ученик све асоцијације исписује на хамер папиру на којем је претходно написана ријеч мајка. Најавити наставну јединицу и циљ часа:

Анализа пјесме „Писмо мајци“, Сергеја Јесењина.

Саопштити ученицима да ће након данашњег рада лакше разумјети овај и сличне текстове, да ће изградити свој властити став, али и научити да уважавају другачије мишљење, да ће препознати основна осјећања у пјесми и поруку коју ова пјесма носи.

Активност бр. 2

(10 мин)

Упознати се са биографијом Сергеја Јесењина (неко од ученика).

Ученици читају пјесму изражајно. Кратко разговарати о доживљају пјесме.

За то вријеме путем пројектора на платну приказати портрет пјесника.

Техником робот питања ученици ће одговарајући индивидуално на неколико питања урадити глобалну анализу пјесме.

- ⇒ Које је основно осјећање у овој пјесми?
- ⇒ Зашто се пјесник определио за епистоларну форму тј. зашто је писмо написао у стиховима?
- ⇒ Шта је пјесник постигао затвореном композицијом пјесме?
- ⇒ На основу којих стихова сазнајемо социјални статус мајке?

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

(25 мин)

Саопштити ученицима да ће наставити рад у групама. Инсистирати да мора постојати сарадња унутар групе и да чланови групе морају уважавати свачије мишљење. Настављамо рад комбинацијом техника **Шест мислећих шешира** и **Ротирајућег прегледа**. Ротирају шешире различитих боја, односно питања која носе ти шешири (питања написати на папирима у шест различитих боја и залијепити на шешир). Шешири и папири са питањима треба да буду припремљени прије часа.

Ученици ће у групама за одређени временски период смислити и написати одговор на дато питање. На знак наставника треба прослиједити шешир са питањем слjedeћој групи и све тако док се свакој групи не врати шешир који је био на почетку.

- ⇒ Напиши шта знаш о мајци која ишчекује сина.
- ⇒ Напиши шта знаш о сину.

- ⇒ Како би се мајка осјећала да се син другачије понашаа према њој, да показује непоштовање и небригу?
- ⇒ Шта би било да мајка не жели да зна за сина?

- ⇒ Да би се осмијех вратио мајци на лице, син може да уради нешто за њу и за себе. Смисли и напиши како.

- ⇒ Наведи мајчина осјећања према сину.
- ⇒ Наведи осјећања сина према мајци.

- ⇒ мајка се још увијек нада да ће се син вратити. Смисли и напиши како би изгледао њихов сусрет и шта би се промијенило синовљевим повратаком у родни дом.

- ⇒ Искажи својим ријечима поруку пјесме.

Након одговарања на посљедње питање представници група читају које су одговоре дали на поједина питања. Поредимо одговоре група.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 4 (15 мин)

Рад настављамо техником **Бази коцку**. Користимо се моделом коцкице за друштвену игру *Не љути се, човјече*. Свака страна коцке крије по једно питање за сваку групу. Изабрани представник групе изађе пред таблу, бази коцку и добијањем неког од шест бројева коцке добија и питање за своју групу.

Уколико више ученика добије исти број, поново бацају коцку.

Сви задаци су различити:

БРОЈ ЈЕДАН

- УПОРЕДИ: Упореди сина из ове пјесме са сином из приповијетке „Богојављењска ноћ“ (Уочи сличности и разлике.)

БРОЈ ДВА

- ПОВЕЖИ: Шта би код овог сина промијенио да можеш?

БРОЈ ТРИ

- ОПИШИ: Опиши како замишљаш сина.

БРОЈ ЧЕТИРИ

- РАШЧЛАНИ: Шта је могло подстаћи пјесника да напише ову пјесму?

БРОЈ ПЕТ

- ПРИМИЈЕНИ: Шта би савјетовао овом сину?

БРОЈ ШЕСТ

- ЗА/ПРОТИВ: Заузми став: Син одлучује да победи своју тугу и да покуша повратком кући да нађе поново своју срећу. Да ли си за или против? Објасни.

Послије рада у групама слиједи извјештавање представника група.

Активност бр. 5 (17 мин)

Путем пројектора ученицима показати строфу:

*И не учи да се молим. Пустити!
Нема више враћања ка старом.
Ти једина утјеха си моја,
свјетло што ми сија истим жаром..*

Свака група добија лист папира на којем је нацртано дрво и на стабло написано **ГУБИТАК ВЈЕРЕ У БОГА**.

Техником **Дрво проблема** ученици треба да напишу три узрока губитка вјере у Бога и три посљедице.

Представник групе излази пред таблу и представља Дрво проблема.

Након што сваки представник групе каже које узроке и посљедице су они навели, проналазимо оне заједничке које су сви навели и исписујемо на заједничко дрво које је нацртано на хамер папиру.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 6 (5 мин)	лушање пјесме на руском језику и поређење са преводом. https://www.youtube.com/watch?v=FaqrTVUB224
Активност бр. 7 (8 мин)	Ученици путем апликације quizizz раде квиз у којем има пет питања. https://quizizz.com/admin/quiz/613e3b97060f55001dec2f Наставник оцјењује ученике који су се истакли током свих активности. - У пјесми „Писмо мајци“ строфа је: а) дистих б) катрен в) терцина г) квинта - У пјесми „Писмо мајци“ рима је: а) парна б) обгрљена в) укрштена г) нема риме - У пјесми „Писмо мајци“ стих је: а) осмерац б) деветерац в) десетерац г) једанаестерац „Јеси л жива, стричице моја“ Стилска фигура у овом стиху је: а) апострофа б) анафора в) метафора г) персонификација - Пјесник пише мајци да ће се вратити у родно село и то ће бити: а) у љето б) у јесен в) у зиму г) у прољеће Наставник оцјењује ученике који су се истакли током свих активности.
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	Формативан процјена ће бити урађена на основу исхода учења и ученичких радова. Приликом формативне процјене, посебно се фокусирати на активности које се односе на анализу пјесме, а то су технике робот питања, шест шешира, баци коцку и стабло проблема. Кроз формативну процјену пратити и ангажман ученика на часу.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Aktivnost br. 1

Припремити шест папира на којима ће у централном дијелу писати мајка, а околоставити неколико облачића у којима ће ученици уписати своје асоцијације. Исто то припремити и на хамер папиру који треба залијепити негдје поред табле.

Активност бр. 2

Сугерисати ученицима да одговори треба да буду јасни и прецизни те да приликом писања одговора воде рачуна да реченице буду стилски уобличене и у складу са правописном нормом.

Aktivnost br. 3

Потребно је да ученици на претходним часовима буду упознати са техникама које ће се користити за другу активност.

Подстицати ученике да се међусобно договарају при давању одговора и да уважавају свачије мишљење.

Aktivnost br. 4

За ову активност пожељно је припремити шест коцкица из хигијенских разлога, а и како би ученици имали више времена да дају одговор на питање које се крије иза броја који је представник групе добио.

Aktivnost br. 5

За ову активност потребно је припремити шест папира (за сваку групу па један) на којем је нацртано дрво и на стаблу написно ГУБИТАК ВЈЕРЕ У БОГА.

Активност бр. 6

За ову активност се може укључити и наставник руског језика уколико има у школи.

Активност бр. 7

За ову активност потребно је обезбиједити интернет конекцију и да ученици одраније познају апликацију за квиз.

Извори

1. Читанка за седми разред основне школе (2018) Мирјана Савић Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево
2. Богнар, Б. (2003), Школа која развија креативност, преузето са www.kreativnost.pedagogija.net
3. Богнар, Л., Поттицање креативности будућих учитеља у настави, преузето са www.kreativna.pedagogija.net
5. ибид
4. Дијанић – Бјелановић, Ж., Неке методе за развој критичког мишљења ученика по ЕРР систему, Методички огледи, бр. 19, 163 – 179, преузето са www.hrfd.hr/content/metodicki-ogledi
5. Николић, М., (1999), Методика наставе српског језика и књижевности, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд
6. Симеон Маринковић, Методика креативне наставе српског језика и књижевности Креативни центар

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Мелика Омеровић

Школа: Основна школа,
„Челебићи“, Челебићи, Коњиц

Разред: осми (VIII)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Иво Андрић „Кљига“ одломак

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

босански језик и књижевност

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Књижевни текст

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

60 минута (блок час) скраћено

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Азра Верлашевич и Весна Алић. (2011.), Читанка 8, уџбеник за осми разред деветогодишње основне школе. Издавачи Тузла НАМ
- креда, табла
- листић за стратегију „Шест шешира“
- листић објашњења перспективе сваког шешира

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају неутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави босанског језика и књижевности за 8. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће:

- ✓ моћи препознати ликове, догађаје и идеју у тексту,
- ✓ открити њихове физичке и карактерне особине те њихове међуодnose у тексту,
- ✓ критички просудити поступке ликова на основу детаља који их описују, (техника Шест мислећих шешира) и сагледати проблем из других перспектива,
- ✓ предвидјети могућа рјешења проблема користећи стратегију „Удице“.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

За успјешно провођење наставног часа ученици су од раније упознати са стратегијама „Грозд“ и „Шест мислећих шешира“ и примјењују их у наставним садржајима.

Удице – реченица која треба подстаћи читаоце на могућности рјешавања проблема те изналажење нових рјешења.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Техника Грозд

(5 мин)

Стратегија: Грозд

Да бисмо побудили интересовање ученика и увели их у садржај овог часа у средини грозда је задана ријеч **НЕМИР**.

Активност бр. 2

Најава наставне јединице

(3 мин)

Након урађене стратегије и разговора с ученицима о њиховим тумачењима задане ријечи слиједи најава данашње методске јединице и упознавање ученика с писцем и његовом биографијом.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Интерпретативно читање

(7 мин)

Читање одломка из новеле „*Књига*“ Иве Андрића, Читанка 8., стр.21.

Одломак чита предметна наставница, а ако постоји аудио запис овог одломка препоручљиво је да ученици слушају одломак.

Активност бр. 4

Pitanja različitih ниво složenosti

(25 мин)

Разговор о прочитаном одломку**Питања која захтијевају повезивање информација и имају више тачних одговора.**

Ова питања траже од ученика да размисле, пронађу у тексту и повежу информације.

Оваква питања се постављају током учења како би водила ученике у жељеном правцу.

⇒ Каково осјећање према књизи развија ученик на почетку ове приче?

(... за дјечака је наступило остварење једног дуго сањаног и жељеног тренутка.)

⇒ Како се библиотекар обраћао ђацима? Како га писац описује? Пронађите у тексту!

(Обраћао им се оштрим ријечима, дрско, тргнувши их из сањарења и маштања.)

(Професор је био дебео, риђ човјек, брзих покрета и оштре ријечи, стављао своје примједбе, препоручивао једне књиге, одговарао од читања других, сухог и подругљивог говора. Из маштања га је тргао професоров глас резак и нестрпљив. Пред њим стајао је отресит риђи професор. Видио му је јаке песнице, снажан врат, кратко подшишану црвену косу, опуштене бркове, зелене очи тврда и подругљива погледа...)

⇒ Кад описује врат, косу, дебљину, то је какав опис? (физички)

⇒ Кад описује оштре ријечи, дрско, подругљиво о чему нам тај опис говори, о каквим особинама? (карактерне особине)

⇒ Како је текао њихов први сусрет? Да ли се десило оно о чему је ученик маштао?

(Професор га је тргнуо из сањарења питањем да ли је дошао да спава или да узме књигу. Наставак дијалога између збуњеног и уплашеног дјечака и професора протекао је у једној непријатној атмосфери чиме се руше ученикови снови.) Пронађите тај дио у тексту!

⇒ Шта једјечаку покварило дуго ишчекивани ужитак читања?

(Незгода с књигом)

⇒ Шта се дјечаку догодило?

(Дјечак је погрешно стао на једну степеницу затетурао, дочекао се рукама о зид, али је испустио књигу која се откотрљала низ степенице. Он је потрчао за књигом која је лежала на дну степеништа. Кад је подигао с пода видио је са запрепаштењем да се од пада потпуно искоричила.)

⇒ Како се дјечак осјећао послије тога?

(Тај догађај изазвао је немир у дјечаковим мислима и бол због уништене књиге којој се толико радовао и жељно ишчекивао тај тренутак.)

Тема: Први сусрет с књигом

Идеја: За сваки проблем постоји рјешење

Након разговора о дјелу ученици раде стратегију у свеске према већ припремљеном листићу.

ЧАС II

Активност бр. 5

Стратегија Шест мислећих шешира

(13 мин)

Стратегија: Шест мислећих шешира (попунити табелу)

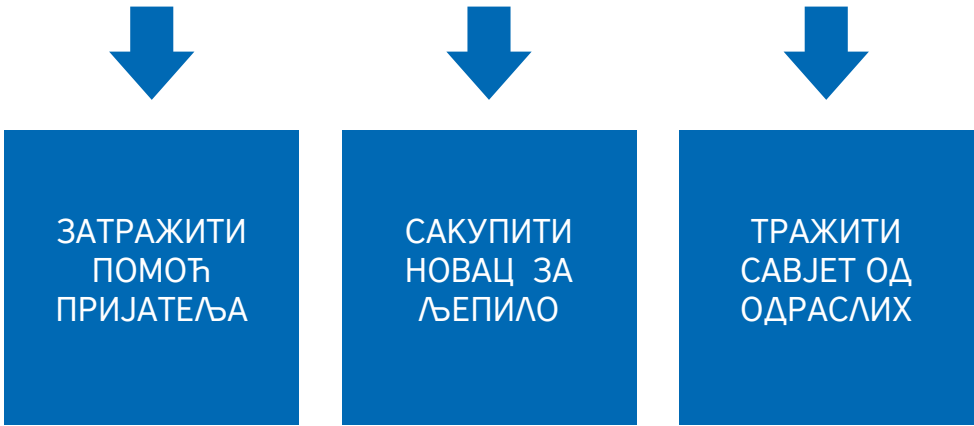
	
	
	
	
	
	

Након урађене стратегије ученици читају своје радове и коментаришу изнесене детаље за сваки шешир.

(У прилогу припреме неколико је примјера урађене стратегије.)

Стратегија: Шест мислећих шешира (попуњена табела)

	Дјечак у трећем разреду гимназије може узети књигу из библиотеке; Први пут у библиотеци; Присутност велике одговорности; Спотичање на степеништу; Књига испада из руку и распада се;
	Узбуђење; Радост; Страх; Туга; Немир; Грижња савјести; Нелагода и брига;
	Опрез приликом одласка у библиотеку; Опрез приликом бирања књиге; Опрез приликом силаска низ степенице;
	Одлазак у библиотеку; Избор књиге; Отклањање настале штете на књизи; Тражењесавјета како ријешити проблем.
	Избор књига; Маштање о неистраженим просторима; Смишљање како поправити оштећену књигу; Лијељење књиге;
	Ништа не изгледа тако страшно, рјешење постоји; Треба приступити тражењу рјешења; Савјетовати се с другима како поступити

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 7 Стратегија удице (10 мин)	Стратегија: Удице Удице представљају ситуације, задатке или питања која покрећу ученике да чињенице с којима већ располажу повежу с новом ситуацијом, тј. подстичу дјецу да рјешавају проблеме и изналазе нова рјешења. КАКО ПОМОЋИ ДЈЕЧАКУ ДА РИЈЕШИ ПРОБЛЕМ? <pre> graph TD A[КАКО ПОМОЋИ ДЈЕЧАКУ ДА РИЈЕШИ ПРОБЛЕМ?] --> B[ЗАТРАЖИТИ ПОМОЋ ПРИЈАТЕЉА] A --> C[САКУПИТИ НОВАЦ ЗА ЉЕПИЛО] A --> D[ТРАЖИТИ САВЈЕТ ОД ОДРАСЛИХ] </pre>
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	Праћење и процјењивање ученика, ученичких постигнућа остварује се кроз све активности и стратегије кориштене у току часа, увидом у њихов рад у складу с исходима те рјешавање проблема сагледаног из различитих перспектива. На основу урађених стратегија наставници могу процијенити ниво ученичких постигнућа. Прати се и процјењује цјелокупна активност ученика, однос према раду и себи, а нарочито креативност.
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ	Важно је ученицима пружити довољно информација о техникама које желимо примијенити на наставном часу, ученици морају разумјети шта се од њих тражи. Такође је корисно и то да им све информације буду доступне и током рада на наставном часу, у самом процесу обраде наставне јединице. Добро је да ученици имају доступан примјер објашњења значења сваког шешира из стратегије Шест мислећих шешира. Активност бр. 1 Стратегија грозд је стратегија приступа властитом знању, спознајама и увјерењима о некој теми. На почетку часа ова стратегија се користи за стимулисање размишљања прије детаљне обраде теме. Активност бр. 2 Након урађене стратегије ученици читају своје радове који су тематски повезани са задатом ријечи. Активност бр. 3 Интерпретативно читање одломка новеле “Књига” Иве Андрића нека буде квалитетно, најчешће чита наставник или изузетно добар ученик. Може се користити и аудио запис.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 4 Разговору о прочитаном одломку помоћу питања која подстичу различите нивое мишљења и то питања која траже од ученика да пронађу и повежу информације како би водила ученике у жељеном правцу претходи упознавање с питањима вишег и нижег реда, Блумовом таксономијом, Костиним нивоима интелекта и сличним таксономијама.

Активност бр. 5 Ученици на припремљеним листићима раде стратегију: Шест мислећих шешира. То је креативна стратегија за размишљање и рјешавање проблема и усмјеравамо размишљање ученика у шест различитих праваца. Сваки ученик ради ову стратегију и на тај начин посвећује пуну пажњу сваком шеширу. Нека сваки ученик увијек поред себе има објашњење значења перспективе сваког појединог шешира.

Активност бр. 6 Након попуњавања табеле ученици читају своје забиљешке и кроз разговор се међусобно допуњују износећи различите аспекте размишљања.

Активност бр. 7 Стратегија Удице представља задатке, ситуације или питања која покрећу ученике да чињенице с којима већ располажу повежу са новом ситуацијом.

Удице подстичу дјецу да проналазе нова рјешења из задане ситуације.

**ЕНГЛЕСКИ
ЈЕЗИК**

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Виолета Стојановић

Школа: Основна школа "Никола Мачкић", Доња Превија, Рибник

Разред: VIII (осми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Thanksgiving

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Енглески језик

Међупредметна корелација:

Природа и друштво, Историја и Географија

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

The origin of holidays

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

90 минута (блок час)

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Уџбеник: Томовић Ненад, Јанковић Наташа, Дедић Биљана. (2016) English is Fun 6-Енглески језик за 8. разред основне школе, Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, стр. 42-43
- рачунар, пројектор,
- мобители
- табла, креда
- папир, стикери, маркери....

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- Сагледавање других перспектива
- Анализа узрока и посљедица
- Рјешавање проблема
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРП) у настави енглеског језика за 8. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

- ✓ Ученици ће моћи побољшати своје рецептивне вјештине (слушања и читања) те продуктивне вјештине (говора и писања) кроз прикупљање, обраду и примјену информација на тему „Thanksgiving“ користећи **Т-табелу, технику семафор питања, Венов дијаграм и KWL/ЗЖН' стратегију**.
- ✓ Ученици ће моћи препознавањем и повезивањем појмова у игри асоцијација одгонетнути рјешења колона и закључити коначно рјешење система асоцијација.
- ✓ Ученици ће се досјетити неких информација и чињеница о Thanksgiving, те сазнати нове из текста и других извора уз примјену KWL/ЗЖН стратегије.
- ✓ Ученици ће усвојити и употребљавати нови вокабулар за препознавање чињеница у датом тексту, те исти користити за изражавање мишљења и идеја на енглеском језику у оквиру теме „Thanksgiving“.
- ✓ Ученици ће разумјети и повезати информације из текста „Thanksgiving“ са наставним садржајима из предмета Историја и Географија, те их користити у рјешавању радних задатака по нивоима сложености користећи технику семафор питања.
- ✓ Ученици ће моћи комбиновати знање презентованог вокабулара и текста са усвојеним знањем језика и општим знањем да би: рјешавали питања по нивоима сложености, препознали чињенице и изражавали мишљења.
- ✓ Ученици ће анализирањем утврдити сличности и разлике између Дана захвалности (Thanksgiving) са њима познатим празницима, (нпр. Божић) користећи Венов дијаграм.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Током ранијих година из предмета Природа и друштво те Историја су обрађивани одређени садржаји на тему празника. Ти садржаји за овај час су били у функцији подсећања на информације и чињенице о празницима (шта знам?), те проширивања сазнања неким новим (шта желим да сазнам?) информацијама и чињеницама које ће ученици моћи примијенити, оцијенити и тумачити у различитим контекстима и односима (шта сам научио/ла?).

Ученици су на претходна два часа упознати са стратегијама и техникама КРП као што су: мапа ума, KWL/ЗЖН стратегија, т-табела и техника семафор питања. Реализована су два часа на којима је фокус наставне праксе био на питањима вишег реда те чињеницама и мишљењу у настави енглеског језика. За сваки час било је неопходно да наставница различите технике и стратегије подучавања КРП учини јасним и примјењивим у контексту предметне материје

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Игра асоцијација

(7 мин)

На почетку часа кратко ученике увести у тему путем **технике игра асоцијација**. На табли прије почетка часа магнетима причврстите картончиће у три колоне (можете и на рачунару креирати игру у ппт презентацији). Колоне су означене словима А, Б и Ц. Појмови су на скривеној страни картончића. Ученици бирају поља, ви окрећете картончиће, ученици препознају појам и покушавају одгонетнути рјешење колоне или чак и коначно рјешење цијелог система асоцијација. Ученици који се јаве да учествују у игри имају право отворити два поља и једном покушати дати одговор за коначно рјешење. Наравно, ви можете успоставити правила која вама одговарају.

A1	B1	C1
A2	B2	C2
A3	B3	C3
A4	B4	C4
A	B	C
КОНАЧНО РЈЕШЕЊЕ		
A	B	C
Tuesday	Abraham Lincoln	Turkey
24 hours	Celebration	Cranberry sauce
1440 minutes	USA, Pilgrims	Pumpkin pie
Thursday	Day off	Baklava
ДАН/DAY	ПРАЗНИК/HOLIDAY	ЈЕЛА/MEALS
ДАН ЗАХВАЛНОСТИ (THANKSGIVING)		

Ако вам се деси да ученици прије предвиђеног времена открију коначно рјешење, не брините. У откривеним пољима имате довољно материјала да и даље правите повезнице и постављате питања по сложености према [Артуру Л. Кости](#)².

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ What is the meaning of the word Pilgrim? Who was Abraham Lincoln?	1
⇒ What in your opinion connects Abraham Lincoln, the Pilgrims and Thursday?	2
⇒ How could we connect Thanksgiving to our holidays?	3

Игром асоцијација добићете замах и енергију за наредну фазу часа – разумијевање значења. На овај начин наставница најављује наставну јединицу и исходе учења. На таблу уписује наслов „*Thanksgiving*“. Наставница провјерава разумијевање ријечи и даје додатна објашњења уколико је неопходно

noun: thanksgiving – *the expression of gratitude, especially to God.*

"He offered prayers in thanksgiving for his safe arrival."

noun: pilgrim /pilgrim/ – *a person who journeys to a sacred place for religious reasons;* **plural noun:** pilgrims

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 2

KWL стратегија

(13 мин)

Како би побудили интересовање ученика и надоградили њихово претходно знање садржајем овог часа користимо **KWL/ЗЖН стратегију**. Ово је стратегија помоћу које ученици спознају колико су научили и шта још желе да сазнају, као и шта су додатно научили уз општу интеракцију. Исту стратегију можемо користити у току цијелог часа, тако што ће ученици попуњавати колоне у табели у различитим фазама учења. У дијелу евокације ученици уписују шта све знају о теми „Thanksgiving“. Одговори ће бити исписани на самољепљивом листићу којег ће залијепити на табли у рубрику K-know (What I know), шта ја то већ знам. Исто то ће ученици урадити и за рубрику W-ant to know, шта желим да сазнам о заданој теми. Наставница им може помоћи у обликовању питања.

Слика 1. The First Thanksgiving³

WHAT DO WE KNOW?	WANT TO KNOW?	WHAT WE LEARNED?
It is a national holiday in America. On that day, the whole family gathers. They prepare turkey for that occasion. Pumpkins are used as a decoration. Pumpkin pie is prepared as well. Thanksgiving is celebrated in some other countries too.	How do people celebrate Thanksgiving? When do they celebrate it? What food do people prepare for that holiday? What are the specialties? Is there any story related to this holiday? Does Thanksgiving have any similarities with our holidays? Why is Abraham Lincoln important for the American history? In what way could this holiday be celebrated in Bosnia and Herzegovina? What other countries also celebrate Thanksgiving?	

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са кораџима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Слушање текста,
читање и изговор
нових ријечи
(15 мин)

Према инструкцијама наставнице ученици отварају уџбенике (English is Fun 6-Енглески језик за 8. разред основне школе⁴) на страници 42 и прате текст којег слушају снимљеног на диктафону. Наставница сама себе снимила.

Након слушања и читања у себи, ученици на LCD монитору прате Power Point презентацију новог вокабулара – изговор и значење. У прилогу линк⁵:

<https://www.englishclass101.com/english-vocabulary-lists/thanksgiving-day-in-the-united-states>.

Заједно са наставницом ученици понављају изговор селектираних ријечи у слајдовима.

Активност бр. 4

Т-табела
(10 мин)

У уџбенику English is Fun 6-Енглески језик за 8. разред основне школе⁵ на страници 43 ученици раде вјежбу бр. 1. Задатак је повезати ријечи из колоне А са њиховим објашњењем у колони Б. Ученици раде задатак индивидуално. Наставница прати и провјерава тачност урађеног задатка.

Match the words in A with their explanations in B:	
A	B
1. gratitude	a) a rich and large meal
2. wishbone	b) leave
3. end up	c) a very religious person
4. homeless	d) give
5. donate	e) a dry period without rain
6. depart	f) finish
7. reach	g) without a home
8. drought	h) gratefulness
9. feast	i) a bone of a bird in the "Y" shape
10. pilgrim	j) arrive

Key: 1. h); 2. i); 3. f); 4. g); 5. d); 6. b); 7. j); 8. e); 9. a); 10. c)

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

ЧАС II

Активност бр. 5

Видео Thanksgiving
(Day)

(3 мин)

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=uG4XyNqUQxg>

Активност бр. 6

Семафор питања
(роботи, детективи и
истраживачи)

(27 мин)

Пошто су ученици на претходним часовима упознати са **техником семафор** и креирањем **питања по нивоима сложености**, наставница је осмислила радне задатке (питања) по нивоима сложености. Ученици имају задатак да сортирају питања по нивоима сложености користећи се техником семафор: **Зелена боја=роботи, жута боја= детективи** те **црвена боја=истраживачи**. Наставница од ученика тражи да размисле: Којих питања има највише? Ученици раде тако што су подијељени у три групе по постигнућима: 1. роботи (довољни и добри), 2. детективи (врлодобри) и 3. истраживачи (одлични ученици). Подијелите им три папира у боји (зелени, жути и црвени). Ученици треба да разврставају питања по боји. Свака група има задатак да залијепи своја питања на семафор питања (флип чарт). Ученици читају питања пред цијелим одјељењем и постављају их на одговарајућу боју на семафору. Наставница прати рад и заједно са ученицима, провјерава тачност урађеног задатка. Уколико група није сигурна којем нивоу питање припада, онда наставница пита чланове других група. Уколико ни други нису сигурни у процјену, онда наставница у коначници даје тачну повратну информацију. Након разврставања питања по нивоима сложености, ученици дају одговоре на иста.

Семафор питања⁷

ЗЕЛЕНО (РОБОТИ)

КРЕНИ!

Look at the text
and find the
answers.

- 1) How do people celebrate Thanksgiving?
- 2) What do they prepare?
- 3) Who was on the ship called The Mayflower?
- 4) Why did many Pilgrims die?
- 5) Who joined them for the feast?
- 6) Since when do people celebrate Thanksgiving?
- 7) When did it become a national holiday?
- 8) Who in this text thinks that Thanksgiving feels almost like Christmas?

ЖУТО (ДЕТЕКТИВИ)

УСПОРИ!

Stop and carefully
read the text – the
answer might not
be in one place in
the text. Connect
and conclude.

- 1) What is the difference between Thanksgiving and Christmas?
- 2) What is similar in these two holidays?
- 3) How can we connect these two holidays? Give examples.
- 4) Present similarities and differences of the two mentioned holidays using Venn diagram.
- 5) In your opinion, what is the difference between the Pilgrims and the Native Americans?

ЦРВЕНО (ИСТРАЖИВАЧИ)

СТАНИ!

Stop and carefully
read the text – the
answer might not
be in one place in
the text. Connect
and conclude.

- 1) What could happen if we decided to celebrate this holiday?
- 2) Based on the things you know, how would you explain the fact that some people in our country celebrate this holiday?
- 3) How could some people react to that fact?
- 4) What decision would you bring related to celebrating Thanksgiving day?

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

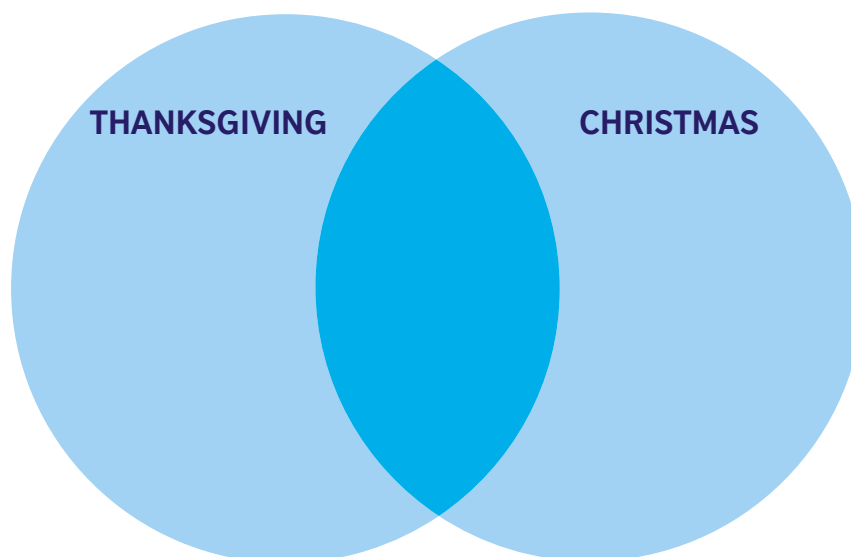
(наставак са претходне странице)

Активност бр. 6

Семафор питања
(роботи, детективи и истраживчи)

(27 мин)

Група детективи у питању бр.4 путем **Веновог дијаграма** утврђују сличности и разлике између празника Дана захвалности/Thanksgiving и Божића/Christmas.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 7

KWL табела

(Шта смо научили?)
(10 мин)

У овој фази часа се враћамо на KWL/ЗЖН табелу коју попуњавају ученици заједно са наставником у дијелу шта смо научили. Након слушања и читања текста „Thanksgiving“, те проширивања сазнања о истом путем садржаја интернета, добијене одговоре на постављена питања наставница поставља у колону шта смо научили. У ту колону додаје и нове информације које су ученици сазнали и о којима нису поставили унапријед питања у колони желим да знам.

Слика Thanksgiving⁸

WHAT DO WE KNOW?	WANT TO KNOW?	WHAT WE LEARNED?
		It is a national holiday in America. It is celebrated on the fourth Thursday in November. It became a national holiday officially in 1863 thanks to one American president – Abraham Lincoln. The celebration of the mentioned holiday started in the 16th century with the arrival of the Pilgrims to America. Edward Winslow, his wife and the Pilgrims went on a trip on the ship from England. The ship's name was Mayflower. Many Pilgrims had died due to hunger and thirst. In order to survive a long-lasting drought, the Native Americans helped the Pilgrims. In return, the Pilgrims invited the Native Americans to celebrate that day and to thank God for the food before them. For Thanksgiving, people prepare traditional food such as turkey, pumpkin pie, some vegetables. The whole family gathers that day and they invite their friends too. In our country, family and friends gather for holidays as well (for Christmas, Easter, Eid etc.). There are some differences as well as similarities in the celebration and preparing meals for Thanksgiving and for our holidays. We also learned who the Pilgrims were and who the Native Americans were. The mentioned holiday is celebrated in some other countries too, in Canada, for instance...

Активност бр. 8

Интерактивни квиз

(8 мин)

Као завршна активност, планирана је повратна информација о усвојености наставног садржаја на тему Thanksgiving. Ученици су подијељени у четири тима по четири ученика. Повратну информацију реализовати путем интерактивног квица који је креиран у програму Кахут <https://kahoot.com/>. Интерактивни квиз се користи као забавна активност, допуна настави, за вредновање наученог и одлично је прихваћен од стране ученика. Кахут квиз под називом "*Thanksgiving*" се састоји од 11 питања.

1. When do people celebrate Thanksgiving in the USA?
 - a) on the fourth Thursday in November**
 - b) on the last Tuesday in November
 - c) on the last Wednesday in November
2. What is a wishbone?
 - a) a bone that people give to dogs
 - b) a bone of a bird in the "Y" shape**
 - c) a bone of a turkey
3. When did Americans start to celebrate Thanksgiving as a national holiday?
 - a) in 1620
 - b) in 1621
 - c) in 1863**
4. Who was the first American president to celebrate Thanksgiving?
 - a) George Washington
 - b) George Bush
 - c) Abraham Lincoln**
5. A strong feeling of appreciation to someone or something for what the person has done to help you is called _____.
 - a) drought
 - b) gratitude**
 - c) feast
6. Define the word Pilgrim:
 - a) a person without a home
 - b) a very religious person**
 - c) gratefulness
7. What was the ship the Pilgrims were on called?
 - a) Dayflower
 - b) Mayflower**
 - c) Sayflower
8. From which town in England did Edward Winslow head to America with his wife?
 - a) London
 - b) Plymouth**
 - c) Manchester
9. What famous meals are prepared for Thanksgiving?
 - a) turkey, pumpkin pie, some vegetables**
 - b) cheesecake, fish
 - c) stew, mushroom soup

ОПИС ПРАКСЕ

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 8

Интерактивни квиз

(8 мин)

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

10. Why are Edward Winslow and the Pilgrims important for the American history?
- a) because most of the Pilgrims from the ship died during the trip
 - b) because there was a long period of drought
 - c) **because that is one of the stories that started Thanksgiving celebration**
11. Who helped the Pilgrims survive after a long period of drought?
- a) **Native Americans**
 - b) British immigrants
 - c) African Americans

Радни задатак за рад код куће: Погледати видео "[10 рецепата за Дан захвалности](https://www.youtube.com/watch?v=n1u5XDbm4YU)". Here are 10 delicious recipes that you can choose to share with your family and friends for a perfect Thanksgiving dinner. Линк:⁹:

<https://www.youtube.com/watch?v=n1u5XDbm4YU>

Ваш задатак ће бити да поразговарате са родитељима о јелима која се праве за наше традиционалне празнике. Потребно је донијети један рецепт неког јела којег ваши родитељи праве за празник Божић, Бајрам или Васкрс. Написати рецепт јела на енглеском језику.

Слика бр. 9. Рецепт за јело¹⁰

СУГЕСТИЈЕ
ЗА ДРУГЕ
НАСТАВНИКЕ/ЦЕ**Активност бр. 1**

Игра асоцијација је техника која је ученицима прије свега интересантна, а вама омогућава да ефектно поновите старо, направите повезницу с обрадом новог градива и мотивишете ученике за размишљање о теми која слиједи. У игри могу учествовати и сви ученици, с тим што ћете ограничити број поља које могу отворити на једно поље. За вријеме од пет до седам минута ученике ћете подсјетити на све најважније карактеристике празника. Ученици ће у току игре правити повезнице између појмова, биће заинтересовани и максимално фокусирани, имаће прилику да идентификују, претпоставе и дефинишу. Овом игром снажно ћете подстаћи такмичарски дух, чак и код оних ученика који су већину времена тихи и изгледају незаинтересовано.

Активност бр. 2

KWL/ЗЖН стратегију радити на сљедећи начин: У дијелу колоне Шта знам? важно је записати што више и размислити о ономе шта дјеца већ знају или мисле да знају о теми „Thanksgiving“. У дијелу колоне Шта бих желио/њела да (са)знам/ научим? разговарајте са дјецом о томе гдје могу доћи до тих података, шта могу прочитати, кога могу питати... (како ћу то сазнати) и сл. У дијелу колоне Шта сам научио/ла?, осим заједничког рада, свако дијете може за себе забиљежити у трећу колону шта је све научило. KWL/ЗЖН табелу можете израдити у [Padlet-у](https://padlet.com/) <https://padlet.com/> или на некој сличној платформи. Водити рачуна о адекватној примјени наведених стратегија и техника рада у односу на предмет изучавања. Више о наведеним стратегијама/техникама рада на линковима:

https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/primjeri_dobre_prakse.pdf ¹¹

http://www.stem-genijalci.eu/wp-content/uploads/eucenje/cip/Prirucnik_Kriticko_citanje_web.pdf ¹²

<https://inskola.com/wp-content/uploads/2021/11/VODIC-KROZ-PLANIRANJE.pdf> ¹³

Сугестије у вези са наставком рада

Сљедећи час планирати на основу радног задатка којег су ученици добили да раде код куће.

Праћење и процјењивање

Остварује се кроз све активности и стратегије рада кориштене током часа: Стратегију препознавања чињеница у тексту „Thanksgiving“; KWL/ЗЖН методу, Венов дијаграм; разумијевање новог вокабулара – вјештина читања, писања, слушања и говора; анализа и разумијевање текста кроз постављена питања различитог нивоа сложености техником семафор питања и Кахут квиза; анализу садржаја задатка за рад код куће. Праћење и процјењивање може бити формативно и сумативно. У фокусу овог часа је формативно праћење и процјењивање.

Извори

- 1 Ogle, D. (1986). K-W-L: A teaching model that develops active reading of expository text. *The Reading Teacher*, 39, 564-570
- 2 Costa, A. L. i Marzano, R. (1987). *Teaching the Language of Thinking*. Educational Leadership. Вол. 2., стр. 29-33
- 3 Ferris, J. L. G. (28.5.2016). The First Thanksgiving. [Слика]. Лиценца: Јавна домена. Преузето 16.9.2020. са https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/archive/0/0b/20201202040753%21The_First_Thanksgiving_Jean_Louis_Gerome_Ferris.png
- 4 Томовић, Н., Јанкович, Н., Дедић, Б. (2016). *English is Fun 6: Енглески језик за 8. разред основне школе*. Источно Ново Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, стр. 42-43
- 5 Englishclass101.com (12.11.2015). Thanksgiving Day in the United States. Преузето 16.9.2021. са <https://www.englishclass101.com/english-vocabulary-lists/thanksgiving-day-in-the-united-states>
- 6 Learn English with EnglishClass101.com (12.9.2013). Thanksgiving Day. [Видео фајл]. Преузето 16.09.2021. са <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=uG4ХуNqUQxg>
- 7 Рангелов, Ј.Р. (2019). *Школа мишљења: приручник за наставнике и наставнице*, Сарајево: Центар за образовне иницијативе Step by Step, стр. 15
- 8 Jill Wellington (13.9.2018). Thanksgiving-cornucopia-fruit. [Слика]. Лиценца: CC0. Преузето 16.9.2021. са <https://pixabay.com/photos/thanksgiving-cornucopia-fruit-3719247/>
- 9 Home Cooking Adventure (20.11.2017). 10 Thanksgiving Recipe. [Видео фајл]. Преузето 21.9.2021. са <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=n1u5XDbm4YU>
- 10 OpenClipart-Vectors (23.12.2014). Recipe label icon. [Слика]. Лиценца: CC0 Преузето 16.9.2021. са <https://pixabay.com/vectors/recipe-label-icon-symbol-spoon-575434/>
- 11 British Council. (2019). *Наставне праксе за школе 21. вијека*. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/primjeri_dobre_prakse.pdf
- 12 Центар за образовне иницијативе Step by Step. (2016). *Водич кроз планирање: Наставници за наставнике*. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на <https://inskola.com/wp-content/uploads/2021/11/VODIC-KROZ-PLANIRANJE.pdf>
- 13 Форум за слободу одгоја. (2016). *Читанје и писанје за критичко мишљење: Приручник за наставнике – иновативне методе рада, ученја и подучавања*. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на: http://www.stem-genijalci.eu/wp-content/uploads/eucenje/cip/Prirucnik_Kriticko_citanje_web.pdf

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Далиборка Шеатовић

Школа: Основна школа „Петар Кочић“, Нова Топола

Разред: VIII (осми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Choosing a career

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Енглески језик

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

особине професије, послова

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- школска табла, креда
- пројектор
- припремљене картице у боји шест шешира¹
- текст за читање (What would you choose)
- листићи са питањима за групе

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да при доношењу одлука сагледају проблеме/недоумице из више углова, те им указати на флексибилност уз употребу **аргумената и чињеница** које им поглед из разних углова нуди, примјеном технике шест мислећих шешира у настави енглеског језика за 8. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи:

- ✓ присјетити се претходно научених ријечи и израза на енглеском језику који су у вези са људским карактерним особинама и професијама;
- ✓ разумјети прочитани садржај о избору занимања и донијети одлуку повезујући дијелове текста у логичку цјелину;
- ✓ сагледати проблем из различитих перспектива;
- ✓ промијенити раније изнесене ставове или аргументовано бранити став уколико је остао непромијењен.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

На претходном часу, ученици су учили називе особина (придјеве) пожељне за неку професију, у овом случају професију наставника. За домаћи задатак су имали да наведу још неке од тих особина. Ученици су упознати са техником шест мислећих шешира Едварда де Боноа² кроз мапу ума.

Мапа ума³

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Brainstorming

(5 мин)

Као увод у час, врши се усмена провјера домаћег задатка који су ученици имали, уз наставничино записивање одговора на табли (претходно научене ријечи и нове ријечи за особине наставника које су записали код куће). Ученици прате записане нове ријечи и вјежбају вокабулар (изговор и значење). С обзиром да је за један од наредних часова планиран писмени задатак (Choosing a career), све те ријечи ће им бити од помоћи у писању есеја на задату тему.

A TEACHER

Особине наставника⁴

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Читање текста
и провјера
разумијевања
(10 мин)

Према инструкцијама наставнице ученици читају текст (Choosing a career) о Тому, тинејџеру пред којим је избор занимања и тешко му је да се одлучи између два занимања, а dentist, a software developer. Након читања текста на пројектору ученици прате PowerPoint презентацију новог вокабулара (изговор и значење ријечи).

Текст о Том-у⁵:

This is Tom. He is not a very patient person, but he is inventive, communicative and has a lot of friends.

Tom is finishing elementary school and needs to decide which high school to enroll in, and what he wants to do in life. It is difficult for him to decide between two professions – dentist and software developer.

He is very active physically. He also likes to read and surf the Internet. He likes to do various experiments for school, which he finds on the Internet. His favorite subjects are biology, art and computer science.

He is a member of the school coding club, whose benefits, in addition to computer science, he also uses for biology and other natural sciences in which he enjoys.

WHAT WOULD YOU CHOOSE?!

Наставница ради провјере разумијевања текста, након читања и слушања прочитаног текста, је тражила од ученика да усмено одговарају на питања вишег нивоа. Наставница постављањем ових питања наводи ученике на размишљање о доношењу одлуке између два занимања и на овај начин уводи ученике у следећу активност. Након постављених питања, записују у свеску одговор на питање: Which career would you choose?

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Читање текста
и провјера
разумијевања
(10 мин)

Наставница методом разговора и подстицања мишљења и користи питања по нивоима сложености А. Л. Косте⁶ како би створила пријатно окружење за развој критичког мишљења и рјешавања проблема. Ученици одговарају на постављена питања индивидуално на нивоу цијелог одјељења.

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Which characteristics does Tom have?	1
⇒ What are his favorite subjects?	1
⇒ Which careers does Tom hesitate between?	2
⇒ Which career would you choose?	3

Активност бр. 3

Кориштење технике
шест мислећих
шешира
(15 мин)

Наставница помоћу Power Point презентације подсјећа ученике на стратегију шест мислећих шешира (са којом су упознати на претходном часу). Замоли их да се ставе на Томово мјесто и покушају донијети одлуку, тј. одабрати једно од два занимања између којих се он двоуми. Свака група посматра проблем са различите тачке становишта. Наставница подсјећа ученике на кораке ове методе, дијели их у хетерогене групе од по 4-5 ученика (бијели, жути, црни, црвени, и зелени шешир) и наглашава да је шести (плави шешир) она – наставница која надгледа рад осталих група, обезбјеђује да се поштују правила рада, даје упутства и поставља питања. Свака група добија картице на којима су питања која треба да им помогну у раду. Ученици унутар групе разговарају и записују одговоре око којих су се усагласили.

Картица бијели шешир

	A DENTIST	A SOFTWARE DEVELOPER
How does one become...?	One must have a great deal of knowledge about it Good manual and communication skills Medical school/faculty	One must learn a lot Go to programming school
What subjects do you need to be good at?	Biology, chemistry, physics	Computer science, languages, math
What is the job of...?	To heal, correct and beautify teeth	To create computer programs and systems to make life and work of others easier

Картица жути шешир

	A DENTIST	A SOFTWARE DEVELOPER
What are the good sides?	Working with people and care about their health High salary	Improving creativity Learning languages High salary
How does this profession help people/the world?	Maintaining health and beautifying smiles	Creating software that allows users to perform specific tasks
Why do you think Tom could become...?	He is communicative, physically active, loves science	Loves art and experimenting, he is a member of school coding club, loves computer science and surfing the Internet

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 3

Кориштење технике
шест мислећих
шешира

(15 мин)

Картица црни шешир

	A DENTIST	A SOFTWARE DEVELOPER
What are the downsides of being...?	You can accidentally hurt someone	Spending a lot of time in front of computers
What problems might arise during school/work?	Lack of sleep and lack of free time	Headache, poor eyesight, spine problems
Why do you think Tom couldn't become...?	He won't be able to hang out with his friends	He is not a patient person

Картица црвени шешир

	A DENTIST	A SOFTWARE DEVELOPER
What do you like about....?	Commitment, tenderness, patience	Programming skills, they are well-paid, they can change the future
What do you dislike about...?	Expensive equipment, people who visit them can have bad smell from their mouth	Too much sitting
Are there any fears you feel when thinking about being...?	If their hands shake	Spending hours at the computer

Картица зелени шешир

QUESTIONS	ANSWERS
What things should Tom consider when making a decision?	He should consider which job he likes better, which job he would be better at.
What advice would you give him?	He needs to choose a job that he likes and that makes him happy.
Do you have any suggestions for him based on what you know about him and the professions he hesitates between?	He should become a software developer because he is inventive and likes to surf the Internet, one of his favorite subjects is computer science and he is a member of the school coding club. He must work on his patience.

Активност бр. 4

Презентација групног
рада

(10 мин)

По завршетку групног рада, свака група усмено извјештава остатак одјељења о својим одговорима, закључцима и идејама. По потреби, наставник и остале групе постављају додатна питања у циљу разјашњења потенцијалних недоумица и нејасноћа.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 5

Дискусија о
промијењеним/
непромијењеним
ставовима

(5 мин)

Након излагања групних радова, ученици индивидуално одговарају на питање: *Which career would you choose?* Свако од њих погледа да ли им се одговор подудара са оним који су дали на почетку часа. Затим одговарају усмено на питања која наставница поставља: *Have you changed your mind? Why? Why not?* (Јесте ли промијенили мишљење? Зашто? Зашто не?) На тај начин наставница је провјеравала да ли су ученици у стању под „притиском“ аргумената и након сагледавања проблема из више углова промијенили мишљење, као и да ли одбранили свој почетни став, ако су и даље остали при истом.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

У периоду прије реализације овог часа, потребно је обрадити што више вокабулара у вези са називима професија, придјевима који описују особине личности и послове, да би дискусија која се води имала одређену ширину и да би ученици могли са што мање сметњи изразити идеје које у току часа добију. Из истог разлога је пожељно и да су групе хетерогене.

У току групног рада ослушкивати разговоре између ученика и помоћи (посебно када је вокабулар у питању).

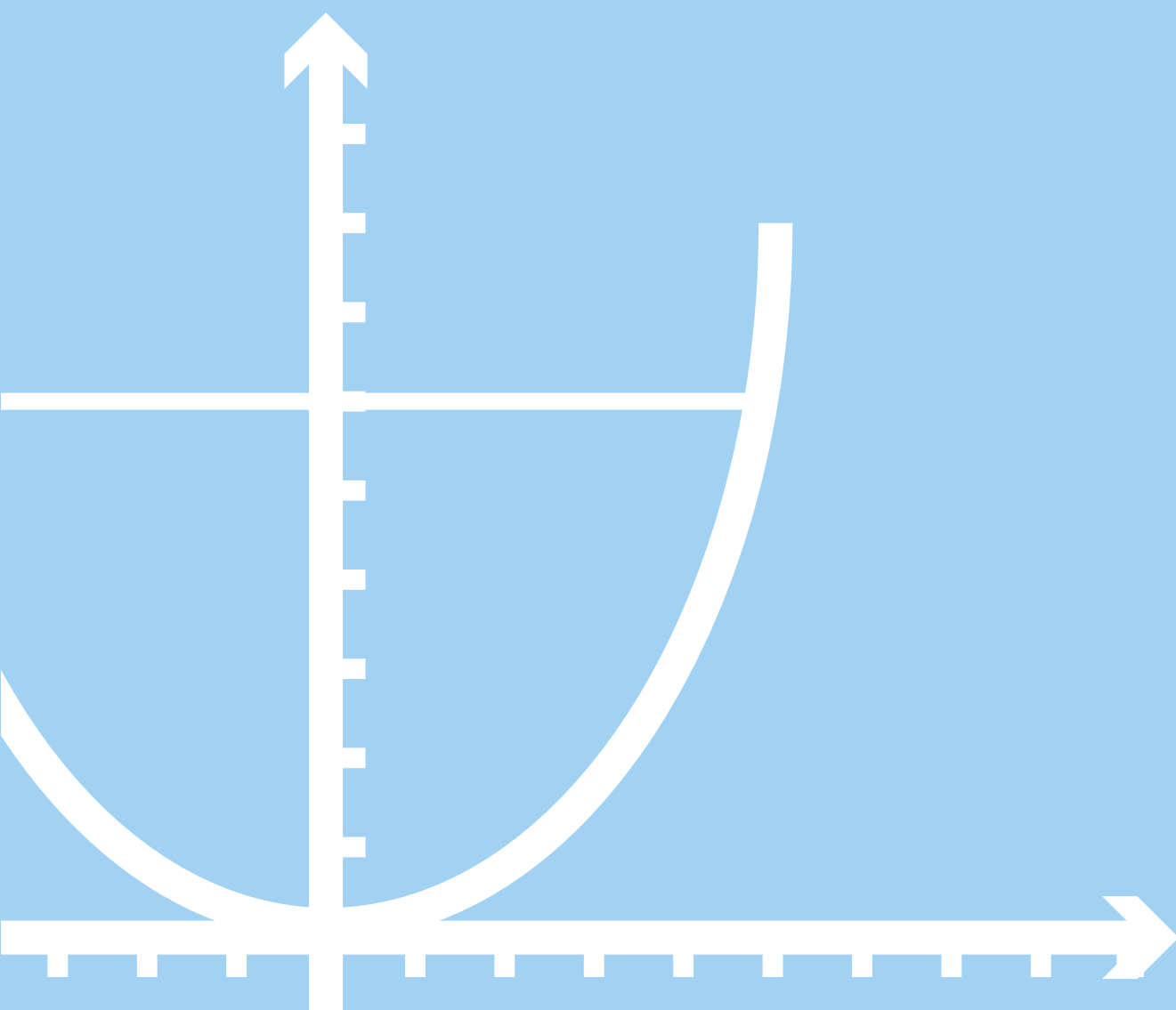
Примјена стратегија критичког мишљења и рјешавања проблема је процес који захтијева добро познавање истих како би се активности могле реализовати.

Све наведене активности ученицима су служиле као припрема за предстојећи писмени задатак у којем су писали о занимању/занимањима којима би се они жељели бавити, између којих се двоуме, те давали аргументе да би поткријепили своје ставове и сагледали процес доношења одлука из различитих перспектива.

Извори

Tehnika šest šešira preuzeta s mrežne stranice <http://www.debonogroup.com/services/core-programs/six-thinking-hats/>

- 1 Аутор картица наставница Далиборка Шеатовић
- 2 Техника шест шешира преузета са сајта <http://www.debonogroup.com/services/core-programs/six-thinking-hats/>
- 3 Ауторски рад Мапе ума наставница Далиборка Шеатовић
- 4 Илустрација наставника: PanJoyCZ (27. 01. 2015). Businessman cartoon. Лиценца: CC0, Pixabay лиценца. Преузето 20.4. 2022. са <https://pixabay.com/illustrations/businessman-cartoon-training-607780/>, Текст: Оригинални текст наставнице Далиборке Шеатовић
- 5 Оригинални текст наставнице Далиборке Шеатовић слика "Confused kid with bunch of books" 19.08.2019., Лиценца: Јавна домена, са <https://publicdomainvectors.org/en/free-clipart/Perplexed-male-vector-image/76609.html>
- 6 Costa, A. L. i Marzano, R. (1987). Teaching the Language of Thinking. Educational Leadership. Vol. 2., стр. 29-33.,

$$y = x^2$$

MATEMATIKA

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Фатима Кличић

Школа: Основна школа „Цазин I“, Цазин

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Примјена система линеарних једначина са двије непознате

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Математика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Алгебра

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

2x30 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- принтани постер са загонетком
- рачунар са припремљеном сликом у геогебри
- арсланагић шефкет. (2012) математика. Уџбеник за 9. Разред основне школе. Сарајево: дјечија књига/ босанска ријеч.

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и одговарају на питања разичитог нивоа сложености, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког мишљења и рјешавања проблема (КРРП) у настави математике за 9. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће:

- ✓ Превести једноставан проблем у алгебарске симболе (бројевна реченица, линеарна једначина, систем двију линеарних једначина),
- ✓ Испланирати његово рјешавање, ријешити га и утврдити смисленост добијеног рјешења,
- ✓ Користити одговарајућа математичка средства(укључујући ИТ технологију).

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Активностима на конкретном наставном часу претходило је упознавање и рад с техником Олуја мозга [енгл. brainstorming] познатом методом која потиче развој нових и иновативних идеја код групе људи.

Ученици су на претходним часовима упознати с техником потављања питања различитих нивоа сложености.

За потребе овог часа наставница је креирала властите материјале и у њима систематизовала цијелу тему.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Размисли како?

(8 мин)

На табли је залијеplена слика загонетке коју су морали ријешити. (Прилог 1)
Након технике „Олуја мозга“, наставница је ученике подијелила у три групе.

$$\begin{array}{l} \text{Basketball} + 2 \times \text{Soccer ball} = 54 \\ 2 \times \text{Basketball} + \text{Soccer ball} = 60 \\ \text{Basketball} = ? \quad \text{Soccer ball} = ? \end{array}$$

Активност бр. 2

Ријешите познато и
креирајте ново

(10 мин)

Свака група има задатак да ријешити један проблемски задатак и након тога да осмисли један свој проблемски задатак према сличном приједлогу или новој форми.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Задаци из стварног
живота

Група 1
(20 мин)

Задаци групе 1:

Системи једначина: У којем бисте ресторану јели?

Ресторан „Златна потковица“ наплаћује 11 КМ за шведски сто плус 1 КМ за свако пиће. Ресторан „Западни вјетар“ наплаћује шведски сто 9 КМ плус 2 КМ за свако пиће. Који ресторан има најбољу понуду?

- ⇒ У који бисте ресторан ишли? Зашто?
- ⇒ Напишите двије једначине за представљање два ресторана.
- ⇒ Графички прикажите систем једначина. (Покажите своје табеле)
- ⇒ Која је тачка пресека на вашем графикону? Шта то значи?
- ⇒ Провјерите да ли је тачка на вашем графикону рјешење за обје једначине.
- ⇒ Да ли сте промијенили мишљење и зашто?

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 4

Задаци с питањима вишег реда и читање графика

Група 2
(20 мин)

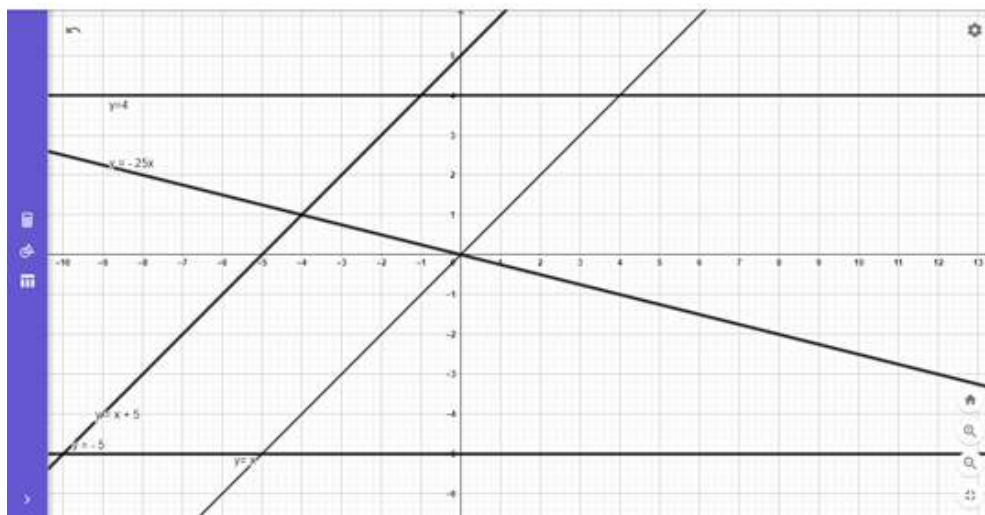
Задаци групе 2:

Рјешавање система једначина – Читајмо графикон

Питања:

- ⇒ Шта значи да је уређени пар рјешење система једначина?
- ⇒ Шта значи ако систем једначина нема рјешење?
- ⇒ Је ли могуће да систем једначина има више рјешења? Како би то изгледало?

Упута: Користи графикон да комплетираш податке који недостају у табели (Прилог 2)

Активност бр. 5

Задаци из стварног живота

Група 3
(20 мин)

Задаци групе 3

Животне ситуације – рјешавање стварних проблема

1. Група ученика и њихови наставници посјетили су пећину у Бијамбарама. Двије одрасле особе и пет ученика у једном комбију платили је 77 КМ за обилазак главне бијамбарске пећине. Двије одрасле особе и седам ученика у другом комбију су платили 95 КМ за исту туру. Пронађите цијену туре за одрасле и за ученике.
2. Водитељ кина је открио да је продаја улазница у суботу износила 3675 КМ. Знао је да су у суботу укупно продали 650 карата. Улазнице за одрасле коштају 7,50 КМ и дјечије улазнице коштају 4,50 КМ. Колико је продато сваке врсте улазница?
3. Клуб љубитеља птица одржава годишње фотографско такмичење међу својим члановима. Након одређеног временског ограничења, такмичари добијају 4 бода за фотографије птица пјевница и 20 бодова за фотографије птица грабљивица. Прошлогодишњи побједник је имао укупно 200 бодова за 38 фотографија појединих птица. Колико је којих врста птица побједник фотографисао?

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

Презентација рјешења
(18 мин)

Групе презентују своја рјешења цијелом разреду.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	На крају часа ученици ће добити линк анкете за њихову самопроцјену. Напомена за наставнике: На линку се налази приједлог предлошка којег можете копирати на свој Google кориснички рачун (бесплатни рачун или Google школски рачун), довољно је да кликнете на три вертикалне тачкице у горњем десном углу и одаберете изради копију, након чега се образац копира на Ваш Google рачун одакле га и дијелите путем линка са својим ученицима. ЛИНК: https://bit.ly/3iDjdXu
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ	Активност бр. 1 Различите математичке загонетке можете креирати користећи Canva – бесплатан веб алат. Овакве загонетке им пружају могућност исказивања и браћења својих ставова. Активност бр. 3 Највећи проблем је био формирање група, групе су формиране случајним одабиром, у изради задатка су сви радили. Користила сам и Geogebra за креирање графикона за 2. групу, а допустите и ученицима кориштење Геогевре на мобилним телефонима. Активност бр. 5 Самопроцјена нека буде анонимна, тада ученици стварно напишу шта мисле.

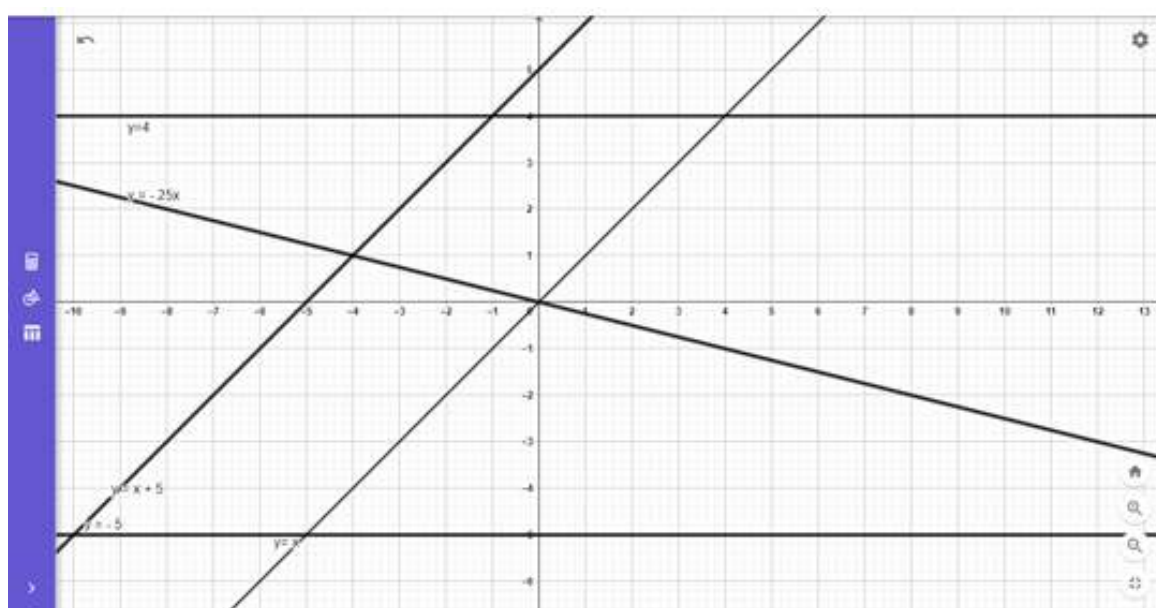
ПРИЛОГ 1

$$\text{Basketball} + \text{Soccer} + \text{Soccer} = 54$$

$$\text{Basketball} + \text{Basketball} + \text{Soccer} = 60$$

$$\text{Basketball} = \underline{\quad ? \quad} \quad \text{Soccer} = \underline{\quad ? \quad}$$

ПРИЛОГ 2

$2x = 32 : 2$
 $y = 9$
 $x = 16$

2.) $x + y = 650$
 $1,5x + 1,5y = 3645$

$D = \begin{vmatrix} 1 & 1 \\ 1,5 & 1,5 \end{vmatrix} = 1,5 - 1,5 = -3$
 $D_x = \begin{vmatrix} 650 & 1,5 \\ 3645 & 1,5 \end{vmatrix} = 2325 - 3645 = -1320$
 $D_y = \begin{vmatrix} 1 & 650 \\ 1,5 & 3645 \end{vmatrix} = 3645 - 4845 = -1200$

$x = \frac{D_x}{D} = \frac{-1320}{-3} = 440$
 $y = \frac{D_y}{D} = \frac{-1200}{-3} = 400$

$x = 2x$ odrasli
 $y = 1y$ djeca

$x = 250$
 $y = 400$

O: Prodao je 250 karti za odrasle i 400 za djecu.

1. Zapadni vjetar, jer je bolja ponuda.
 2. Klatna potkovica
 $y_1 = 11 + 1x$

3.

x	1	2	3	4
y ₁	12	13	14	15

x	1	2	3	4
y ₂	11	13	15	17

$y_2 = 9 + 2x$

Zapadni vjetar

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Ирман Кендић

Школа: ЈУ Основна школа
„Фадил Билал“, Шуматац

Разред: VII (седми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:Сабирање и одузимање
рационалних бројева
(понављање)**ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:**

Математика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Аритметика

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Арсланагић Шефкет. (2010.) Математика за 7. разред основне школе. Сарајево: Дјечија књига/ Босанска ријеч
- Атија Фако. (2009.) Збирка задатака из математике за 6. разред основне школе, Тузла: Босанска ријеч
- Микро:бит-ови за ученике

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
 - Докази и аргументација
 - Сагледавање других перспектива
 - Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави математике за 7. разред.

Учити ученике на који начин да користе информатичку технологију, конкретно микро:бит у рјешавању математичких задатака и проблема.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће:

- ✓ изводити операције сабирања и одузимања рационалних бројева,
- ✓ користити микро:бит уређај у сабирању и одузимању разломака,
- ✓ израчунавати вриједности једноставних бројевих израза са разломцима кориштењем микро:бит уређаја гдје год је то могуће,
- ✓ текст преводити на облик бројевог израза и рјешавати његову вриједност кориштењем микро:бит уређаја гдје год је то могуће,
- ✓ планирати начин рјешавања проблема помоћу микро:бит уређаја.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Код припремања часа узето је у обзир да су ученици у претходној школској години научили сабирати и одузимати позитивне разломке. Овај садржај је и поновљен са ученицима.

Ученици су имали задатак да на интернету прикупе и систематизују што више информација о микро:бит-у и његовој примјени.

Прије извођења часа ученици су на часовима информатике упознати с микро:бит уређајем. Први час су учили основне појмове о микро:бит-у, а други час су увјежбавали преношење hex датотека на микро:бит и покретање програма.

Ученици на часу користе раније урађен код инсталиран на микро:бит.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ЕВОКАЦИЈА Активност бр. 1 Анализа задаће (4 мин)	Анализа рјешавања домаћег задатка, у којем су ученици, уз редовне задатке имали и задатак прикупити информације о микро:бит уређају с интернета или из неког другог извора. У раду је узето у обзир да су ученици упознати са микро:бит уређајем и на часовима информатике. Укратко поновити о микро:бит-у: ⇒ Шта је микро:бит? ⇒ Које су могућности микро:бит-а? ⇒ На шта вас подсјећа микро:бит?
Активност бр. 2 (3 мин)	Друго питање, и одговор на исто, искористити за најаву циља часа. Упознати ученике да ће индивидуално рјешавати задатке везане за сабирање и одузимање разломака користећи микро:бит уређај. Подијелити сваком ученику по један микро:бит.
КРОЗ УЧЕЊЕ/РАЗУМИЈЕВАЊЕ Активност бр. 3 Загријавање на табли (7 мин)	За „загријавање“ ученици раде на табли неколико примјера везаних за сабирање и одузимање рационалних бројева. а) $\frac{2}{5} + 1,25 =$ б) $0,5 - \frac{1}{4} =$ в) $3,2 - 2\frac{1}{2} =$ д) $6,25 + \frac{1}{4} =$
Активност бр. 4 Рачунајмо уз помоћ Микро:бит-а (4 мин)	Задатак $0,5 - \frac{1}{4} =$ аставник рјешава помоћу микро:бит уређаја, у чему га ученици прате на својим уређајима. Наставник даје детаљна упутства.
Активност бр. 5 (25 мин)	Ученици самостално рјешавају задатке помоћу микро:бит-а као што су: а) $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} =$ б) $\frac{1}{2} - \frac{1}{4} =$ в) $\frac{3}{2} - \frac{1}{2} =$ д) $\frac{3}{4} - \frac{1}{2} =$ е) $\frac{3}{4} + \frac{1}{2} =$ Текстуални задатак: Од збира бројева $0,2$ и $\frac{3}{5}$ одузети број $\frac{2}{5}$. (Код који омогућује кориштење микро:бит-а у извођењу ове математичке операције је у Прилогу 1 с објашњењем. Ученици ће микро:бит уређај користити само код израчунавања резултата, користећи стандардни облик записа разломка. Све остало раде у својим свескама на устаљен начин.)
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 6 Питања различитих нивоа сложености (2 мин)	Анализа рада са микро:бит-ом: ⇒ Да ли је занимљиво користити информатичку технологију у рјешавању задатака? ⇒ Да ли и колико често то треба радити? ⇒ У којим би још подручјима математике употребили микро:бит? ⇒ Да ли би и у настави других предмета употребљавали микро:бит?
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	За формативну процјену часа користити резултате рада сваког појединог ученика, односно број задатака које су ученици успјели тачно ријешити помоћу микро:бит-а.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 1

Дефинисање проблема којим ће се ученици бавити захтијева обазрив приступ. Увијек треба имати на уму шта су ученици до тада радили у оквиру предмета са којим се ради корелација на часу.

Активност бр. 2

Постављати питања која ученика наводе на размишљање и развијају креативност, као и на кориштење стечених знања из других предмета.

Активност бр. 3

Након урађених задатака, у завршном дијелу часа, разговарати с ученицима о могућностима примјене микро:бит-а у другим областима математике, као и у оквиру других предмета ако за то остане времена. Покушајте активирати и заинтересовати задацима различитих нивоа сложености све ученике, нека буде за свакога по нешто и нека свако може бити успјешан.

ПРИЛОГ 1 – НАЧИН КОРИШТЕЊА МИКРО:БИТА И КОД ПОХРАЊЕН НА МИКРО:БИТ-У

Објаснити ученицима да се на микро:бит-у налази похрањен код за сабирање и одузимање разломака без којег он то не би могао изводити. Програм ради тако да се притиском на десни тастер бира број (два разломка a/b и c/d) или математичка операција (+, -), а истовременим притиском на типке A+B потврђује се задани одабир за бројеве и математичке операције. Притиском на лијеви тастер приказује се резултат написан у облику разломка. Притиском на P1 и GND приказује се децималан број резултата. У програму повећати паузу између узастопних радњи како би се ученици лакше сналазили и пратили упутства. Од сваког ученика тражити понављање радње док успјешно не ријеши задатак.

ПРИЛОГ 2 – КОД ПРОГРАМА У МАКЕКОДЕ-У

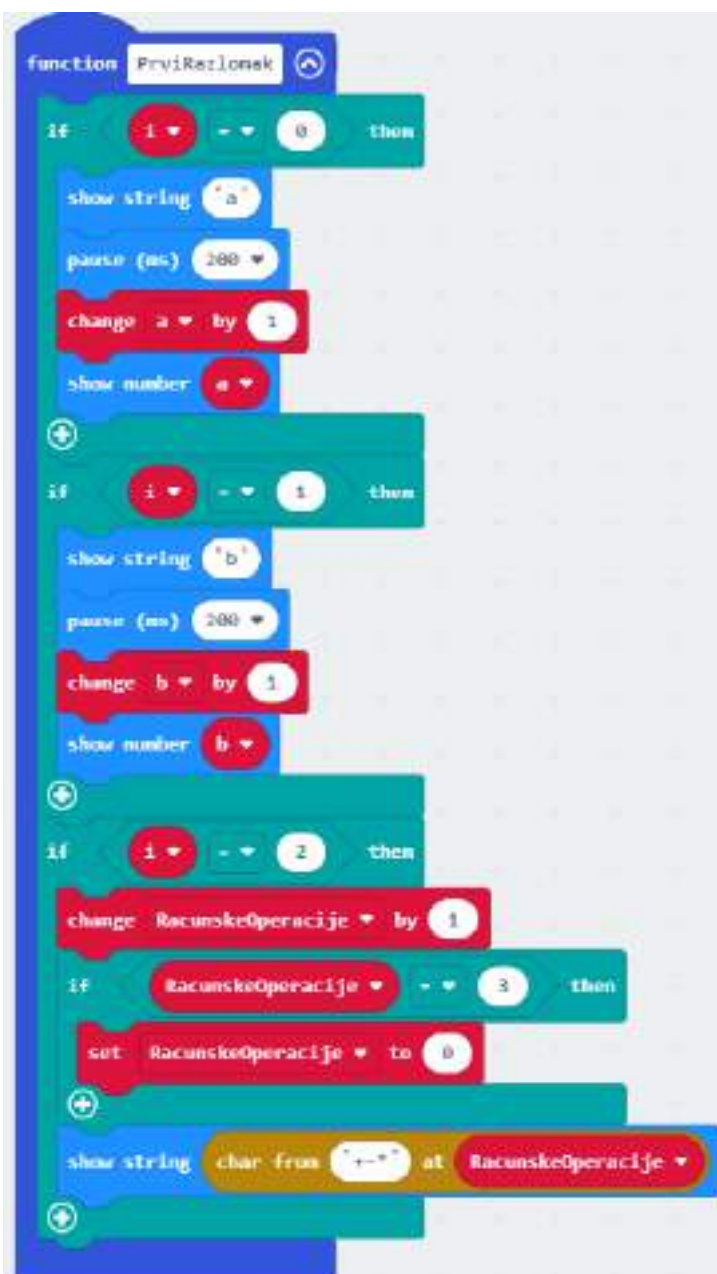
КОРАК 1

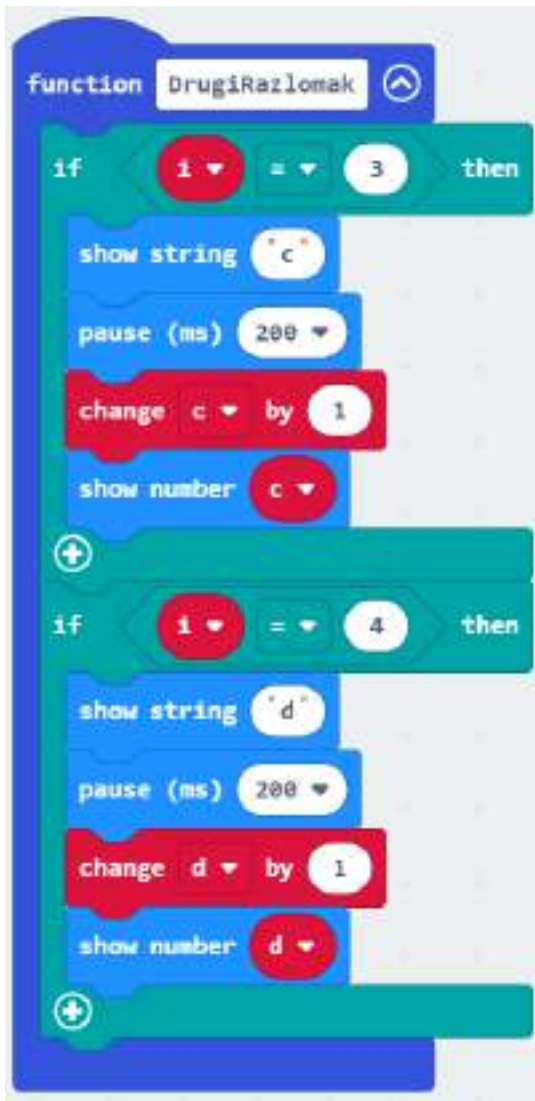
КОРАК 2

КОРАК 3

KOPAK 4

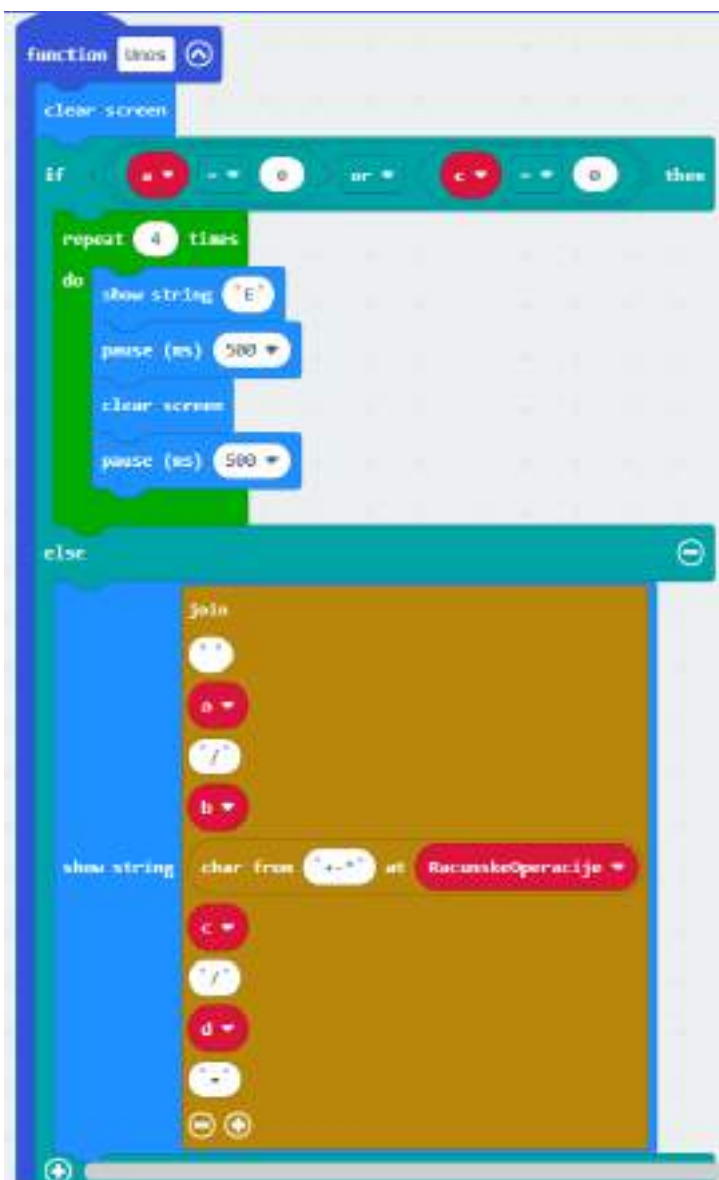
KOPAK 5

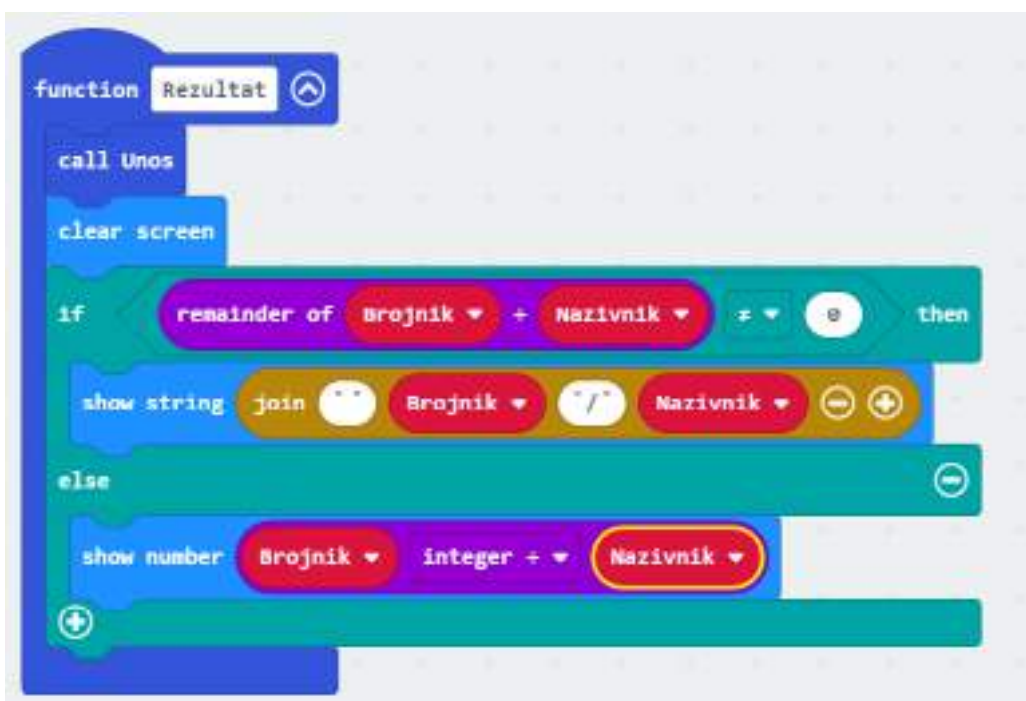
KOPAK 6

KOPAK 7

KOPAK 8

KOPAK 9

БИОЛОГИЈА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Амна Хусовић

Школа: Основна школа
"Мустафа Ејубовић – Шејх Јуџо",
Мостар

Разред: VI (шести)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

бактерије (прокариоти)

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Природне науке – Биологија

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Повезаност структура и
функција живих бића /
биосистематика/

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Уџбеник: Терзић Р., Толић Љ., Скендеровић И., Пезић М. "Биологија" за шести разред, Босанска ријеч, Тузла, 2009.
- Приручник за обуку наставника у примјени оперативног наставног плана и програма за STEM компетенције, Save The Children International, Сарајево, 2018
- Табеле, панои, папири, оловке, фломастери, магнети, пројектор, микроскоп, трајни препарат

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
 - Анализа узрока и посљедица
 - Рјешавање проблема
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Оспособити ученике да кроз различите перспективе критички размишљају о положају и улози бактерија у систематици живог свијета, њиховој специфичној грађи, облику, размножавању, те користима и штетама од бактерија, те улози бактерија у кружењу материја у природи.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ повезују своја искуства са новим садржајима;
- ✓ дефинишу појам прокариота;
- ✓ објашњавају класификацију бактерија;
- ✓ описују грађу бактеријске станице/ћелије на основу цртежа;
- ✓ именују бактерије према облику;
- ✓ разликују бактерије према начину исхране;
- ✓ образложе којим типом диобе се размножавају бактерије;
- ✓ објашњавају значење појма споре, патогене бактерије;
- ✓ изводе закључке о користима и штетама од бактерија;
- ✓ именују болести изазване патогеним бактеријама;
- ✓ објашњавају значај корисних бактерија;
- ✓ уочавају везу између бактерија и кружења материја у природи.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Да би се овај час извео, наставница је претходно радила са ученицима:

- ▶ Један час технику **чињенице и мишљења** како би се код ученика развило јасно разликовање чињеница и мишљења о одређеној теми и вјежбу технике **шест мислећих шешира** кроз обраду теме „Вируси“.
- ▶ Један час технику **семафор питања** како би се код ученика развила вјештина постављања питања различитог нивоа сложености.
- ▶ Један час изучавање микроскопа и микроскопирања привремених и трајних препарата.
- ▶ Техника **мапа ума** рађена је кроз неколико претходних часова.

Прије часа наставница је припремила микроскоп, трајне препарате, моделе шешира, скице за израду задатака, фломастере, бојице, магнете и остале потребне материјале.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Питања и асоцијације

(5 мин)

Након поздрава, наставница започиње час са питањем: “Шта су прокариоти?”. Прави паузу, чека да ученици размисле, и након неколико одговора ученика, даје одговор, да су прокариоти организми чије ћелије немају право једро. Поријекло ријечи прокариот је од *pro* – прије, *karyon* – једро, те да у прокариоте убрајамо бактерије и модрозелене алге. Упућује ученике да погледају слику „Грађа бактерије“ на страници бр. 72 уџбеника¹.

Записује на табли наслов „Бактерије“ и износи сврху и индикаторе учења.

Упућује ученике да ће користити технику Асоцијације. Када изговори ријеч, требају слободно износити идеје на шта их асоцира та ријеч. Нпр. ријеч „бактерија“. Ученици говоре асоцијације на дату ријеч, а наставница записује на табли. Након тога, један ученик сумира све што је речено. (Прилог 1.)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Упуте за технику
Шест мислећих
шешира

(3 мин)

У другој активности, наставница дијели ученике у шест група и даје упуте о раду у групама за кориштење технике **Шест мислећих шешира**.

Упуте:

- ▶ Свака група испред себе има једну картицу са шеширом одређене боје и описом рада кориштења шешира те боје. Сваки шешир има различито гледиште на постављање проблема. Ваш задатак је да у својој групи практикујете један од приступа проблему. Рјешавање постављених задатака врши се уз активно кориштење уџбеника.
- ▶ Технику Шест мислећих шешира примјенићемо на тему „Бактерије“. Да би смањили проблем страха од бактерија, упознаћемо свијет бактерија из различитих перспектива.
- ▶ Група бијели шешир ће истражити информације и презентовати чињенице о грађи, облицима и начину живота бактерија.
- ▶ Група црни шешир ће опрезно истражити и презентовати негативну страну бактерија – патогене бактерије/њене штете које наноси.
- ▶ Група жути шешир ће истражити позитивну страну и презентовати користи које човјек и остали живи организми имају од бактерија.
- ▶ Група зелени шешир ће креативно истражити и презентовати нове начине заштите од штетног дјеловања бактерија.
- ▶ Група црвени шешир ће истражити и презентовати емоције и понашања које се код људи јављају на појаву и размножавање бактерија.
- ▶ Група плави шешир ће разматрати процесе мишљења пратећи рад осталих група, постављати додатна питања и презентовати рад група.

Вријеме за рад у групама је 20 минута и вријеме за презентацију сваке групе је 2 минута.

Активност бр. 3

Примјена технике
Шест мислећих
шешира у групама
(32 мин)

	Бијели шешир ⇒ Гдје живе бактерије? ⇒ Колика је величина бактерија? ⇒ Како су грађене бактерије? ⇒ Како се крећу бактерије? ⇒ Како се бактерије дијеле према облику? ⇒ Како називамо бактерије које живе у групама?
	Црвени шешир ⇒ Како се осјећате када видите подјелу бактерија према начину исхране? ⇒ Какве емоције људи испољавају када чују/или виде да се бактерије размножавају? ⇒ Замислите како би се осјећали када би видјели формирање спора бактерије код људи или животиња? ⇒ Наша осјећања утичу да се понашамо како, када су бактерије у питању? Зашто?
	Црни шешир ⇒ Шта су патогене бактерије? ⇒ Која су тешка обољења људског организма изазвана патогеним бактеријама? ⇒ Шта по вашем мишљењу може значити појам биолошка борбена средства? ⇒ По вашем мишљењу како бактерије изазивају пропадање хране?
	Жути шешир ⇒ Које позитивне процесе у природи подржавају бактерије? ⇒ Ко може имати користи од бактерија? На који начин? ⇒ Образложите зашто тако мислите о наведеним начинима?
	Зелени шешир ⇒ На који начин можемо смањити могућност бактеријских обољења? ⇒ Зашто се користе антибиотици? ⇒ Како можемо спријечити размножавање бактерија у храни? ⇒ Зашто би се требала урадити стерилизација? ⇒ Зашто се ради пастеризације?
	Плави шешир ⇒ Приказати цртеж микроскопом посматраног трајног препарата бактерије. ⇒ Описати грађу бактерије. ⇒ Поставити додатна питања свим групама. Овај шешир је резервисан и за наставника који координише и усмјерава рад и излагање група. Излагање група наставника допуњава презентацијом слајдова „Бактерије“ (Прилог 2).

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)																																																	
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА																																																		
Активност бр. 4																																																		
Мапа ума																																																		
(5 мин)																																																		
У завршном дијелу наставница на табли записује централни појам Мапе ума „Бактерије“. Наизмјенично по три представника различитих група (три боје шешира) настављају да пишу појмове, гранањем мапе ума. Након тога слиједи записивање три представника преостале три групе (три боје шешира), док не исцрпе податке. Уколико се не заврши мапа ума, даје се задатак свим ученицима да заврше цртање мапе ума код куће.																																																		
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА																																																		
Чланови сваке групе појединачно раде формативну процјену рада према понуђеном обрасцу. (Прилог 3). Након тога наставница ради сумативну процјену на сљедећем часу. Наставница након часа провјерава реализацију постављених исхода узимајући у обзир своју рефлексију часа, рефлексије ученика током рада у шест различитих група, мапе ума и формативне процјене сваког ученика.																																																		
	<table><tr><th>Члан групе: _____</th><th colspan="5">Мој допринос у %</th></tr><tr><td>Извођењу експеримента/истраживања</td><td colspan="5"></td></tr><tr><td>Опажањима и дискусији</td><td colspan="5"></td></tr><tr><td>Формулисању закључака</td><td colspan="5"></td></tr><tr><td>Заокружи оцјену коју заслужујеш</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr><tr><td>Опажања и закључци</td><td colspan="5"></td></tr></table>	Члан групе: _____	Мој допринос у %					Извођењу експеримента/истраживања						Опажањима и дискусији						Формулисању закључака						Заокружи оцјену коју заслужујеш	1	2	3	4	5	Опажања и закључци																		
Члан групе: _____	Мој допринос у %																																																	
Извођењу експеримента/истраживања																																																		
Опажањима и дискусији																																																		
Формулисању закључака																																																		
Заокружи оцјену коју заслужујеш	1	2	3	4	5																																													
Опажања и закључци																																																		
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ																																																		
Активност 1.																																																		
У уводном дијелу прве активности наставница постављањем питања усмјерава ученике ка наставној јединици која ће се радити. Даје ученицима вријеме за размишљање одговора на питање. Израдом записа појмова на табли омогућава ученицима мнемотехничко учење. Овом активношћу наставница је постигла очекиване ефекте, да ученици повезују своја искуства да градивом које слиједи.																																																		
Активност 3.																																																		
У трећој активности током рада у групама наставница пружа помоћ дајући повратне информације, подстиче мисаоне активности ученика и води рачуна о индивидуалној одговорности и једнаком учешћу свих чланова групе. Приликом подјеле ученика у групе водила је рачуна о сложености питања и могућностима ученика да дају одговоре на дата питања.																																																		
	<table><tr><th>Шешир</th><th colspan="6">Број питања и ниво сложености питања</th></tr><tr><td>Бијели/ чињенице</td><td>1/1.ниво</td><td>2/1.ниво</td><td>3/2.ниво</td><td>4/2.ниво</td><td>5/2.ниво</td><td>6/2.ниво</td></tr><tr><td>Црни/ негативни исходи</td><td>1/1.ниво</td><td>2/1.ниво</td><td>3/3.ниво</td><td>4/4.ниво</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Зелени/ креативна рјешења</td><td>1/1.ниво</td><td>2/2.ниво</td><td>3/2.ниво</td><td>4/2.ниво</td><td>5/2.ниво</td><td></td></tr><tr><td>Црвени/ осјећања људи</td><td>1/2.ниво</td><td>2/2.ниво</td><td>3/. ниво</td><td>4/2.ниво</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Жути/ позитивна рјешења проблема</td><td>1/3.ниво</td><td>2/1. и 2 ниво</td><td>3/4.ниво</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Плави</td><td>1/2. и 4. ниво</td><td>2/1.ниво</td><td>2/2.ниво</td><td>3/1., 2., 3 и 4 ниво</td><td></td><td></td></tr></table>	Шешир	Број питања и ниво сложености питања						Бијели/ чињенице	1/1.ниво	2/1.ниво	3/2.ниво	4/2.ниво	5/2.ниво	6/2.ниво	Црни/ негативни исходи	1/1.ниво	2/1.ниво	3/3.ниво	4/4.ниво			Зелени/ креативна рјешења	1/1.ниво	2/2.ниво	3/2.ниво	4/2.ниво	5/2.ниво		Црвени/ осјећања људи	1/2.ниво	2/2.ниво	3/. ниво	4/2.ниво			Жути/ позитивна рјешења проблема	1/3.ниво	2/1. и 2 ниво	3/4.ниво				Плави	1/2. и 4. ниво	2/1.ниво	2/2.ниво	3/1., 2., 3 и 4 ниво		
Шешир	Број питања и ниво сложености питања																																																	
Бијели/ чињенице	1/1.ниво	2/1.ниво	3/2.ниво	4/2.ниво	5/2.ниво	6/2.ниво																																												
Црни/ негативни исходи	1/1.ниво	2/1.ниво	3/3.ниво	4/4.ниво																																														
Зелени/ креативна рјешења	1/1.ниво	2/2.ниво	3/2.ниво	4/2.ниво	5/2.ниво																																													
Црвени/ осјећања људи	1/2.ниво	2/2.ниво	3/. ниво	4/2.ниво																																														
Жути/ позитивна рјешења проблема	1/3.ниво	2/1. и 2 ниво	3/4.ниво																																															
Плави	1/2. и 4. ниво	2/1.ниво	2/2.ниво	3/1., 2., 3 и 4 ниво																																														

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

- ▶ 1. ниво – ниво знања
- ▶ 2. ниво – ниво анализе /разумијевања
- ▶ 3. ниво – ниво предвиђања
- ▶ 4. ниво – ниво синтезе и примјене.

Питања су формулисана на основу Блумове таксономије у **Матрици питања (Q-Matrix²)**

Активност 4.

Четврта активност израда мапе ума није се успјела завршити до краја часа па су сви ученици наставили израду мапе ума код куће. Мапу ума наставница је искористила за понављање садржаја на наредном часу.

Извори

- 1 Уџбеник: Терзић Р., Толић Љ., Скендеровић И., Пезић М. "Биологија" за шести разред, Босанска ријеч, Тузла, 2009.
- 2 Teacher Toolkit, Cooperative Learning & Higher Level Thinking. Wiederhold, C. Kagan Publishing, San Clemente, CA. 1998. (Преузето 14. 11. 2021.)
- 3 The Q-Matrix by Kagan – <http://docs.kedc.org/schools/TAH/Documents/Teacher%20Toolkit%202.pdf>

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Муамер Ђулмез

Школа: Основна школа
Чапљина, Чапљина

Разред: девети (IX)

НАЗИВ ПРАКСЕ:Болести и њега нервног
система**ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:**

Биологија

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:Физиологија и анатомија
човјека, болести органских
система**ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:**

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Уџбеник
- свеска
- оловка, фломастери
- радни листови
- лаптоп
- микро:бит

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- Рјешавање проблема
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Оспособити ученике да за вријеме наставе рјешавају проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, износе чињенице и мишљења, разматрају различите перспективе неког проблема.

Оспособити ученике да разумеју структуре питања уз примјену различитих стратегија учења, које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема у настави биологије за 9. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:**1. Опишу организацију људског организма:**

- ✓ Препознају на сликовном приказу, моделу мозак – дијелове и кичмену мождину, нервни систем;
- ✓ Повезују одређени орган с органским системом којем припада, нпр. мозак и кичмена мождина, живци – нервни систем;
- ✓ Анализирају различите реакције на вањске подражаје с улогом Н.С. те преживљавањем организма;

2. Повезују функцију органа и органских система (нервног система):

- ✓ Идентификују улогу мозга као контролног центра свих процеса у организму;
- ✓ Анализирају повезаност дијелова мозга с функцијом цјелокупног организма;

3. Објасне хомеостазу:

- ✓ Наводе негативне посљедице токсикоманије;
- ✓ Објасне утицај алкохола и наркотика на поремећај хомеостазе;
- ✓ Предлажу мјере превенције употребе недозвољених средстава;

4. Прихвате ставове који доприносе властитом здрављу

- ✓ Наброје зависности и предложе начине како помоћи зависницима о алкохолу и дрогама;
- ✓ Опишу утицај алкохола и наркотика на организм, те психичке, физичке и социјалне промјене које настају као посљедица употребе алкохола и дрога;
- ✓ Закључе да су зависности фактори негативног утицаја на здравље нервног система те предложе мјере превенције;

5. Интерпретирају и вреднују резултате из различитих извора о морфологији и анатомији живих бића служећи се стручном терминологијом:

- ✓ Разликују научне чињенице од ненаучних о повезаности анатомске и морфолошке грађе организма;
- ✓ Критички размишља о анатомској и морфолошкој грађи органа и органских система живих бића и заједничким животним процесима који се у њима одвијају.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Након изучавања анатомије и физиологије нервног система (или било којег другог органског система), јавља се потреба да се ученици упознају са различитим обољењима органа, или читавих органских система што нарушава здравље цјелокупног организма.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА Активност бр. 1 (10 мин)	Стратегијом „менталне мапе“ евоцирати научено градиво из области нервног система. Централни појам је Нервни систем. Ученици су подијељени у седам хетерогених група по четири ученика. Свака група има задатак да у року од 10 минута изради менталну мапу са задатом темом. Након израде менталних мапа, ученици их презентују и анализирају. <i>Напомена: менталне мапе допунити послје обраде наставне теме!</i>
Активност бр. 2 (5 мин)	Ученици упоређују менталне мапе на начин да представник сваке групе презентује урађени примјер и укратко објасни начин на који су ријешили задатак.
КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ Активност бр. 3 (20 мин)	Други дио часа предвиђање за обраду теме “Болести и њега нервног система”. За овај дио наставног часа користићемо стратегије „Дрво проблема“ и „Костина три нивоа интелекта“ којом ће се покушати од ученика сазнати нешто више о датој теми, чути њихова размишљања о узроцима, проблемима и посљедицама, евентуалним рјешењима или методама лијечења нервних болести и овисности. Свака ученичка група има за задатак да из материјала који ће добити илустративно прикаже узроке и посљедице једне нервне болести односно зависности. Група 1: Задатак: Мождани удар и епилепсија – узроци, проблеми и посљедице Мождани удар Мозак је добро снабђевен крвним жилама јер је велики потрошач глукозе и кисика. Мождани удар се догађа када се дјелимично или потпуно зауставља доток кисика у неком дијелу мозга. Зависно о мјесту гдје дође до зачепљења крвних жила, те о величини саме жиле, зависе и посљедице. Што дуже мозак остане без кисика и посљедице ће бити веће. Оштећени дио мозга често више не може обављати своју улогу. Понекад током опоравка други дио, неоштећени дио мозга може преузети улогу оштећеног. Претпоставите у којем се дијелу мозга догодило зачепљење крвних жила ако особа не може прочитати поруку на мобилном уређају? Група 2: Епилепсија – узроци, проблеми и посљедице Узрок епилепсије или падавице може бити мождани удар, ударац главом, алкохолизам, велики стрес. Постоје и врсте епилепсије које се наслеђују. Особе које болују од епилепсије могу имати тзв. епилептички напад. У тренутку напада особа може изгубити свијест, мишићи се неконтролисано грче, те се појављује пјена на устима. Напад може трајати неколико секунди или минута. За вријеме самог напада важно је да се особа због грчења мишића не повриједи. Посебно треба обратити пажњу да не прегризе језик. Свакако је потребно позвати хитну помоћ. Особе које су боловале од епилепсије су нпр. Александар Велики, Јулије Цезар, Бајрон, Достојевски, Нобел, Ван Гог, итд. С епилепсијом се данас може нормално живјети уз услов да се појављивање напада држи под контролом, лијековима.

ОПИС ПРАКСЕ

(наставак са претходне
странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3 (20 мин)

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Група 3:

Задатак: Менингитис (бактеријски и вирусни) узроци, посљедице, методе лијечења

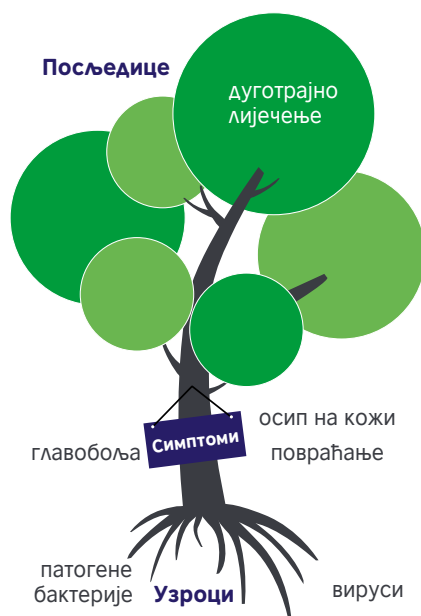
Узроци менингитиса могу бити инфективне (бактерије, вируси, гљивице....) или неинфективне природе (тумори, лијекови, системске болести.....) а најчешћи узроци су управо бактеријске и вирусне инфекције.

Бактеријски менингитис

Бактеријски менингитис врло је озбиљна болест која може бити смртоносна. Клиничка слика се развија брзо, тешка је и може оставити трајне посљедице на здравље. Болест се најчешће преноси капљичним путем – секретом дишног система, ждријела и слином – блиским (као што је кашљање, кихање, љубљење или дијељење прибора за јело) и продуженим контактом. Најугроженије су особе унутар истог домаћинства. Лијечење захтијева што ранију примјену антибиотика.

Вирусни менингитис

Вирусни менингитис чешће се појављује од бактеријског, но углавном су лакшег тока, ријетко узрокују компликације, а обољела се особа опорави за седам до десет дана без специфичног лијечења. Зависно од узрочника, може се пренијети капљичним путем, као и бактеријски али и загађеном храном, водом, преко прљавих руку или убомом инсеката.

Иако се менингитис може развити код особа било које доби, најчешће се појављује код мале дјеце, затим тинејџера и млађих одраслих људи.

Симптоми менингитиса су: повишена температура, главобоља, бол у зглобовима, осјећај слабости, мучнина, повраћање.

Уз јаку главобољу јавља се и осјетљивост на свјетлост, дезоријентисаност и поремећај свијести те понекад осип по тијелу. Најупечатљивији симптом менингитиса је укоченост врата (особа не може брадом дотакнути прса). Вирусни менингитис обично пролази без компликација, док бактеријски може оставити посљедице попут оштећења слуха, вида, промјене понашања, тешкоћа у учењу, епилептичних напада и сл. Ако дође до развоја септикемије (уласка узрочника у крв и ширење тијелом), могућа су и оштећења ткива, затајење органа и смрт.

Група 4:

Задатак: Алкохолизам – узроци и посљедице

Алкохолизам

Претјерана конзумација алкохола може довести до тешких тјелесних и психичких тегоба. Порив на хроничну претјерану конзумацију, повећана толеранција и апстиненцијски симптоми се називају зависност о алкохолу или алкохолизам.

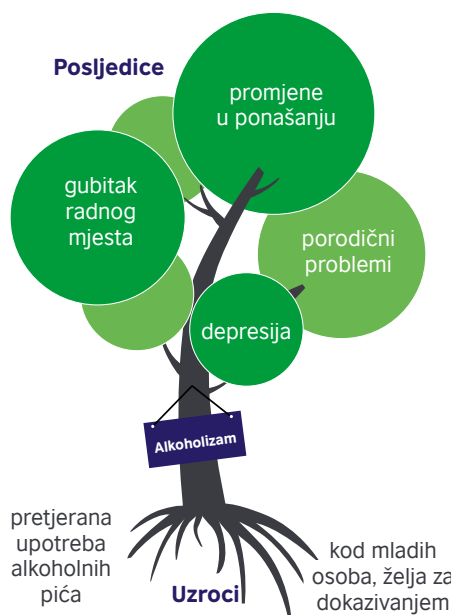
Израз злоупотреба алкохола се односи на понашање које обухвата повремено опијање, што доводи до неиспуњавања обавеза, излагања опасним ситуацијама, проблема са законом те друштвених или међуљудских проблема без знакова зависности.

Израз алкохолизам се односи на честу конзумацију великих количина алкохола која доводи до толеранције, психичке и тјелесне зависности те опасног апстиненцијског синдрома. Када конзумација алкохола доведе до знакова клиничке

(наставак са претходне
странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3 (20 мин)

Око 2/3 одраслих Американаца пије алкохолна пића. Омјер мушкараца и жена износи око 4:1. Преваленција злоупотребе алкохола и алкохолизма током животног вијека износи око 15%.

Особе које злоупотребљавају алкохол или су о њему зависне обично због свог опијања имају тешке друштвене посљедице. Често пијанство је очито и деструктивно; оно омета способност дружења и рада. У крајњем случају, пијанство може довести до распада веза као и губитка посла због недолажења. Људе због пијанства могу ухапсити због војње у припитом стању, што даље доприноси друштвеним посљедицама изазваним опијањем. У САД-у дозвољена концентрација алкохола у крви (КАУК) током војње у већини држава је $\leq 80\text{mg/dl}$ (0,08%).

Алкохоличарке, обично пију саме, а вјероватност неких друштвених стигми је мања. Алкохоличари због свог опијања могу затражити љекарску помоћ. А могу бити и хоспитализовани због алкохолног делирија (delirium tremens = DT) или цирозе. Повреде су честе. Што се раније у животу овакво понашање испоји, то болест доводи до јаче „инвалидности“.

Група 5:

Задатак: Наркоманија – узроци, проблеми и посљедице употреба опојних дрога

Дрога је позната од времена старог Египта. На почетку 19. вијека британски трговци су међу првима почели тајно кријумчарити опијум у Кину. Имали су дефицит у трговини с Кином због увоза кинеског чаја, те су жељели уравнотежити трговину извозом опијума. Кина је 1839. године забранила кориштење опијума. Велика Британија шаље топовњаче и напада кинеске обалне градове те избија Опијумски рат. Кина је тада имала застарјело оружје те је поражена. Била је присиљена потписати неповољан Уговор из Нанкинга 1842. године којим је морала дозволити увоз опијума. Доласком комуниста на власт у Кини тржиште и потражња дрога постепено се премиче у земље западне Европе и САД-а. Промовисање либералних вриједности, рок културе, декаденције и хедонизма поготову у „лудим шездесетим“ помогло је прихватању и ширењу дроге.

У групу психоактивних супстанци спадају опијати и стимуланси од којих су најпознатијим хероин и морфијум, халуциногене супстанце као што је ЛСД, али и марихуана која је истовремено стимуланс и халуциноген. Већина младих први контакт успоставља са марихуаном, али то свакако не значи да ће обавезно завршити у канцама тзв. тешких дрога, као што је примјера ради, хероин. Прву марихуану узимају најчешће у другом разреду средње школе, мада има случајева да се то дешава и раније. Што је најгоре, адолесценти могу да ју узимају веома дуго, а да се ништа необично не примијети.

Проблем наркоманије један је од највећих друштвених проблема о којем треба информисати не само младе, већ и њихове родитеље, пријатеље и све остале који требају предузимати мјере за његово сузбијање.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3 (20 мин)

Почетак употребе психоактивних дрога обично се дешава у току адолесценције – периода одрастања.

У периоду одрастања млади су због релативног неискуства и младалачке склоности ризицима, најугроженија популацијска група за усвајање и развој кориштења наркотика.

Након обављеног задатка слиједи презентација и анализа радова те дискусија.

Група 6:

Психозе код људи – узроци и посљедице

Група има задатак да стратегијом „**Костина три нивоа интелекта**“ формулишу и дају одговоре на питања везана за задату тему.

Први ниво – прикупљање информација (одговор се може пронаћи у уџбеницима), дефинисати психозе, описати или представити ријечима психотичну особу, навести неколико симптома психоза.

Други ниво – обрада информацја (одговор се може закључити из текста), разликује и упоређује симптоме психотичних особа, групише симптоме, хронолошки реда догађаје од појаве симптома до лијечења.

Трећи ниво – примјена информација (одговор се не налази у тексту, апстрактан је) поставља хипотезу, прави процјену исправности и изводи закључак.

Прилог

- ▶ Психоза је психичко стање које карактерише постојање низа симптома као што су губитак воље и мотивације за рад, социјално повлачење, емоционално удаљеност, причињавање догађаја, сумануте идеје... Особа у стању психозе отежано комуницира са околином и тешко обавља свакодневне задатке које је раније радила без проблема. Најочљивији су тзв. „позитивни симптоми“ (доживљај прогањања, доживљај непостојећих шума...), док су „негативни симптоми“ губитак воље и мотивације, повлачење, празнина и когнитивни симптоми (слаба концентрација, неорганизованост...).
- ▶ Психозе се лијече лијековима које називамо антипсихотици, а циљ лијечења је функционални опоравак особе. Лијечење траје у зависности од узрока и типа психозе, сарадње болесне особе

<https://www.plivazdravlje.hr/aktualno/clanak/31837/Psihoza-simptomi-i-lijecenje.html>

(наставак са претходне
странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3 (20 мин)

Група 7

Задатак: Табакизам – зависност о цигаретама

Група има задатак да стратегијом „**Костина три нивоа интелекта**“ формулишу и дају одговоре на питања везана за задату тему.

Први ниво – прикупљање информација (одговор се може пронаћи у уџбенику) дефинисати пушење цигарета, навести поријекло дувана, набројати штетне твари које узрокује дувански дим.

Други ниво – обрада информација (одговор се може закључити из текста) упоређују активно и пасивно пушење, објашњавају зашто људи пуше цигарете или лулу те како постају зависни.

Трећи ниво – примјена информација (одговор се не налази у тексту, апстрактан је) поставља хипотезу, прави процјену исправности и изводи закључак.

Постављају питања о болестима и начину лијечења особа и смртности људи који конзумирају цигарете.

Прилог

- ▶ Пушење је начин конзумирања дувана у облику цигарета или луле, каубоји су га жвакали а неки народи су га ушмркивали. Дуван садржи алкалоид никотин а приликом изгарања духана пушењем се ствара и тар (катран). То је опасна навика по људе јер уништава респираторни и крвожилни систем.
- ▶ Дуван је биљка поријеклом из Америке. Индијанци су га користили у обредне сврхе, а први европљани га узгајају крајем шеснаестог вијека у прекоморским колонијама.
- ▶ Пушење је главни фактор у настанку канцерогених болести плућа, гркљана, бубрега, рака материце....
- ▶ Постоје два типа пушења: активно (особа конзумира цигарете) и пасивно (особа не конзумира цигарете али се налази у близини и несвјесно удише дувански дим).
- ▶ Зашто људи пуше цигарете? Како се одвићи и да ли се може одвићи од употребе цигарета?
- ▶ Да ли сте видјели стабљику духана?
- ▶ Познајете ли људе који пуше цигарете?
- ▶ Да ли сте упознали особу која је престала пушити цигарете?

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 4 (5 мин)

Наредни корак у подучавању је да се стратегијом „чињенице и мишљења“, донесе закључак о томе да ли су ученици, и у којој мјери усвојили наставно градиво из области нервног система и нервних болести.

Прилог

Мозак је заштићен костима лобање, овојницама или квором.	Ч	М
Мозак код жена није једнако развијен као код мушкараца.	Ч	М
Као посљедица удarca у подручју главе може се догодити потрес мозга.	Ч	М
Саобраћајне несреће као посљедицу могу имати оштећење централног или периферног нервног система.	Ч	М
Особе које болују од епилепсије не би смјеле возити аутомобил.	Ч	М
Мозак и кичмена можина су подједнако битни за организам.	Ч	М
Све зависности су изљечиве.	Ч	М
Мождани удар догађа се када се дјелимично или потпуно зауставља доток кисика у неком дијелу мозга.	Ч	М
Што дуже мозак остане без дотока кисика путем крви, посљедице по здравље и живот човјека су погубније.	Ч	М
Менингитис је упала можданих овојница, узрокују га бактерије или вируси.	Ч	М
Људи који болују од епилепсије не могу управљати аутомобилом.	Ч	М
Никотин изазива овисност.	Ч	М
Пушење луле је мање штетно него пушење цигарета.	Ч	М
Пасивно пушење је једнако штетно по здравље људи.	Ч	М
Психотичну особу је лако препознати.	Ч	М

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Сљедећи корак је повратак на непотпуне менталне мапе. Ученици ће их допунити усвојеним појмовима из наставе теме.

Активност бр. 5 (5 мин)

ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА

Прегледати ученичке радне задатке на папиру те процијенити који ученици или група ученика су се истицали, показали успјешним у изради свог задатка. На основу тога ученике наградити адекватном оцјеном.

Пратити и процјењивати квалитет, брзину и тачност, као и креативност у одговорима на питања; група се може оцијенити групном оцјеном на начин да најбољу оцјену добије група која тачно ријеши највише задатака, или група која прва тачно заврши и ријеши проблем.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 1

Наставник ученицима даје јасна упутства да осмишљавањем питања различитих нивоа разрађују тему, на начин да сараднички одговарају и контролишу одговоре. Улоге у групи треба да буду подијељене, један ученик треба да води биљешке како би цртање и уписивање мапе ума текло несметано.

Активност бр. 2.

Ученици, користећи методу „Дрво проблема“, сами осмишљавају, цртају и уносе податке. Наставник их по потреби усмјерава.

Помоћи ученицима да науче како постављати питања вишег реда како би продубили своја знања и створили повезницу између материјала који им се представљају, што ће их припремити за истраживачки рад.

Извори

1. Методика природословља, Весна Костовић Врањеш, Школска књига, ISBN 978-953—0-51569 – 7, 2015.год.
2. Школе за 21. вијек, British Council, др. Радмила Рангелов Јусовић, из 2019. године, приручник за наставнике
3. Биологија 9, Босанска књига Сарајево,, Амела Бегич и Јасминка Хаџихалиловић, ИСБН 978-9958-796-80-7 из 2013. године.
4. Дрога и овисност [чланак], Асоцијација Маргина, <https://margina.ba/droga-i-ovisnost/>
5. Мождани удар – узроци, симптоми и лијечење [чланак], Крени Здравно, објављено 08.03.2014, <https://www.krenizdravo.hr/zdravlje/mozdani-udar-uzroci-simptomi-i-lijecenje>
6. Епилепсија [чланак], Health and Medicine Info, <https://hr.healthandmedicineinfo.com/epilepsie-N8V>
7. Доц. др. сц. Мартина Ројнић Кузман, Психоза – симптоми и лијечење [чланак], Објављено 15.11.2018., Плива здравље, <https://www.plivazdravlje.hr/aktualno/clanak/31837/Psihoza-simptomi-i-lijecenje.html>

ГЕОГРАФИЈА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Изудин Курјаковић

Школа: Основна школа „1. март“, Врнограч, Велика Кладуша

Разред: VI (шести)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Зрачни притисак и вјетар

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Природне и друштвене науке – Географија

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Земља у свмиру као простор живљења – Природни процеси и појаве

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Уџбеник: Ениса Кулашин, Географија, Уџбеник за шести разред деветогодишње основне школе, Босанска књига, Сарајево, 2009.
- Уџбеник: Миодраг Самарџић, Драгослав Бањак, Географија за 6. разред основне школе, ЈП Завод за уџбенике и наставна средства а.д. Источно Ново Сарајево, 2020.
- уџбеник: Орхан Зупчевић, Метеорологија са климатологијом, за I разред шумарске техничке школе, Прво издање, Федерација Босне и Херцеговине, Министарство образовања, науке, културе и спорта сарајево-Publishing, Сарајево, 1997.
- Извори: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Vjetar>
- Плакат – дрво проблема, табела – узроци и посљедице проблема за сваког ученика, стикери у три различите боје.

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- Питања вишег реда
- Докази и аргументација
- Сагледавање других перспектива
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, па разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања (КРРП) у настави географије за шести разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ Објашњавају повезаност физичких промјена у географској средини.
- ✓ Повезују промјену температуре ваздуха и промјену надморске висине са промјеном ваздушног притиска.
- ✓ Повезују неједнак ваздушни притисак са формирањем вјетра.
- ✓ Објашњавају настанак вјетра.
- ✓ Разликују локалне, сезонске и сталне вјетрове.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Да би овај наставни час био успјешно реализован, наставник је претходно радио са ученицима:

- ▶ На првом наставном часу радили су технику дрво проблема која има за циљ да јасно покаже узрочно-посљедичне везе проблема који се изучава.
- ▶ Наставник је дао ученицима задатак да код куће прочитају наставну јединицу „Зрачни притисак и вјетар“ (уџбеник¹, стр. 68-70.)
- ▶ Једног ученика је задужио да нацрта „дрво проблема“ на папиру формата А2 (наставник је дао упуте).

Поред тога наставник је:

- ▶ Припремио самољепљиве стикере у три различите боје (плава, жута, зелена).
- ▶ Припремио табеле за сваког ученика у које ће уносити узроке и посљедице „проблема“.
- ▶ Подијелио ученике у двије групе А и Б. Група А је бројила 6 ученика, а група Б 14 ученика (различита сложеност задатака одредила је и различиту бројност ученика у групама).

УВОД У УЧЕЊЕ/
ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Постављање питања
различног нивоа
мишљења

(5 мин)

Да би ученике припремио за наставни час, наставник поставља питања различитих нивоа сложености, користећи технику **Семафор питања**. Питањима помаже ученицима да понове постојеће знање најважнијих чињеница. На овај начин повезује градиво које се учило на претходном наставном часу, са градивом које слиједи.

Питања гласе:

- ⇒ Који гасови учествују у грађи атмосфере?
- ⇒ Које су основне одлике тропосфере?
- ⇒ Шта је Сунчева, а шта Земљина радијација?
- ⇒ Шта мислите да ли у нашој учионици има вјетра? Како то знате?
- ⇒ Шта ће се догодити ако отворимо прозор? Зашто?

Наставник најављује наставну јединицу „Зрачни притисак и вјетар“ и записује наслов на таблу, а ученици преписују наслов наставне јединице у своје свеске.

КРОЗ УЧЕЊЕ/
РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Предавање и дијалог
са ученицима

(10 мин)

Након тога наставник упознаје ученике са садржајем лекције користећи PowerPoint презентацију. Док презентује поставља питања, сачека да ученици размисле о питању и дају одговоре а након тога презентује одговоре на слајдовима.

Питања и одговори на PowerPoint презентацији

Шта је зрачни притисак?

Притисак којим тежина зрака дјелује на земљину површину назива се зрачни притисак.

Чиме се мјери зрачни притисак и и како се он изражава?

Мјери се барометром, а изражава се мјерном јединицом која се назива хектопаскал (милибар).

Слика: барометар²

Који је нормалан зрачни притисак и при којим условима?

Нормалан зрачни притисак износи 1013 милибара, при температури од 15°C и 0м/нв (нула метара надморске висине).

Шта је циклона и какво нам вријеме доноси?

То је атмосферско поље у чијем средишту је зрачни притисак најнижи, а према периферији расте. Доноси нестабилно вријеме.

Слика: циклона³

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Предавање и дијалог
са ученицима

(10 мин)

Питања и одговори на PowerPoint презентацији

Шта је антициклона и какво нам вријеме доноси?

То је атмосферско поље у чијем средишту ја
зрачни притисак највиши, а према периферији он
опада. Доноси стабилно вријеме.

Слика: антициклона⁴

По завршетку активности, један ученик поставља плакат „**дрво проблема**“ и на
стабло поставља стикер (зелене боје) са натписом „**Зрачни притисак**“.

Активност бр. 3

Рад у групама

(10 мин)

У овој активности ученици користе уџбеник за рад. Пошто су ученици претходно
подијељени у двије групе А и Б, наставник прелази на давање упута за рад.

Задаци за рад у групама:

Група А има задатак да представи узроке проблема – тако што одговара на
питање „Шта изрокује промјену зрачног притиска?“ Одговоре записују на жуте
стикере и исте постављају на коријен „дрвета проблема“.

Група Б има задатак да представи посљедице проблема – тако што одговара на
питање „Које су посљедице промјене зрачног притиска?“ Одговоре записују на
плаве стикере и исте постављају на гране „дрвета проблема“.

У групи А, шест ученика је подијељено у двије подгрупе по три ученика:

1. Прва подгрупа ће појаснити како надморска висина утиче (узрок) на промјену
зрачног притиска.
2. Друга подгрупа ће појаснити како промјена температуре утиче (узрок) на
промјену зрачног притиска.

У групи Б, 14 ученика је подијељено у 5 подгрупа;

1. Прва подгрупа има задатак да појасни локалне вјетрове.

Као посљедице промјене:

- даник и ноћник
- планински и котлински вјетар

2. Друга подгрупа има задатак да појасни сезонске вјетрове.

Као посљедице промјене:

- зимски монсун
- љетни монсун

3. Трећа подгрупа има задатак да појасни сталне вјетрове – пасате.

Као посљедице неједнаког зрачног притиска:

- подручја на Земљи са сталним високим и сталним ниским зрачним
притиском
- смјер дувања вјетра

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 3

Рад у групама
(10 мин)

4. Четврта подгрупа има задатак да појасни сталне вјетрове – западне вјетрове.
Као посљедице неједнаког зрачног притиска:
 - подручја на Земљи са сталним високим и сталним ниским зрачним притиском
 - смјер дувања вјетра
5. Пета подгрупа има задатак да појасни сталне вјетрове – поларне вјетрове.
Као посљедице неједнаког зрачног притиска:
 - подручја на земљи са сталним високим и сталним ниским зрачним притиском
 - смјер дувања вјетра

Активност бр. 4

Презентација рада
група
(15 мин)

У овој активности, подгрупе група А и Б представљају своје радове – закључке цијелом одјељењу. Сви остали ученици прате излагања и попуњавају табелу „узроци и посљедице проблема“. (Прилог 1.)

Табела 1: Узроци и посљедице проблема

УЗРОК	ПОСЉЕДИЦА

Узроци проблема (Група А)

(стикери се постављају на мјесту гдје је коријен дрвета на пану „дрво проблема“)

Представник 1. подгрупе групе А излази испред пануа и поставља свој стикер, објашњава како надморска висина утиче на промјену зрачног притиска.

Представник 2. подгрупе групе А излази испред пануа и поставља свој стикер, објашњава како промјена температуре утиче на промјену зрачног притиска.

Посљедице проблема (Група Б)

(стикери се постављају на мјеста гдје су гране дрвета на пану „дрво проблема“)

Представник 1. подгрупе групе Б излази испред пануа и поставља свој стикер, објашњава посљедице различитих зрачних притисака на локалном нивоу, односно настанак локалних вјетрова.

Представник 2. подгрупе групе Б излази испред пануа, поставља свој стикер и објашњава посљедице различитих зрачних притисака у Индијском океану и на подручју јужне и југоисточне Азије, односно настанак сезонских вјетрова – монсуна.

Представник 3. подгрупе групе Б излази испред пануа, поставља свој стикер и објашњава посљедице неједнаких зрачних притисака на екватору и географским повратницима, односно настанак пасата.

Представник 4. подгрупе групе Б излази испред пануа, поставља свој стикер и објашњава посљедице неједнаког зрачног притиска између подручја око географских повратника и географских поларника, односно настанак западних вјетрова.

Представник 5. подгрупе групе Б излази испред пануа, поставља свој стикер и објашњава посљедице неједнаких зрачних притисака изнад географских поларника и географских полова, односно настанак поларних вјетрова.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 5

Рефлексја о наученом

(4 мин)

Наставник поставља питање ученицима:

⇒ Који вјетрови се јављају у нашем подручју и када (у којем дијелу године)?

Уколико ученици не знају одговор, наставник даје кратак опис вјетрова и упућује ученике да свако за себе размисли о истом и напише одговор на листић папира.

По завршетку индивидуалног рада, наставник случајним одабиром позива неке од ученика да прочитају своје одговоре, а остали ученици да прате одговореи пореде са садржајем написаним у табели 2. (слајд у PowerPoint презентацији).

Табела 2: Вјетрови који се јављају на нашим просторима

БУРА	ЈУГО	МАЕСТРАЛ
хладан и сув вјетар, дува у хладнијем дијелу године	топао вјетар у зимском периоду (доноси отопљење снијега)	освјежавајући вјетар у вријеме топлих љетних дана

Активност бр. 6

Zadaci za domaći rad

(1 мин)

На крају часа наставник задаје за домаћу задаћу, да ученици одговоре на питања из уџбеника ⁵, на страни 70.

ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА

За формативну процјену наставник је користио одговоре ученика на питања различитих нивоа сложености, активности ученика током рада у групама, презентовање одговора група, индивидуалне одговоре ученика написане на листићима.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност 1.

У првој активности наставник ученицима поставља питања од 1. до 3. нивоа сложености користећи технику Семафор питања. Тиме помаже ученицима да освјеже постојеће знање и постепено уђу у нови садржај који ће учити.

ПИТАЊА ПРЕМА НИВОУ СЛОЖЕНОСТИ

Прво и друго питање је 1. ниво сложености, јер се једноставно може одговорити уз претраживање уџбеника.

Треће питање је 1. ниво сложености, јер су ученици урадили поређење двије различите радијације уз претраживање уџбеника. Али, ово може бити 2. ниво ако се да ученицима да претраже информације на интернету и упореде пронађене информације са онима које су у уџбенику (које су сличности и различитости).

Четврто и пето питање је 3. ниво сложености, јер се односи на процјену и извођење закључака. Могу имати више различитих одговора и воде ка даљем испитивању.

СУГЕСТИЈЕ
ЗА ДРУГЕ
НАСТАВНИКЕ/ЦЕ**Активност 2.**

Током друге активности наставник је користио питања сљедећих нивоа Блумове таксономије.

ПИТАЊА ПРЕМА НИВОУ СЛОЖЕНОСТИ

Први и други слајд су питања 1. и 2. нивоа сложености, јер обухватају знање и процес разумијевања чињеница.

- ⇒ Шта је зрачни притисак?
- ⇒ Чиме се мјери и како се изражава зрачни притисак?

Трећи слајд су питања 3. и 4. нивоа сложености, јер обухвата примјену и анализу знања.

- ⇒ Колики је нормалан зрачни притисак и при којим условима?
- ⇒ Шта утиче на промјену зрачног притиска?

Четврти и пети слајд су питања 5. нивоа сложености, јер обухватају евалуацију знања.

- ⇒ Шта је циклона и какво нам вријеме доноси?
- ⇒ Шта је антициклона и какво нам вријеме доноси?

Активност 3. и 4.

У трећој и четвртој активности ученици су истраживали ⁶ узроке и посљедице, као резултат тих активности је интегрисано процедурално знање. Ове активности су омогућиле висок ниво пажње и интересовања ученика.

Код четврте активности било би добро додати у PowerPoint презентацији и фотографије вјетрова. Примјери:

Слика: пустиња⁷

Пасати дувају у жарком појасу. Велики дио тог појаса чине пустиње. Највећа и најтоплија пустиња на свијету, Сахара у сјеверном дијелу Африке, типична је пустиња пасатних вјетрова.

Слика: Арктик⁸

Поларни вјетрови дувају због високих притисака у поларним подручјима према субполарним подручјима ниског притиска.

Активност 5.

У завршном дијелу часа, рефлексija је омогућила наставнику да увиди колико су ученици разумјели информације. Било би добро урадити рефлексiju ученика и дати за домаћу задаћу задатак да истраже вјетрове који се јављају на простору Босне и Херцеговине.

ПРИЛОГ 1

УЗРОК	ПОСЉЕДИЦА

Извори

- 1 Уџбеник: Ениса Кулашин, Географија, Уџбеник за шести разред деветогодишње основне школе, Босанска књига, Сарајево, 2009., стр 68-70,
- 2 Aneroid Barometer. [Слика] Барометар –Marwan Mohamad, Лиценца CC BY-SA 4.0, Преузето 10. 11. 2021 на https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aneroid_Barometer.jpg#:~:text=Creative%20Commons%20Attribution-Share%20Alike%204.0%20International
- 3 Земљопис 1 – Вријеме и клима – Циклоне и антициклоне, Лиценца: CC BY 3.0, Преузето 10. 10. 2021 на: <https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/af0509d5-844b-4eea-bf1f-aede697f1e0a/ciklone-i-anticiklone.html>
- 4 Ibid
- 5 Уџбеник: Ениса Кулашин, Географија, Уџбеник за шести разред деветогодишње основне школе, Босанска књига, Сарајево, 2009. Стр 70.
- 6 RWCT Vodiči, Step by Step, Sarajevo, 2006.
- 7 Земљопис 1 – Вријеме и клима – Планетарна циркулација и планетарни вјетрови – <https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/af0509d5-844b-4eea-bf1f-aede697f1e0a/planetarna-cirkulacija-i-planetarni-vjetrovi.html> (Преузето 10. 10. 2021.)
- 8 Ибид

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Смајо Ћехић

Школа: Основна школа
„Подзвизд“, Подзвизд, Велика
Кладуша

Разред: VIII (осми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Латинска Америка (Средња
Америка)

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Географија

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Америка

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Салих Куленовић, Дамир Џафић (2011). „Географија – уџбеник за осми разред деветогодишње основне школе“ Нам, Тузла.
- Ениса Кулашин (2011). „Географија-уџбеник за осми разред деветогодишње основне школе“ Босанска књига, Сарајево
- Географска карта Јужне Америке
- Стикери, табла, креда
- Мапа ума

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави географије за 8. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученик ће моћи да:

- ✓ анализира природне процесе и појаве и њихово међудјеловање користећи се географском терминологијом,
- ✓ сналази се у простору и времену користећи картографска помагала и савремена средства за оријентацију,
- ✓ анализира различите изворе информација при рјешавању проблема,
- ✓ користи информационо – комуникационе технологије у различитим облицима теренске наставе,
- ✓ објашњава географски положај, величину и границе ваневропских континената,
- ✓ анализира физичко – географске карактеристике ваневропских континената,
- ✓ показује на карти простор којег називамо Средњом Америком,
- ✓ уочава различите природно – географске цјелине,
- ✓ доводи у везу климатске карактеристике са вегетацијским и хидрографским одликама простора,
- ✓ повезује природне одлике регије са густином насељености и размјештајем становништва,
- ✓ уочава сличности и разлике у друштвено – економском развоју Средње Америке,
- ✓ разумије утицај природних ресурса Средње Америке на њену привредну структуру,
- ✓ показује на карти Панамски канал, те простор који су насељавале цивилизације Маја и Астека,
- ✓ објашњава посљедице колонијалне зависности држава Средње Америке.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Ученици су преко већ устаљеног интернет комуникацијског канала добили видео и писани материјал за данашњу наставну јединицу, а све у циљу лакшег, бржег и продуктивнијег рада, те схватања материје и рјешавања проблема.

Ученици су упознати са техником Мапа ума која ће бити кориштена приликом наставног часа.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Понављање градива
(2 мин)

Психолошка припрема и понављање најважнијих чињеница везаних за наставну материју

претходног часа, а која је у уској вези са данашњом наставном јединицом.

Наставник поставља следећа питања:

- ⇒ Како се може подијелити америчко копно?
- ⇒ Гдје припада простор Средње Америке по природно – географским одликама, а гдје према друштвено – географским (економско – језичким одликама)?
- ⇒ Ко је био Кристофор Колумбо, а ко Америго Веспучи?
- ⇒ Која морска струја тече Карипским морем?

Активност бр. 2

Анализа видеа
(5 мин)

Ученици су преко већ устаљеног интернет комуникацијског канала добили видео материјал о цивилизацијама које су живјеле на простору Средње Америке (Маје и Астеци).

Маје и Астеци-древне цивилизације
<https://youtu.be/vPTlh6DIEsQ>

Заједно са ученицима проанализирати поменути видео и припремити их за активности главног дијела часа.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Асоцијације
(5 мин)

Наставник најављује наставну јединицу:

Латинска Америка – Средња Америка

(Zapisuje naslov na školskoj ploči, a učenici ga zapisuju u svoju bilježnicu)

Прва активност коју ће ученици имати је да одаберу једну од асоцијација за Средњу Америку, да је запишу на стикере које је наставник раније подијелио, те да их залијепе на школску таблу.

Након тога неке од асоцијација прокоментарисати.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 4

Мапа ума–рад у групама
(20 мин)

Ученици ће у овој активности примијенити технику **Мапа ума**.

Подијелити ученике у групе, те свакој групи дати различите задатке.

Прва група има задатак да уз помоћ уџбеника, атласа и материјала који су добили већ устаљеним интернет комуникацијским каналом издвоје најважније природне одлике Средње Америке.

Друга група има задатак да уз помоћ уџбеника и материјала који су добили издвоје најважније друштвене одлике Средње Америке.

Трећа група има задатак да уз помоћ уџбеника, атласа и материјала који су добили опишу просторни обухват и географски положај Средње Америке, те наброје државе које се налазе на овом простору.

Ученици сами бирају представника своје групе.

Ученици раде индивидуално, на начин да првобитно пишу забиљешке у свеску, а потом их преносе на заједнички лист и предају представнику групе који ће све наведено прегледати, допунити или редуцирати, објединити и након тога презентовати.

Док ученици раде задатке, на школској табли наставник припрема основне смјернице за Мапу ума.

На средини плоче наставник ће написати појам (Латинска Америка – Средња Америка), те задатке које су ученици добили (који се „гранају“ из централног појама).

Након што ученици заврше задатак и представник групе прочита закључке, један од ученика ће записивати у Мапу ума најважније појмове који се односе за сваку групу појединачно.

Сви ученици пажљиво прате шта се записује у Мапи ума, те реагују у случају неке грешке.

На крају ове активности ученици једне групе коментаришу задатке друге двије групе.

Активност бр. 5

Картографија
(5 мин)

Како би ученици наставну јединицу што боље усвојили, на карти Средње Америке треба да пронађу следеће појмове:

- а) ријеку Рио Гранде и Панамски канал,
- б) Карипско море и Тихи океан
- ц) планине Сијера Мадре и Мексичку висораван
- д) већа острва у Карипском мору (Куба, Јамајка, Хаити, Доминиканска Република, Порторико)
- е) просторе у којима су живјеле Маје и Астеци
- ф) државу Мексико и тзв. „банана државе“

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

Разговор и резимирање
(8 мин)

Најважније чињенице о Средњој Америци поновити одговором на следећа питања:

- ⇒ Који дио америчког континента припада Средњој Америци?
- ⇒ На које природне цјелине се може подијелити простор Средње Америке?
- ⇒ Које морске струје утичу на климу Средње Америке?
- ⇒ Због чега у Средњој Америци доминира младо становништво?
- ⇒ Ко су мулати, а ко местици?
- ⇒ Зашто за Средњу Америку кажемо да је емиграцијско подручје?
- ⇒ У чему се огледа значај Панамског канала?
- ⇒ Због чега је већина држава Средње Америке зависна о Сједињеним Америчким Државама?

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
Активност бр. 7 Домаћа задаћа (2 мин)	▶ Нацртати политичку карту Средње Америке. ▶ Истражити како је настао Панамски канал. ▶ На наредном часу ће се извршити вредновање и оцјењивање ученичких постигнућа узевши у обзир све елементе активности
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	За формативну процјену часа наставник је користио активности ученика по групама, јасноћу излагања представника групе, те став ученика након завршених активности о кориштеној техници. Примјеном технике Мапа ума ученици су практично користили технику критичког мишљења. Примјењујући наведену технику ученици су показали већи интерес и мотивацију за рад.
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ	Активност бр. 1 Као психолошка припрема за наставни час може се користити техника „Олуја мозга“ (енгл. Brainstorming), као мотивацијска техника која подстиче позитивне емоције, развој критичког мишљења и креативно рјешавање проблема. Активност бр. 2 Видео прилози у настави географије доприносе да се ученици додатно мотивишу за активности које слиједе. Подстичу код ученика жељу за истраживањем и упознавањем непознатих простора. Активност бр. 3 Игра асоцијација код ученика развија мисаони процес, креативност, истраживачки и такмичарски дух. Активност бр. 4 Техником Мапа ума развија се тимски рад, логичко размишљање и закључивање. Активност бр. 5 Картографија је једна од најважнијих географских дисциплина. Картографска писменост олакшава ученицима боље сналажење у простору и развија код њих такмичарски дух и жељу за доказивањем. Активност бр. 6 Стари Латини су рекли „Понављање је мајка знања“. Кроз ову активност ученици ће поновити најважније чињенице, те ће на тај начин наставник добити повратну информацију о усвојеном садржају и активности која је реализована на наставном часу. Активност бр. 7 Домаћа задаћа је јако битна након обраде новог градива како би код ученика развиле радне навике и истраживачки рад мимо наставног процеса.

Извори

1. British Council (2020). „Школе за 21. вијек“–Приручник за наставнике
2. Група аутора (2004). „Енциклопедијски атлас свијета“, Загреб
3. Куленовић Салих, Џафић Дамир (2011). „Географија за осми разред деветогодишње основне школе“, Нам-Тузла
4. Кулашин Ениса (2011). „Географија за осми разред деветогодишње основне школе“ Босанска књига – Сарајево
5. You Tube, Домаћа задаћа за 8. разред: Географија – Централна Америка, објављено 31.3.2020. <https://youtu.be/Xf4usaJGTZo>
6. You Tube, Маје и Астеци-древне цивилизације, објављено 18.2.2020. <https://youtu.be/vPTlh6DIExQ>
7. You Tube, Посебна веза са вулканом Попокатепетл, објављено 2.5.2012. <https://youtu.be/o-eRNgOVJr0>

ИСТОРИЈА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Ведрана Бенковић

Школа: Основна школа Браће
Радића, Домањевац

Разред: VII (седми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Посљедице географских
открића

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Историја

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Велика географска открића

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- креда у боји
- наставни листићи
- уџбеник историје

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
 - Рјешавање проблема
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Подстакнути ученике на размишљање да сваки историјски догађај има своје узроке и посљедице. Ученици ће на овом часу научити како сагледати догађај из различитих перспектива, те осудити поступке неправедног односа према одеђеним групама људи.

ИСХОДИ УЧЕЊА:**ОБЛАСТ: 1. ИСТОРИЈСКИ ИЗВОРИ И ПРОУЧАВАЊЕ ИСТОРИЈЕ**

- ✓ показује другима историјско знање и разумијевање,
- ✓ открива различита историјска стајалишта на историјске догађаје и одређује контекст у којему су та стајалишта настала (критичко мишљење).

ОБЛАСТ: 2. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ: ИСТОРИЈСКО ВРИЈЕМЕ И ХРОНОЛОГИЈА

- ✓ објашњава како се мијења гледиште зависно о времену и простору.

ОБЛАСТ: 3. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ: КОНТИНУИТЕТ И ПРОМЈЕНА

- ✓ утврђује кључне прекретнице у свјетској историји и одређује узроке који су довели до промјена и дугорочних посљедица тих промјена.

ОБЛАСТ: 4. ИСТОРИЈСКО ЗНАЊЕ И РАЗУМИЈЕВАЊЕ: УЗРОЧНО-ПОСЉЕДИЧНИ ОДНОСИ

- ✓ указује на повезаност између одређених историјских догађаја и ширих друштвених, економских и политичких праваца и развоја.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

На претходна два часа историје ученици су учили о почетку Новог вијека и догађајима који су га обиљежили. Уз помоћ географске карте и радних листића уцртавали су поморске путеве познатих морепловаца у потрази за новим путем до Индије.

За домаћу задаћу ученици су добили да по избору погледају видео садржаје на обрађене теме:

1. Коријени (Roots) – епизода 1
2. 1001 Америка – цртани
3. Кристофор Колумбо – кратки цртани

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Израда мапе ума

(5 мин)

Како би се ученици мотивисали за рад и присјетили обрађеног градива и домаће задаће, наставник их замоли да заједнички на табли направе мапу ума с насловом ОТКРИЋЕ АМЕРИКЕ. Ученици излазе пред табу и пишу године (црвена креда), имена (плава креда) и остали појмови (жута креда) везано за централни појам мапе ума.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Увођење и објашњавање нових појмова

(10 мин)

Ученици су се на часовима историје већ сусретали с појмовима **КОЛОНИЗАЦИЈА**, **РОПСТВО**, **КОНКВИСТАДОР**. Они сада одговарају на питања и покушавају повезати већ стечена знања с новим.

- ⇒ Можете ли се сјетити како називамо насељавање туђих простора?
Одговор: КОЛОНИЗАЦИЈА
- ⇒ Како је колонизација повезана с открићем Америке?
Одговор: Европљани су колонизовали Америку.
- ⇒ Како називамо човјека који нема слободу?
Одговор: РОБ
- ⇒ Како је ропство повезано с открићем Америке?
Одговор: Европљани доводе људе из Африке као бесплатну радну снагу на плантажама и они постају робови.
- ⇒ Како називамо особу која осваја туђа подручја?
Одговор: Освајач – конквистадор

Активност бр. 3

Читање одломака из уџбеника

(5 мин)

Ученици читају одломке из уџбеника¹ Конквистадори и Свијет након открића.

Конквистадори

"Шпањолци који су пошли Колумбовим трагом, пронашли су нове индијске културе које су цвјетале у Јужној Америци. Народ Азтека у Мексику и народ Инка у Перуу живио је у врло напредним културама премда нису били тако технолошки развијени као Еуропљани и Азијци. Нису имали жељезне алатке, плугове, кола, па ни коње, а ипак су градили величанствене камене градове, пуне блага. У азтечком царствувивјело је око пет милијуна људи, Инка је било више од шест милијуна. Главни град азтечког царства био је град Теноцтитлан. Вјерује се да је почетком 16. стољећа Теноцтитлан био међу највећим градовима на свијету: само су Париз, Венеција и Цариград били већи. Конквистадори (на шпањолском освајачи) су се истакнули изванредним истраживачким потхватима, али и немилосрдним пљачкама домаћег становништва. Неутажива глад за златом тих пустолова довела је до потпуног уништења богатих индијских култура Средње и Јужне Америке. Својом се окротношћу посебно издвајају Хернандо Цортес (Хернандо Кортес), који је унуштио државу Азтека у Мексику, и Франциско Пизаро, који је уништио државу Инка у Перуу."

(ПОВИЈЕСТ 7, уџбеник повијести за 7. разред деветогодишње школе Ж. Брдал, М. Мадунић, Н. Ловриновић, И. Маџар – Школска наклада, Мостар, 2019. године, страна 158)

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са кораца и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 3

Читање одломака из
уџбеника

(5 мин)

Свијет после великих открића

"Велика географска открића проузрочила су голеке промјене како у Европи, тако и у новооткривеним земљама. Открића нових поморских путова потакнула су премјештање свјетске трговине са Средоземља на Атлантски океан, што је довело до јачања западноевропских поморских држава. Европљани су у новооткривене крајеве првобитно стизали као истраживачи и мисионари, затим као трговци и на крају су се претворили у освајаче и колонизаторе. Заузимајући поступно новооткривена подручја. Европљани су се ондје нашли у већини јер се домородачко становништво повукло или је – као у Сјеверној Америци – било великим дијелом пред иузимањем.

Европљани су освојили велика пространства свијета и притом су уништили многе високе цивилизације. Особито се то односило на старосједиоце Америке. Колоније су постале богатим извором сировина, за чије су се искориштавање Европљани користили бесплатним робовским радом домородачког становништва. Искрпљени тешким радом и измучени болестима донесеним из Европе, домороци су се нашли пред иузимањем. Да би надокнадили губитак радне снаге, колонизатори су почели доводити црначко становништво из Африке. Истодобно, колоније су постале и големо тржиште еуропских производа. Велике количине злата и сребра које су у Европу пристизале из Новог свијета придонијеле су паду њихове вриједности. Насупрот тому, због повећане потрошње нагло је порасла цијена пољопривредних и обртничких производа. Велика географска открића потврдила су пријашњу претпоставку да је Земља округла. Кажемо да с добом великих открића почиње нови вијек."

(повијест 7, уџбеник повијести за 7. разред деветогодишње школе Ж. Брдал, М. Мадунџ, Н. Ловриновић, И. Маџар – Школска наклада, Мостар, 2019. године, страна 160)

Активност бр. 4

Анализа прочитаних
одломака

(5 мин)

Након читања одломака ученици анализирају текст и износе своје мишљење на поступке освајача, уништење индијанских култура и поробљавање људи из Африке.

Активност бр. 5

Разматрање друге
перспективе

(10 мин)

Наставница објашњава ученицима да је увијек важно сагледати проблем из друге перспективе. За ову активност ученици се требају замислити у улози Индијанца, роба, или европског освајача. Потребно је да сходно улози коју су добили, тој особи дају име, колико година има та особа и опишу један дан у животу те особе (жеље, страхове, осјећаје, мисли). Наставница ученицима подијели радне листиће на које ученици испишу свој задатак.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

Читање ученичких
радова

(5 мин)

Након што су ученици одрадили задатак неколико ученика чита своје радове, а ученици коментаришу написано.

Активност бр. 7

Питања

(5 мин)

На крају часа провјерава се обрађено градиво.

- ⇒ Шта би се догодило ако би се велики број Европљана населио на нови контитент?
- ⇒ Какав је однос између Европљана и Индијанаца?
- ⇒ Оправдавате ли поступке Европљана према Индијанцима и робовима?
- ⇒ Шта мислите о довођењу људи из Африке као бесплатну радну снагу за рад на плантажама?
- ⇒ Шта мислите како су Европљани оправдавали своје поступке?

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА

Све активности током часа могу се формативно пратити. Формативна процјена се темељи на основу исхода учења и активности у којима су ученици учествовали. Активност Разматрање друге перспективе може се и сумативно оцијенити.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Шта је претходило активностима?

Ви са ученицима можете видео садржаје погледати на часу. Ученици овог разреда показују велику знатижељу и занимање за историју, па им увијек такве и додатне задатке дајем да одраде код куће.

Активност бр. 5

Код ове активности може се јавити проблем да ученици због свог мишљења и увјерења не желе улогу освајача. Битно им је напоменути да иако раде ту улогу то не значи да заступају такво стајалиште и подржавају поступке, него да замисле како су европски освајачи размишљали у том тренутку. Подјела улога може се одрадити на више начина. Може се одрадити према бројевима за видео садржај, 1-роб, 2-Индијанац, 3-освајач. Ученици су бирали бројеве и тако добили улогу.

ПРИЛОГ 1

Напиши како је колонизација утицала на свакодневни живот из перспективе човјека из африке који је постао роб у америци.

Опиши један његов дан, његове осјећаје, жеље, страхове.....

Напиши како је колонизација утицала на свакодневни живот из перспективе индијанца.

Опиши један његов дан, његове осјећаје, жеље, страхове.....

Напиши како је колонизација утицала на свакодневни живот из перспективе освајача из европе.

Опиши један његов дан, његове осјећаје, жеље, страхове

Извори

- 1 уџбеник – ПОВИЈЕСТ 7, уџбеник историје за 7. разред деветогодишње школе Ж. Брдал, М. Мадунич, Н. Ловриновић, И. Маџар – Школска наклада, Мостар, 2019. год. (на хрватском)
- 2 Slaves auction Virginia 1861, Аутор непознат, Објављено 15.02.1861., Лиценца: Јавна домена, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Slaves_auction_Virginia_1861.jpg#/media/File:Slaves_auction_Virginia_1861.jpg
- 3 Native Americans Pee Viggi and wife in 1899, у каталогу библиотеке УС конгреса, Лиценца: Јавна домена, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Native_Americans_Pee_Viggi_and_wife_in_1899-LCCN2008678259.jpg#/media/File:Native_Americans_Pee_Viggi_and_wife_in_1899-LCCN2008678259.jpg
- 4 Fundador de la Villa de San Bernardo de la Frontera de Tarixa, Аутор: Jhonny Ponce de León, Лиценца: CC BY-SA 4.0, објављено 08.07.2021. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Retrato_de_Luis_de_Fuentes_y_Vargas.jpg#/media/File:Retrato_de_Luis_de_Fuentes_y_Vargas.jpg

ФИЗИКА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Надина Омазић

Школа: ЈУ Десета основна школа,
Бијела, Брчко

Разред: VII (седми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Еластична сила

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Физика

Међупредметна корелација:

Информатика и математика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Међудјеловање тијела (сила)

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

90 минута (блок час)

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Уџбеник: Петар, В., Мартинко, С., Ћулибрк, С., Ковачевић, Б. и Лубурић, Г. (2017). Физика око нас 8-уџбеник физике у осмом разреду основне школе. Мостар: Школска књига;
- рачунар, пројектор,
- табла, креда,
- фломастери, бојица, папир,
- гумице за косу у боји, наруквице, прстење, наушнице, спужва, марама, шал, сталак, еластичне опруге, утези, метар,...

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- Сагледавање других перспектива
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина КРП у настави физике за 7. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Уџеници ће моћи:

- ✓ да се досјете и понове садржаје из претходне лекције на тему „међудјеловање тијела“ користећи интерактивни квиз [Kahoot](#),
- ✓ да структурирају, анализирају и организују информације на тему еластична сила помоћу Мапе ума,
- ✓ препознати еластичну силу и описати дјеловање еластичне силе,
- ✓ дефинисати еластичну силу и еластично тијело,
- ✓ помоћу експеримента открити пропорционалност продужења опруге и силе која дјелује на њу, тј. описати овисност продужења односно скраћења опруге о тежини тега којим је оптерећујемо,
- ✓ математички записати Хуков закон, те га исказати ријечима.
- ✓ истражити еластичну силу уз помоћ **PhET информатичке симулације**,
- ✓ навести гдје се примјењује својство еластичности,
- ✓ користити савремену технологију, дигиталне медије и визуелно излагање података како би стратешки приказао информације и ојачао разумијевање те остварио интеракцију с другима,
- ✓ ефикасно учествовати у низу разговора и сарадњи с различитим саговорницима, надограђивати своје идеје на идејама других, те уважавати и друго мишљење,
- ✓ процијенити степен усвојености и разумијевања наставних садржаја везаних за лекцију „Еластична сила“ путем интерактивног квиза [Kahoot](#),
- ✓ урадити евалуацију блок часа путем дигиталног алата који се зове [Mentimeter](#).

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

На претходним часовима ученици су научили шта је међудјеловање тијела(сила), врсте сила, те су практично израђивали уређај за мјерење силе – динамометар који управо ради на принципу истезања еластичне опруге, те су то знање примијенили и повезали са новим наставним садржајима.

Такође, врло радо израђују мапе ума, учествују у интерактивним квизовима, воле практичан рад, те на тај начин уче ново градиво на једноставан и занимљив начин који ће им служити за цјеложивотно учење и снажање у различитим свакодневним активностима.

УВОД У УЧЕЊЕ/
ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Interaktivni kviz Kahoot

(10 мин)

У уводном дијелу часа поновити научено о међудјеловању тијела. Ова активност ће се реализовати путем интерактивног квиза који је креиран у програму Kahoot <https://kahoot.com/>.

Интерактивни квиз се користи као забавна активност, надопуна настави, за вредновање наученог и одлично је прихваћен од стране ученика.

Квиз **МЕЂУДЈЕЛОВАЊЕ ТИЈЕЛА** се састоји од 11 питања:

1. Која сила узрокује пад јабуке са стабла?
а) трење б) **сила тежа** в) тежина г) магнетска сила
2. Како називамо силу између два наелектрисана тијела?
а) сила тежа б) магнетска сила в) нуклеарна сила г) **електрична сила**
3. Станемо ли ногом на лоптицу за тенис, промијенићемо њен облик. На ногу ће нам дјеловати...
а) електрична сила б) магнетска сила в) **еластична сила** г) сила трења
4. Мјесец се налази близу Земље јер је заробљен њеном...
а) **гравитацијском силом** б) еластичном силом
в) тежином г) потисном силом
5. Желимо ли описати неку силу, морамо знати...
а) само износ б) **износ, правац и усмјерење**
в) изност, јакост и усмјерење г) износ и јакост
6. Ознака за силу је....
а) S б) A в) V г) **F**
7. Основна мјерна јединица за силу је...
а) **Њутн** б) метар в) килограм г) цул
8. Сила није векторска величина, јер нема хватиште.
а) Тачно б) **Погрешно**
9. Како називамо привлачну силу којом Земља дјелује на слободна тијела у својој близини?
а) тежинска сила б) тежина в) **сила Земљине теже**
10. Сила којом тијела дјелују на водоравну подлогу или тачку вјешања зове се...
а) тежинска сила б) **тежина** в) маса г) сила тежа
11. Тежину означавамо знаком...
а) **G** б) F в) M г) m

Приказ резултата понављања претходне лекције кроз Kahoot квиз

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Експеримент

Еластик бомбастик

(15 мин)

Тему започињемо активношћу из сценарија подучавања Еластик бомбастик¹ на линку:

<https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/873cc5e5-c04a-41fb-9ee3-9d55075be21c/index.html>

Пред ученике изнесемо одјевне предмете и украсе за одјећу (гумице за косу у боји, наруквице, прстење, наушнице, спужву, мараму, шал,...). За сваки предмет који посматрају постављамо питања:

- ⇒ Да ли је предмет јако или мало еластичан?
- ⇒ Да ли је предмет јако или мало пластичан?

Циљ: подстакнути ученике да размисле која су од наведених тијела еластична, а која нису те нека покушају објаснити како би то провјерили. Након тога изводимо експеримент.

Тијела која ученици имају на себи или која се налазе у школској торби нека стежу или растежу. Након тога постављамо питања по нивоима сложености према Артуру Л: Кости.²

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Која су својства тијела еластична, а која су пластична?	1
⇒ Која тијела при растежању међусобно дјелују?	1
⇒ Можете ли објаснити зашто наведена тијела међусобно дјелују?	2
⇒ Шта ће се догодити с тијелима кад на њих престанемо дјеловати мишићном силом?	3

Ученици пишу називе тијела која су одабрали, врсту дјеловања на тијело и посљедице дјеловања. Након тога ученици прелазе на наредну активност а то је израда мапе ума. Своја опажања и закључке износе израдом мапе ума³.

Мапе ума су врсте сликовних приказа и специфичних форми помоћу којих ученици настоје структурирати одређене информације, организовати их у мозгу те лакше запамтити.

Активност бр. 3

Израда мапе ума

(20 мин)

Ученици су са наставником и раније радили мапу ума, тако да није било потребно посебно објашњавати ову технику. Мапе ума ће радити на папиру А4 формата. Наставница даје савјет да приликом израде мапе ума ученици буду што маштовитији те да користе што више боја и сликовних приказа. На пројекционом платну приказује неколико примјера мапе ума како оне визуелно могу да изгледају преузете из књиге *Менталне мапе за клинцџ*⁴ аутора Тони Бузан.

У прилогу је још неколико мапа ума дорађених код куће. Такође, за оне који желе да се више баве израдом менталне мапе, исту могу радити и путем софтверског програма Mind Maple Lite.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

II ЧАС

Активност бр. 4

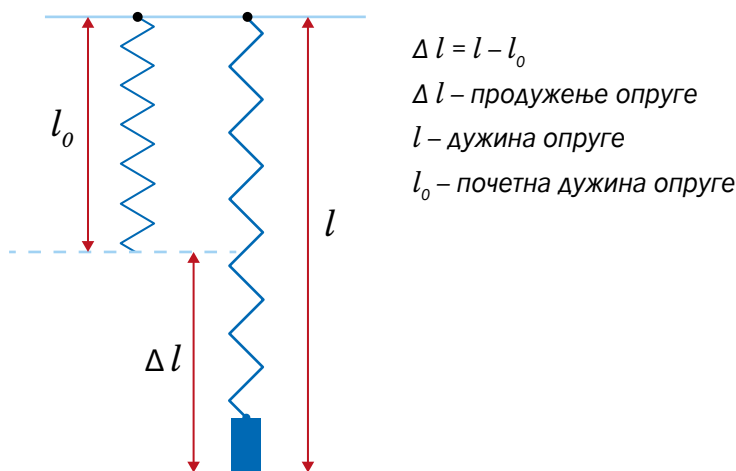
Експеримент с опругом – проучавање истезања еластичне опруге

(10 мин)

Пред ученицима је опруга на сталку. Опругу повлачимо па пустимо.

Која тијела међусобно дјелују када растежемо опругу? Како измјерити дужину опруге? Како одредити продужење опруге? На опругу окачимо утег.

Цртамо.

Активност бр. 5

Практичан рад –

Извођење закључака и дефинисање Хуковог закона

(15 мин)

Отварамо проблем за истраживање. Конструисање модела расправом и експериментом. Постављамо и неколико питања за размишљање:

- ⇒ Зависи ли продужење опруге о вањској сили којом на њу дјелујемо?
- ⇒ Како би изгледао експеримент којим бисмо провјерили претпоставке?
- ⇒ Шта би нам од прибора требало? (једна опруга закачена на сталак, метар те неколико тегова.)

Ученици истражују зависност продужења опруге о сили како би дошли до дефиниције Хуковог закона и резултате мјерења уписују у табелу на основу чега ће извести закључак.

Сила F (број утега)	0	1	2	3
Продужење $\Delta l / \text{cm}$				

У онлајн окружењу са ученицима можемо користити следећи линк за истраживање:

https://phet.colorado.edu/sims/html/masses-and-springs/latest/masses-and-springs_hr.html⁵

Наконведеног истраживања ученици анализирају резултате и изводе закључак на основу следећих питања по нивоима сложености према Артуру Л. Кости:

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Колика је дужина неоптерћене опруге?	1
⇒ Шта можеш закључити из добијених података?	2
⇒ По твом мишљењу зависи ли продужење опруге о броју утега и како?	2
⇒ Шта би се могло догодити ако на једну опругу додајемо један по један утег?	3
⇒ Можемо ли предвидјети за колико ће се опруга истегнути када ставимо следећи утег ?	3

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 5

Практичан рад –

Извођење закључака и
дефинисање Хуковог
закона

(15 мин)

Mase i opruge-interaktivna⁶

Ученици формулишу ријечима правило до којег су дошли.

Уводимо константу опруге (константа еластичности) k , која се разликује од опруге до опруге.

Хуков закон: $F = k \Delta l$

Уврђштавањем познатих вриједности за силу и продужење опруге у математички израз добије се мјерна јединица за константу опруге њутн по метру (N/m).

Ученици помоћу математичког израза за еластичну силу из измјерених података рачунају константу опруге.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 6

Интерактивни квиз
Kahoot

(5 мин)

За завршну активност часа, у дијелу рефлексije, планирана је повратна информација о усвојености наставних садржаја на тему „еластична сила“. Формативно вредновање урадити путем квиза креираног у програму Kahoot <https://kahoot.com/>.

Квиз **ЕЛАСТИЧНА СИЛА** се састоји од 9 питања:

- Како се зове сила која враћа тијело у првобитни облик?
 - гравитацијска сила
 - магнетска сила
 - електрична сила
 - еластична сила**
- Које од набројаних тијела није еластично?
 - гумица
 - чаша**
 - спужва
 - еластична опруга
- Чиме мјеримо силу?
 - Хајдукометром
 - Динамометром**
- О чему зависи продужење опруге?
 - броју објешених утега**
 - броју намотаја опруге
 - дужини опруге
 - боји опруге
- Свака се опруга једнако растеже.
 - НЕ
 - ДА**
- Која је мјерна јединица за силу?
 - Метар
 - Њутн**
 - Килограм
- Опругу један утег продужи за 1 цм. Колико ће се продужити ако објесиш четири утега?
 - 3 цм
 - 5 цм
 - 4 цм**
 - 1 цм
- Одреди силу коју мјери динамометар са слике, ако је један подјељак 10 N.
 - 2N
 - 20N**
 - 10N
 - 8N
- Израчунај еластичну силу ако је константа опруге 150 N/цм, а продужење 2 цм.
 - 152N
 - 75N
 - 300N**
 - 30N

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 7

Евалуација часа

(5 мин)

Евалуација одржаном часу ће се реализовати путем дигиталног алата који се зове [Mentimeter](#)⁷. То је дигитални алат који кориснику омогућава постављање питања и прикупљања повратних информација за вријеме презентације. Ученици своје одговоре уносе преко мобилних уређаја и све што је потребно за приступ је код и линк (попут алата [Kahoot!](#)).

Бесплатни наставнички кориснички рачун омогућава неограничен број учесника, анонимно гласање, квизове за ученике, ограничавање на два питања по презентацији и пет по квизу. Детаљније види на линку:

<https://e-laboratorij.carnet.hr/mentimeter-postavite-pitanje-i-prikupite-povratne-informacije-u-realnom-vremenu/>⁸

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 1 и бр. 6

Kahoot је једноставан и интуитиван интернетски алат намијењен изради и игрању квизова. Овај интерактивни алат користи елементе учења кроз игру. Више информација око овог интернетског алата можете прочитати на линку⁹:

<https://www.profil-klett.hr/kahoot-kvizovi-u-nastavi>.

Активност бр. 3

Уз помоћ мапе ума дјеца истовремено добијају увид у цјелину, али и боље разумију њене дијелове, као и логичке односе између њих. На тај начин ученици одређену област уче са дубљим разумијевањем, што доводи до дуготрајног памћења јер, умјесто да уче напамет велике количине информација, дјеца заправо разумију концепт по коме се те информације организују у цјелину. Захваљујући оваквом учењу са разумијевањем, као и структурисаном и живописном изгледу мапа ума, дјеца помоћу њих могу дуго да памте пријеђено градиво.

Активност бр. 7

Mentimeter је једноставан и интуитиван алат који наставницима омогућава прикупљање повратних информација и процјене знања с резултатима у стварном времену. Предност алата је што ученици не морају израдити кориснички рачун за одговарање на питања и унос повратних информација јер су на тај начин заштићени с обзиром да не требају давати своје личне информације. Наставници алат могу користити за кратке провјере знања или за прикупљање информација.

Водити рачуна о адекватној примјени наведених стратегија и техника рада у односу на предмет изучавања. Више о наведеним стратегијама /техникама рада на линковима:

- ▶ https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/primjeri_dobre_prakse.pdf¹⁰
- ▶ <https://inskola.com/wp-content/uploads/2021/11/VODIC-KROZ-PLANIRANJE.pdf>¹¹
- ▶ http://www.stem-genijalci.eu/wp-content/uploads/eucenje/cip/Prirucnik_Kriticko_citanje_web.pdf¹²

Сугестије у вези са наставком рада

Сљедећи час планирати на основу радног задатка којег су ученици добили да ураде код куће а то је да доврше своје мапе ума и да исте покушају урадити у неком софтверском програму Mind Maple Lite или MindMeister.

Праћење и процјењивање:

Остварује се кроз све активности и стратегије рада кориштене током часа: разврставање, анализу и разумијевање наставног садржаја кориштењем мапе ума и постављањем питања различитог нивоа сложености према Артуру Л. Кости и Kahoot квизу у дијелу евокације и рефлексije; експеримената који су реализовани у ова два часа. У фокусу овог часа је формативно праћење и процјењивање.

Извори

- 1 Е-Школе (2019). Сценариј подучавања еластик бомбастик. Преузето 21.9.2021. са <https://edutorij.e-skole.hr/share/proxy/alfresco-noauth/edutorij/api/proxy-guest/873cc5e5-c04a-41fb-9ee3-9d55075be21c/index.html>.
- 2 Costa, A. L. i Marzano, R. (1987). Teaching the Language of Thinking. Educational Leadership. Вол. 2., стр. 29-33.
- 3 Buzan, T. i Buzan B. (1993). The mind map book: How to use radiant thinking to maximize your brain's untapped potential. New York: Penguin Group, стр. 59.
- 4 Бузан, Т. (2005). Менталне мапе за клинце. Загреб: Naklada Veble d.o.o.
- 5 University of Colorado Boulder (2020). Phet interactiv simulation-masses and springs. Преузето 22.9.2021. са <https://phet.colorado.edu/hr/simulations/masses-and-springs/credits>
- 6 PhET interactive simulations (23.9.2021). Увод-Масе и опруге [слика]. Преузето 24.9.2021. са https://phet.colorado.edu/sims/html/masses-and-springs/latest/masses-and-springs_hr.html
- 7 Mentimeter (2014). Interactive presentation software. Преузето 23.9.2021. са <https://www.mentimeter.com/>
- 8 Валчић, Ј. (2017). Mentimeter-поставите питање и прикупите повратне информације у стварном времену. Преузето 24.9.2021. са <https://e-laboratorij.carnet.hr/mentimeter-postavite-pitanje-i-prikupite-povratne-informacije-u-realnom-vremenu/>
- 9 Гостовић-Љубић Х. (2016). Kahoot! квизови у настави. Преузето 27.05.2020. са <https://www.profil-klett.hr/kahoot-kvizovi-u-nastavi>.
- 10 British Council. (2019). Наставне праксе за школе 21. вијека. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/primjeri_dobre_prakse.pdf
- 11 Центар за образовне иницијативе Step by Step. (2016). Водич кроз планирање: Наставници за наставнике. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на <https://inskola.com/wp-content/uploads/2021/11/VODIC-KROZ-PLANIRANJE.pdf>
- 12 Форум за слободу одгоја. (2016). Читање и писање за критичко мишљење: Приручник за наставнике – иновативне методе рада, учења и подучавања. Преузето 10. 9. 2021., Доступно на: http://www.stem-genijalci.eu/wp-content/uploads/eucenje/cip/Prirucnik_Kriticko_citanje_web.pdf

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Кишметовић Самир

Школа: Основна школа „Суљо Мирвић“, Конјодор, Бужим

Разред: VII (седми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Мјерење дужине – Практичан рад

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Физика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Основна мјерења у механици

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Сијерчић Ф. (2010), Физика за седми разред деветогодишње основне школе, Уџбеник за наставу Физике, Сарајево Publishing, Сарајево
- Наставни листићи за сваког ученика – табела за обраду података
- 4 Микро:бит уређаја,
- 4 лаптопа.

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- Докази и аргументација
- Сагледавање других перспектива
- Анализа узрока и посљедица
- Рјешавање проблема
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави физике за седми разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ Идентификују основну мјерну јединицу за дужину SI система (метар), те је практично примијене кроз животне ситуације (учионица и ходник које свакодневно користе).
- ✓ Закључе шта су изведене физичке величине и примјењују правило да се вриједност физичке величине изражава бројем и јединицом.
- ✓ Препознају елементе окружења за развој програма MakeCode.
- ✓ Преносе програм Бројач корака са рачунара на Микро:бит уређај.
- ✓ Примјењују мисаоне вјештине: посматрање, анализу, синтезу, процјену и оцјену.
- ✓ Самостално рјешавају проблемске задатке.
- ✓ Практикују критичко мишљење кроз вођење расправе у пару, групи и одјељењу.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Да би се овај час реализовао, наставник је претходно одрадио са ученицима:

- ▶ два часа информатике Микро:бит и основе програма MakeCode, и
- ▶ два часа физике "Основне мјерне јединице SI система".

Потребно је да ученици разумију компоненте Микро:бит уређаја и његове функције, као и да знају основне мјерне јединице SI система. Наставник бира пажљиво задатке и методе рада који подстичу унутрашњу мотивацију за самосталан рад.

На почетку часа да би мотивисао ученике користио је занимљивости о мјерењу, а питањима подстицао ученике да размишљају и кажу шта знају о мјерењу дужине, уређајима које могу користити за мјерење дужине осим класичних и подстицао расправу. Искористио је софтвер за бројање корака на телефону и поставио питање о могућности кориштења Микро:бита за бројање корака. Користећи готов код са интернета за бројач корака, ученици су самостално са Микро:битом практиковали мјерење дужине и ширине појединих просторија у корацима. Мјерили су трокутом дужину свог корака, а затим су обрадили податке у табели коју је наставник претходно припремио за овај час.

Веома је важна улога наставника у подстицању ученика да самостално раде и при томе развијају мисаоне процесе као што су: пажљиво посматрање, аргументовано вођење расправе, извођење закључака на основу доказа и смислено повезивање научног са животним ситуацијама (учионица и ходник које свакодневно користе).

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Удица и вријеме за
размишљање

(2 мин)

Да би заинтересовао ученике за тему, наставник користећи тенику **Удица**¹, износи пар занимљивих информација које је прочитао на интернету² о мјерењима у различитим културама. Наставник износи ученицима следеће податке:

- ▶ *Градитељи египатских пирамида узимају мјеру за дужину удаљености од лакта до краја средњег прста, древни Арапи дужину косе од магарца а Британци и даље користе краљевске ноге.*
- ▶ *Древни Римљани су удаљености мјерили корацима или двоструким корацима.*
- ▶ *У Сибиру је у старим временима кориштена удаљеност – буква. Ово је удаљеност на којој особа престаје видјети биковске рогове одвојено.*

Након изношења информација, наставник прави паузу од 30-так секунди, како би ученици размислили о информацијама, упоредили их са оним што знају о мјерењу и дали своје мишљење.

Циљ изнесених информација је био да наставник побуди интересовање ученика за рјешавање животних проблема људи у различитим културама и подстакао их да истражују постојеће информације кроз наредне активности.

Активност бр. 2

Постављање питања
различитих нивоа –
Костина питања на три
нивоа

(2 мин)

У другој активности, циљ наставника је да укључи ученике цијелог одјељења у дискусију.

У ту сврху користи се питањима првог нивоа знања (Костина питања на три нивоа) која се односе на претходно наставно градиво о дужини:

- ⇒ Шта је дужина?
- ⇒ Која је ознака за дужину?
- ⇒ Која је основна мјерна јединица за дужину?
- ⇒ Чиме можемо мјерити дужину?

Ученици су индивидуално одговарали на питања.

Затим је поставио питање другог нивоа знања:

- ⇒ Која је разлика између мјерења у различитим древним културама (које су чули на почетку часа) и данашњих мјерних јединица за дужину?

Наставник сачека 30-так секунди да размисли и допушта хорске одговоре ученика. Након тога даје одговор, мјерне јединице древних култура нису стандардизоване, док су данашње стандардизоване Међународним системом мјерних јединица (SI-системом).

Најављује наставну јединицу, сврху/циљ и исходе учења.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Постављање питања
различитих нивоа –
Костина питања на
три нивоа

(15 мин)

Nastavnik postavlja pitanje druge razine znanja, koje omogućuje obradu informacija iz različitih izvora.

- ⇒ Pored gore pobrojanih mjernih instrumenata postoji još uređaja s kojima možemo mjeriti dužinu. Zna li koji su?

Pitanjem otvara raspravu i potiče učenike na izvođenje zaključaka uz argumentaciju.

Za treću razinu znanja, nastavnik daje učenicima zadatak procijeniti primjenu sljedeće informacije.

- ⇒ Vaši mobilni telefoni mogu uz određeni softver brojati kopake i mjeriti prijedenu udaljenost. Na predhodnim časima Informatike upoznali ste Micro:bit. Potom nastavnik postavlja pitanje: Može li mi on poslužiti kao sredstvo mjerenja dužine?

Sačekao je da učenici daju svoje odgovore, i nakon toga odgovorio: Naravno da može. Odgovorom na postavljeno pitanje dana je otvorena mogućnost istraživanja i traženja odgovora kroz naredne aktivnosti kako to i uraditi.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 4

Упуте за рјешавање проблема/задатка

(10 мин)

У овој активности, наставник дијели ученике у четири групе, свакој групи даје по један лаптоп, Микро:бит уређај и за сваког ученика у групи табеле за обраду података. Након тога, даје упуте за рад.

Упуте:

Ваш задатак је да програмирате Микро:бит тако да броји ваше кораке, а затим уз помоћ метра (ленијара) да измјерите дужину вашег корака. Када то завршите кренућемо са практичном примјеном мјерења дужине уз помоћ Микро:бита.

- ▶ Задатак групе 1. Да измјери дужину учионице.
- ▶ Задатак групе 2. Да измјери ширину учионице.
- ▶ Задатак групе 3. Да измјери дужину ходника.
- ▶ Задатак групе 4. Да измјери ширину ходника.

Након давања упута, ученици раде у групама и рјешавају задатке.

Активност бр. 5

Примјена микро:бит-а – пренос cod-a

(10 мин)

Пошто ученици овог узраста још нису вјешти са програмирањем, готов програмски код скидају са интернет странице: <https://microbit.org/hr/projects/make-it-code-it/sensitive-step-counter/>

Сами ће урадити пренос cod-a на Микро:бит-ове (ову вјештину су савладали на часовима информатике који су претходили овом часу).

Активност бр. 6

Примјена микро:бит-а – рад у групама

(25 мин)

Група 1. Дужина учионице у корацима мјерена Микро:бит-ом којег су ученици залијепили за ногу једног ученика из групе.

Напомена: Пошто Микро:бит на дисплеју може приказати само једну цифру број десетица на сликама није видљив.

Група 2. Ширину учионице у корацима мјерена Микро:бит-ом којег су ученици залијепили за ногу једног ученика из групе.

Група 3. Дужина ходника у корацима мјерена Микро:бит-ом којег су ученици залијепили за ногу једног од ученика из групе.

Уз помоћ метра (ленијара, трокута) ученици су мјерили дужину корака ученика за чију ногу је био залијепљен Микро:бит.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 6

Примјена микро:бит-а –
рад у групама
(25 мин)

Група 4. Ширина ходника у корацима мјерена Микро:бит-ом
којег су ученици залијепили за ногу једног ученика из групе.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 7

Индивидуални рад
– табеларна обрада
података
(10 мин)

У завршном дијелу часа сваки ученик је обрадио податке сваке групе у датој табели.

Задаци	А Број корака	Б Дужина корака (цм)	Укупна дужина=А*Б (цм)= ? м
Дужина учионице	19	50	950 цм=9,5 м
Ширина учионице	18	45	810 цм=8,1 м
Дужина ходника	14	45	630 цм=6,3 м
Ширина ходника	5	50	250 цм=2,5 м

На крају часа ученици су презентовали добијене податке једни другима и уносили податке у табеле, које су касније самостално прерачунавали из мањих мјерних јединица (центиметара) у веће основне мјерне јединице (метар). Објаснили процес како су радили и износили идеје за даље кориштење Микро:бит-а.

ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА ЧАСА:

За формативну процјену наставник је користио технике: Удица, Костина питања на три нивоа, рјешавање проблема/задатака у групама, примјену Микро:бита, табеларну обраду података.

Наставник похваљује ученике на основу постављених критерија:

- ▶ Изношење креативних идеја.
- ▶ Давање одговора на 3. нивоу размишљања.
- ▶ Давање подршке и помоћи члановима групе.
- ▶ Уважавање идеја свих чланова групе.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

У уводном дијелу у првој активности наставник користи технику Удица за представљање информација, а може се користити и за представљање задатака, ситуација или питања која „пецају“ дјечију пажњу и покрећу их да:

- ▶ активирају знање које већ имају и повежу га с новом ситуацијом или да
- ▶ уведу дјецу у предмет изучавања и подстакне њихов интерес.

Најбоље удице су оне које подстичу дјецу да:

- ▶ рјешавају стварне, животне проблеме (симулиране или аутентичне)
- ▶ истраже тему или област како би самостално дошли до одговора на отворена питања
- ▶ постављају хипотезе и проналазе начине да их потврде или оповргну
- ▶ истражују, испитују и пропитују постојеће информације
- ▶ изналазе нова рјешења.

У овој припреми наставник је користио све наведене елементе, а започео је са занимљивим информацијама са интернета.

У првој активности кориштена је и техника **Вријеме за размишљање која омогућава ученицима да за одређено вријеме обраде информације** прије него што изнесу своје мишљење.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

У другој и трећој активности кориштена је техника **Костина питања на три нивоа**³ за вјежбање критичког размишљања и рјешавања проблема.

Од четврте до седме активности ученици су повезали примјену Микро:бит-а кроз свакодневне животне ситуације. Сама примјена Микро:бит-а, инспирисала је ученике за тражење нових рјешења и за друге животне ситуације. Ове активности ангажовале су највише нивое знања ученика и по Блумовој и по Костиној таксономији.

Формативна процјена часа:

Је веома корисна за наставника и ученике. И једни и други добијају одмах повратне информације о процесу учења, и ефектима реализације исхода учења. Ученици су практично самостално радили и кроз рад у групама имали позитивну међусобну зависност, индивидуалну одговорност, симултану интеракцију и једнако учешће (сви су били ангажовани). Потребно је да наставник/ца постави сложене проблеме који су везани за животне ситуације и да током рада што више инсистира да ученици постављају питања највишег нивоа како би развијали критичко мишљење и рјешавање проблема.

ПРИЛОГ 1

Задаци	А Број корака	Б Дужина корака (цм)	Укупна дужина=А*Б (цм)= ? м
Дужина учионице			
Ширина учионице			
Дужина ходника			
Ширина ходника			

Извори

- 1 RWCT Водичи, Step by Step, Сарајево, 2006.
- 2 Алексеј Терентјев. Поријекло јединица. Историја мјерења дужине. Модерна примјена старих мјера. (Преузето 20. 4. 2021) са: <https://travelerscoffee.ru/bs/greens/proishozhdenii-edinic-izmereniya-istoriya-mer-dliny-sovremennoe/>
- 3 Приручник: Подучавање критичком размишљању и рјешавању проблема, материјал за учеснике у оквиру пројекта "Школе за 21. вијек", Издавач: British Council Босна и Херцеговина, 2019, www.britishcouncil.org

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Алма Захировић

Школа: ЈУ ОШ „Петар Кочић“
Сјенина Ријека, Добој

Разред: VIII (осми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Одређивање средње брзине
тијела и убрзања

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Физика

Међупредметна корелација:

Математика, информатика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Кинематика – Брзина и убрзање
тијела

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Косина из комплекта за динамику,
- аутомобил и
- микро:бит уређај

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
 - Сагледавање других перспектива
 - Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког мишљења и рјешавања проблема (КРРП) у настави физике за 8. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ анализирају мјерљива обиљежја приликом кретања тијела,
- ✓ уоче зависност величина,
- ✓ комбинују мјерљиве елементе, мјерне јединице и системе у процесима мјерења користећи технике критичког мишљења и рјешавања проблема,
- ✓ дефинишу брзину,
- ✓ препознају ознаку и мјерну јединицу за брзину и убрзање
- ✓ одреде средњу путну брзину тијела
- ✓ употребљавају правилно микро:бит уређај.

Показатељ разреда који се похађа (индикатор)

- ✓ да мјери вријеме хронометром;
- ✓ да рачунају средњу вриједност за низ поновљених мјерења вриједности једне физикалне величине и представља резултате мјерења;
- ✓ да разликују брзину и убрзање тијела.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Наставница је склопу пројекта „Школе за 21. вијек“ похађала тродневну обуку која се односи на критичко мишљење и рјешавање проблема након чега је за ову наставну праксу користила различите методе за развијање критичког мишљења код ученика, као и примјену микро:бит уређаја за рјешавање проблема и остваривање међупредметне корелације.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1 (5 мин)

У уводном дијелу часа понавља се оно што је до сада научено, а потребно је за данашњи час:

- ⇒ Шта је брзина?
- ⇒ Која је ознака и мјерна јединица за брзину?
- ⇒ Које величине повезује брзина?
- ⇒ Како ћемо записати формулу за мјерење средње брзине?

(формулу записујемо на табли $v = \frac{s_1 + s_2 + s_3}{t_1 + t_2 + t_3}$)

Обзиром да смо дошли до закључка да за мјерење брзине морамо познавати пређени пут тијела и вријеме кретања тијела прелазимо на мјерење истих.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2 (10 мин)

Ученике сам раније подијелила на двије групе.

Задатак прве групе

На часу информатике су од наставника добили задатак да израде програм за мјерење времена и потребне упуте за рад (притиском на типку А штоперица треба почети мјерити вријеме, а притиском на типку Б да заврши вријеме мјерења. Вријеме треба бити у секундама.)

Тај програм ће сада пренијети на микро:бит. Микро:бит ће бити наша штоперица.

Задатак друге групе

Друга група припрема „терен“ за рад. Имају задатак да измјере различите дужине пута на поду учионице и обиљеже их изолир тракама у разним бојама и исцртавају следећу табелу на таблу 2 пута (сваку висину једна табела). Боја изолир траке одговара боји креде којом је написана одређена дужина.

	1. мјерење	2. мјерење	3. мјерење
Пријеђени пут s (m)	0.5	1	2
Вријеме t (s)			
Брзина v (m/s)			

Активност бр. 3 (6-7 мин)

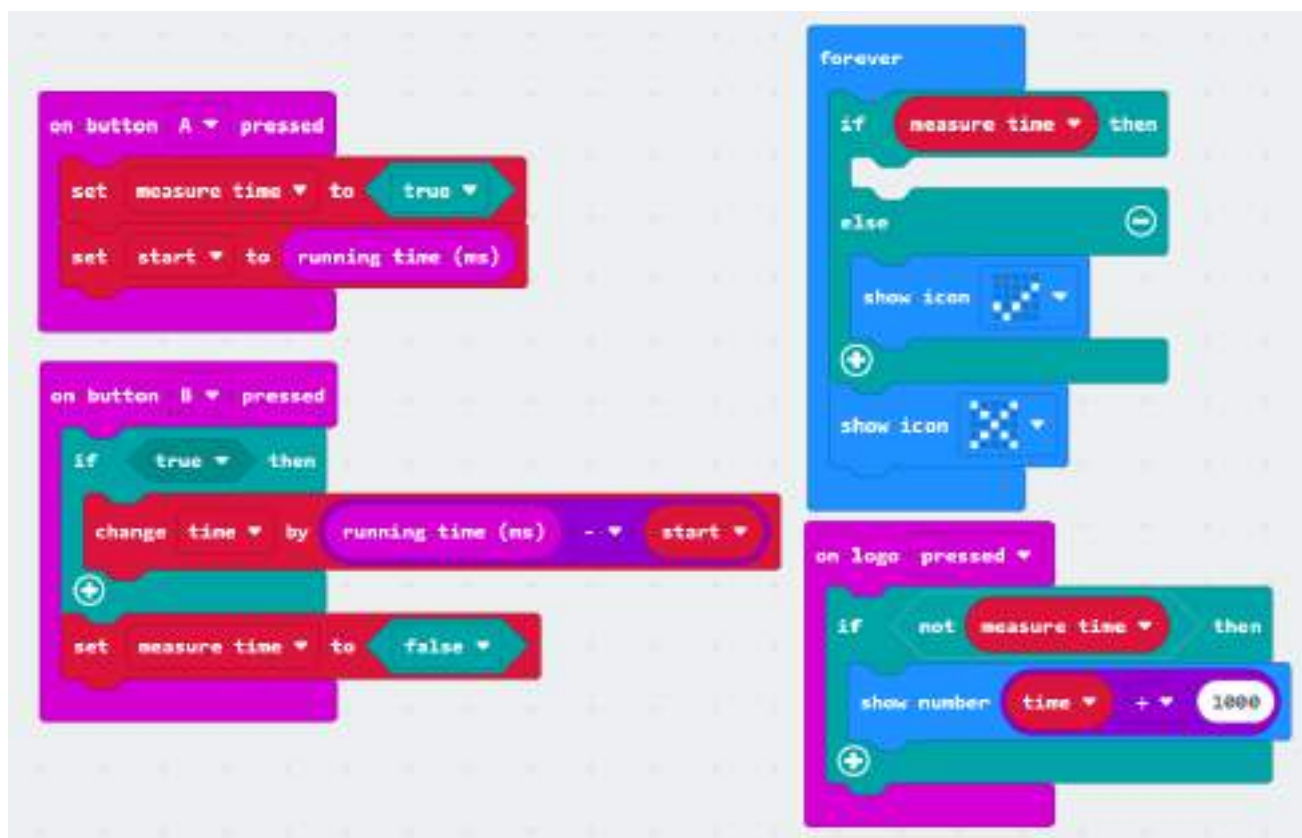
Након што је припремљен терен и програм, почињемо са практичним дијелом часа. Пуштамо аутомобил низ косину и мјеримо вријеме за које прелази одређене дужине пута. Један ученик пушта аутомобил низ косину, други користи микро:бит као штоперицу, а трећи уноси вриједности измјереног времена у табелу. Први пут пуштамо аутомобил да пријеђе све дужине пута са исте висине косине. Затим мијењамо висину на косини и поново пуштамо аутомобил да пријеђе све три дужине пута и измјерене вриједности времена уносимо у табелу.

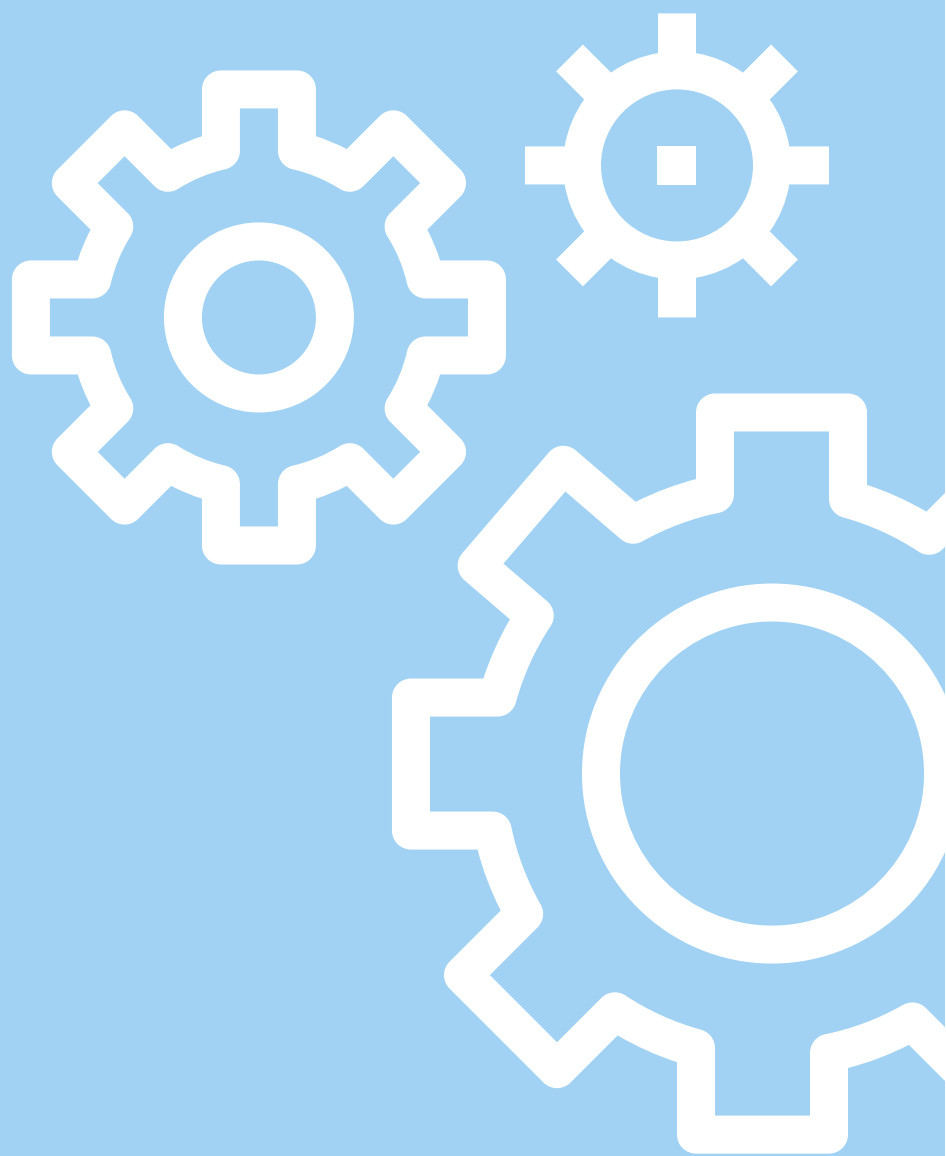
Активност бр. 4 (5 мин)

Из сваке групе један ученик ће да одреди средњу брзину на основу података из једне табеле. Поновићемо шта значе ознаке у формули $v = \frac{s_1 + s_2 + s_3}{t_1 + t_2 + t_3}$, а онда пријећи на израду задатка.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
Активност бр. 5 (10 мин)	Након тога им постављам питања: (Питања могу бити и на пројекционом платну) ⇒ Коју врсту кретања имамо на косини? ⇒ Да ли су брзине на истој висини косине сво вријеме једнаке? Зашто је тако? У свеску запишите одговор на следеће питање: ⇒ Да ли на једној висини косине се убрзање мијења? Зашто мислиш да је тако? Два ученика ће прочитати свој одговор, а након тога ћемо провјерити тачност њихових одговора рачунањем убрзања за обје табеле (табеле из активности 3). На основу формуле за пут промјенљивог кретања без почетне брзине извешћемо формулу за убрзање. $S = \frac{a \times t^2}{2} \longrightarrow a = \frac{2s}{t^2}$ Резултат убрзања за табелу 1 и табелу 2 би требао показати да ли је њихов одговор тачан.
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 6 Шта смо научили? (5 мин)	⇒ Да ли брзину можемо мјерити у свакодневном животу у било којем тренутку? Шта нам је потребно за то? ⇒ Да ли би могли одредити брзину нашег кретања на путу од куће до школе? На који начин? ⇒ У свесци израчунати своју средњу брзину кретања од куће до школе. (на претходном часу су имали задатак, за задаћу, да измјере растојање од куће до школе и вријеме кретања и вриједности запишу у свеску).
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ	Активност 2 ▶ Приликом подјеле ученика на групе узети у обзир и ниво знања из информатике (уз консултацију са наставником информатике) ▶ исти задатак на часу информатике задати у 9. разреду у случају да 8. разред не успије креирати код ▶ у овом дијелу часа предвиђено је само да се пренесе код на микро:бит и провјери исправност самог кода и микро:бита Активност 3 и 4 ▶ одлуку о задужењима током активности одредити приликом подјеле ученика на групе ▶ док чекају ред за своје задужење пажљиво прате и пишу податке у свеску
ПРАЋЕЊЕ И ПРОЦЈЕЊИВАЊЕ	За праћење и процјењивање се може користити формативно оцјењивање на основу активности, рада у групи, учешћа у дискусији.

ПРИЛОГ 1 – ПРИМЈЕР ДЈЕЧИЈЕГ КÔДА ЗА МИКРО:БИТ

ТЕХНИЧКА КУЛТУРА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Милана Стеванић

Школа: Основна школа „Бранко
Топић“ Бјелајце, Мркоњић Град

Разред: VI (шести)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Појам и значај енергије

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Техничко образовање

Међупредметна корелација:

Биологија, Географија

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Енергетика

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- табла, креда
- хамер папири, оловке у боји,
- програм за цртање мапе ума,
- семафор питања (црвени, жути и зелени)
- Слободан Попов; Никола Мрђа(2021). Техничко образовање за 6. разред. Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства, стр. 43-46

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- Сагледавање других перспектива
- Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави техничког образовања за 6. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ разумију начине искориштавања енергије Сунца, воде и вјетра;
- ✓ разликују најчешће претвараче енергије;
- ✓ схватају значај обновљивих извора енергије, штедне енергије, сировина и рециклаже за заштиту животне средине;
- ✓ разумију и повежу информације о правилном одабиру, кориштењу и претварању у неке корисне облике енергије Сунца, воде и вјетра, као њима већ познате изворе енергије;
- ✓ примијене наведене поступке у свакодневном животу и реалним ситуацијама.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Како би ученици успјешно и учинковито, рационално и сврховито израдили Мапу ума и самом израдом постигли циљ – учење, критичко размишљање, селекцију информација и употребу наученог, овом часу претходило је неколико часова вјежбе о начину израде мапе ума (како правилно активирати обје мождане стране и како користити оптималан број грана, боја и информација). Поред учења о изради мапа ума, овом часу је претходило учење и увјежбавање постављања питања вишег нивоа сложености.

Садржајно је било потребно на самом почетку наставног часа поновити претходно научено градиво о познавању природе које се односи на топлоту, воду и ваздух. Мапа ума Енергетика служила је као додатна помоћ ученицима при текстуалном процесуирању, као и за обраду, задржавање и досјећање појединих информација. Мапу ума ученици су користили као технику прикупљања и организовања информација и података, као начину да се стекну знања о појму и значају енергије, изворима енергије (обновљиви, необновљиви и алтернативни), трансформацији кориштењу и штедни енергије, те о енергији Сунца, вјетра и воде. Стварно учење је почело са постављањем добрих питања, односно питања вишег нивоа, што је представљено током реализације овог часа.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Дискусија и дебата

(5 мин)

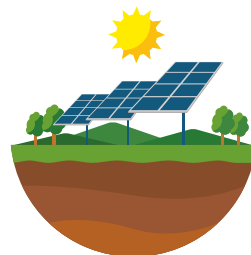
У уводном дијелу часа наставница је припремила ученике за час повезујући са претходно обрађеним градивом. Неки од извора енергије су обновљиви, а неки необновљиви.

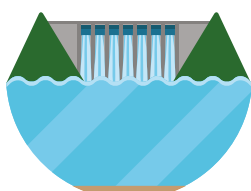
TIDAL

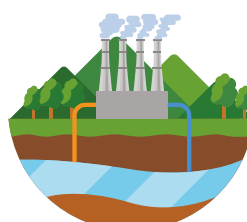
WIND

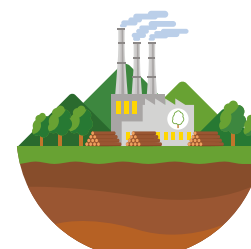
SOLAR

HYDROELECTRIC

GEOTHERMAL

BIOMASS

Obnovljivi izvori energije¹

Погледајте сличице и појмове које сте добили, обновљиви извори енергије, повежите их и разврстајте по критеријуму извора обновљивости (енергија Сунца, енергија воде, енергија вјетра). У том смислу, наставница је поставила питање: „*Да ли постоје неки извори енергије за које можемо да кажемо да су обновљиви, односно неисцрпни?*“

Наставница је наводила ученике да размисле о примјерима енергије које су користили у само једном дану. Настојала их је самим тим подстаћи да схвате суштинску разлику између обновљивих и необновљивих, односно исцрпних извора енергије. Ученици су се упознали са примјерима наведених извора, те са предностима и недостацима истих, у смислу да необновљиви извори загађују атмосферу и да се планета Земља суочава са несташницом истих.

ЕНЕРГИЈА СУНЦА	ЕНЕРГИЈА ВЈЕТРА	ЕНЕРГИЈА ВОДЕ

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Прављење мапе ума
(15 мин)

Ученици уз кориштење програма MindMap цртали мапу ума и перцептивно (визуелно) се упознали са одређеним облицима енергије. Упоредо уз израду мапе ума ученици су поново прелазили наставно градиво и користили технику INSERT². Задатак је био да свако биљежи симболе који карактеришу ниво знања о презентованој теми. Симболи који су се користили: знао/ла сам (✓); (поново сам научио/ла (+)); противрјечи оном што сам знао/ла (-); желим о томе више знати (?).

Након прочитаног текста, наставница је постављала питања ученица: Да ли сте у мапи ума навели нешто што је другачије описано у уџбенику? Зашто сте ви мислили тако, шта вас је на то асоцирало? Гдје сте добили тачне информације? Након завршетка примјене ове технике, на основу кориштених симбола, наставница и ученици су процјењивали напредак тако што су упоређивали дијелове текста у уџбенику означене симболима. То им је служило у даљем планирању учења, односно у постављању питања. Први задатак ученика односио се на провјеру и уочавање да ли се њихова знања и мишљења разликују од чињеница које се налазе у уџбенику.

Наставница је додатно мотивисала ученике са питањем:

„Шта се дешава када укључите гријалицу?“, чиме је наводила ученике да схвате процес трансформације енергије из електричне у топлотну, чиме су доказали сам закон о одржању енергије.

Активност бр. 3

Postavljanje pitanja temeljem nacrtane мапе ума

(15 мин)

На основу објашњених појмова и нацртане мапе ума ученици су формирали питања која су класификовали у три нивоа сложености (**Роботи**, **Детективи** и **Истраживачи**). Постављали су питања на основу нацртане мапе ума. Ученици су доносили закључке на основу представљеног, те уз помоћ наставнице и примјену израђене мапе ума, формирали питања различитог нивоа. Наставница је подстицала ученике да на основу нацртане мапе ума формирају што више питања различитог типа/нивоа. Прије саме израде питања наставница је ученицима објаснила принцип по којем ће радити:

- ▶ **Први ниво питања (Роботи)** – питања на која се може одговорити једноставним претраживањем из уџбеника.
- ▶ **Други ниво питања (детективи)** – питања за која је потребно пронаћи више извора или дијелова уџбеника, а затим их повезати да би се извео закључак.
- ▶ **Трећи ниво питања (Истраживачи)** – питања која захтијевају даље испитивање, истраживање и експериментисање.

Ученици настављају рад у групама:

- ▶ I група – Појам и закон одржавања енергије
- ▶ II група – Енергија Сунца
- ▶ III група – Енергија воде
- ▶ IV група – Енергија ваздух

Наставница је константно надгледала, учествовала у изради и усмјеравала рад ученика у групама. Ученици по групама су читали питања која су формулисали. Наставница је помагала ученицима да формулисања питања разврстају на три нивоа, према датој табели.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 4

Анализа питања

(10 мин)

Семафор питања³ (Рангелов, 2019:15)

РОБОТИ Погледај у текст и нађи одговор.	⇒ Шта је енергија? ⇒ Како гласи закон о одржању енергије? ⇒ Како дијелимо изворе енергије? ⇒ Шта нам даје Сунце као извор енергије? ⇒ Гдје постављамо соларне колекторе? ⇒ Како се зову савремена постројења за искориштавање енергије вјетра у сврху добијања електричне енергије? ⇒ Како се зову традиционална постројења која су користила воду за мљење жита?
ДЕТЕКТИВИ Застани и пажљиво прочитај текст – одговор можда није на једном мјесту. Повежи и закључи.	⇒ По чему се разликују обновљиви и необновљиви извори енергије? ⇒ Како вода кружи у атмосфери? ⇒ По чему се разликују вјетрењаче и вјетроелектране? ⇒ По чему су сличне воденице и хидроелектране? ⇒ Шта узрокује покретање турбине у хидроелектрани?
ИСТРАЖИВАЧИ Стани! Одговор нећеш пронаћи у тексту! Заустави се и размисли како ти прочитано може помоћи да пронађеш одговор или рјешење.	⇒ Зашто би чешће требали да користимо обновљиве изворе енергије? ⇒ Шта би било када би у потпуности потрошили необновљиве изворе енергије? ⇒ Како можемо употријебити енергију Сунца за загријавање просторија? ⇒ Шта би било када би вјетрогенераторе поставили на ниже торњеве?

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 5

Размисли и истражи

(домаћи задатак)

Неопходно је било увести ученике у свијет енергетике повезујући га са реалним свијетом који их окружује. Истичући потребу за правилним одабиром облика енергије, при кориштењу у свакодневном животу ученици су добили следеће задатке:

Размисли опроблемима околине са којима смо суочени? Шта су узроци тих проблема? Са којим се ти проблемима сусрећеш у својој непосредној околини у којој живиш?

Шта ти можеш промијенити у свом понашању како би се смањио негативан утицај на околину? Потражи примјере одговорног понашања у својој околини, те се информиши о еколошким акцијама.

Истражи који су обновљиви извори енергије доступни у твојој средини, те како би се могло искористити за развој локалне заједнице у којој живиш?

Гдје се још користи електрична енергија осим у домћинству? Истражи добробит кориштења електричних аутомобила за животну средину, као и недостатке, те могућности кориштења обновљивих извора енергије за њихово пуњење. Зашто је важна штедња енергије? Шта све чувамо штедњом енергије? Обавити следеће истраживање у својој кући! Пронађи бројило електричне енергије. Очитај и забиљежи стање. За двије седмице поново очитај стање на бројилу. Израчунај колико сте електричне енергије ти и остали укућани у међувремену потрошили? Наведи неколико потреба за које сте користили електричну енергију! Размотри и уочи могуће начине уштеде како електричне енергије у свом дому, тако и новца.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Неке опште препоруке су да је важно на самом почетку ученике ефектно припремити, односно заинтересовати и максимално мотивисати за рад, што је у овом случају било постигнуто примјеном техника: **мапе ума, insert-технике, постављањем питања вишег нивоа**, чиме би се ученици подстакли и учинили самопоузданијим приликом изношења личних ставова, те активно укључили у наставни рад. У сврху анимације и побољшања заинтересованости препоручујем и примјену истраживачких задатака који додатно мотивишу дјецу за рад.

Такође, неопходно је да ученици све појмове визуелно доживе како би њихова пажња била на задовољавајућем нивоу током читавог часа, прожетог низом различитих активности које имају задатак вјежбања и усавршавања критичког размишљања и рјешавања проблема.

Извори

- 1 Electric generator vector, корисник macrovector, Freepik, <https://www.freepik.com/vectors/electric-generator>
- 2 Steele J.L., Kurtis S., Temple M. & Temple C. (2006). оквирни систем критичког мишљења у cjелокупном наставном програму и методе за побољшавање критичког мишљења. Приручник за наставнике. Програм обуке Читањем и писањем до критичког мишљења. Сарајево: Центар за образовне иницијативе Step by step
- 3 Рангелов, J.P. (2019). Школа мишљења: приручник за наставнике и наставнице. Сарајево: Центар за образовне иницијативе Step by Step

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Матео Бановић

Школа: ЈУ 10. ОШ Бијела, Брчко

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Електронски елементи

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Техничка култура

Међупредметна корелација:

Физика, Информатика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Електроника (ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА из ЗЈНПП за Технику и ИТ)

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Пројектор/ТВ,
- рачунар наставнички
- рачунари за ученике,
- Микро:бит уређаји,
- елементи потребни за реализацију вјежби (експериментална плочица, електрични отпорници, ЛЕД диоде, водичи, батерије).
- Уџбеник: Гордон Бартолић, Владимир Делић, Славко Маренчић, Инес Палека, Драган Станојевић, Сњежана Резић. (2010.) Чудесни свијет технике 8, Школска наклада Мостар, стр. 37-44
-

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
 - Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави Техничке културе за 9. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

- ✓ Препознаје и описује функционалност електроничких елемената
- ✓ Примјењује дигиталне технологије при учењу
- ✓ Употребљава онлајн платформу за програмирање и дизајнирање склопова [MakeCode](#) и [Tinkercad](#)
- ✓ Примјењује бесплатне (free) онлајн алате за комуникацију и сарадњу при изради тимског задатка
- ✓ Анализира сложене техничке системе
- ✓ Презентује готови пројекат и објашњава његове функционалности

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Наставник је у склопу пројекта „Школе за 21. вијек“ похађао тродневну обуку која се односи на критичко мишљење и рјешавање проблема након чега је за ову наставну праксу користио различите методе за развијање критичког мишљења код ученика, као и примјену микро:бит уређаја за рјешавање проблема и остваривање међупредметне корелације. Ученици су усвојили предусловне дијелове наведених индикатора исхода учења. Упознати су са основним особинама пасивних и активних електроничких елемената и имају потребно предзнање за блоковско програмирање које се користи за креирање управљачких програма.

ОПИС ТИЈЕКА АКТИВНОСТИ

- ▶ Уводна активност – „**Олуја мозга**“ побуда креативног потенцијала код ученика (предлажу рјешења, нуде нове идеје и сл.)
- ▶ Ученици описују функционалност електроничких елемената који се налазе на столу.
- ▶ Наставник даје упуте за спајање путем [Tinkercad](#) апликације за симулацију и моделирање а ученици истовремено пратећи упуте, спајају електроничке елементе на експерименталној те са Микро:бит уређајем.
- ▶ Ученици у Makecode онлајн окружењу уз наставничко усмјеравање креирају управљачки програм за креирани склоп.
- ▶ Ученици презентују и објашњавају своје пројекте.
- ▶ на основу информација из таблице за формативно процјењивање и ученичких презентација наставник оцјењује ученике.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Олуја мозга

(5 мин)

Користећи технику за креативно учење и подучавање „Олуја мозга“ ученике усмјерити на материјале који се налазе на ученичким столovima (рачунари, Микробит уређаји, елементи потребни за реализацију вјежби (експериментална плочица, електрични отпорници, ЛЕД диоде, водичи, батерије).

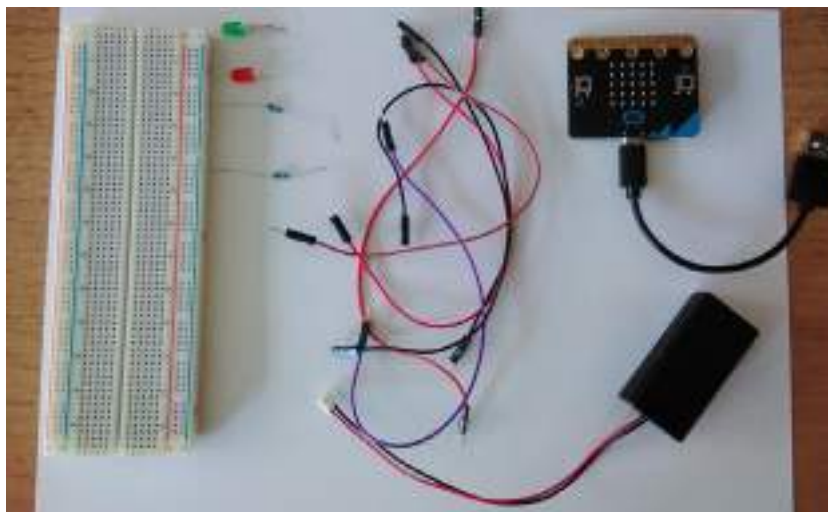
Ученици из ове области имају одређено предзнање и користећи га треба да у што већој мјери предложи „шта би се могло направити“ од расположивих компоненти. Ученике подстицати на што више приједлога и идеја а потом кроз разговор с њима доћи до тога шта је задатак пројекта на часу. (Идеје се могу записивати на табли или флипчарт папиру).

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

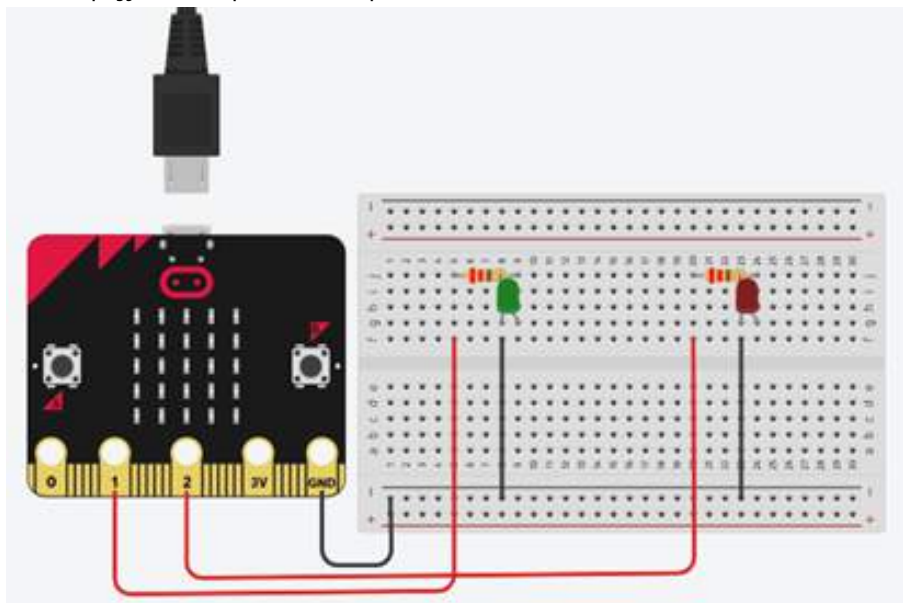
(10 мин)

Наставник: Пита ученике које електроничке елементе виде испред себе на столу и која је њихова функционалност (на претходним часовима су теоретски обрађени)?

Ученици: Описују функционалност отпорника, ЛЕД диода, водича и експерименталне плочице.

Наставник: Покреће Tinkercad онлајн апликацију за симулацију и моделирање те ученицима даје упуте на начин на који ће спојити одређени елемент, те ученике пита какве ће ефекте имати струјни импулси са пинова када буду протикали кроз електроничке елементе у склопу. Подсјећа их да су на настави физике анализирали струјна кола, те да струјни круг који је формиран у склопу посматрају и из перспективе физике.

Слика¹: Tinkercad приказ спајања елемената

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

(10 мин)

Ученици: на експерименталној плочици спајају према упутама електронске елементе са Микро:битом а затим уз дискусију с наставником долазе до спознаје на који начин се одвија принцип рада реализованог склопа.

Наставник: Након спајања елемената ученицима даје упуте о основним елементима у strach makescode окружењу. Ученици су на часовима већ раније радили блоковско програмирање према различитим развојним платформама те увод није тражио детаљне упуте.

Ученици: уз вођење наставника праве програм помоћу којег се управља Микро:битом за спојени склоп. Користили су input блокове помоћу којих су управљачки А и Б типке на Микро:биту управљали са спојеним ЛЕД диодама уз приказ жељених „icon-а“ на екрану Микро:бита.

Слика²: код за Микро:бит

Наставник: обилази ученике, даје им сугестије и помаже ученицима који заостају.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 5

Шта смо научили?

(5 мин)

Наставник: Када су сви ученици завршили спајање и програмирање на реду је презентација и покретање електроничких елемената помоћу Микро:бита.

Ученици: Презентују и објашњавају своје пројекте и говоре о њиховој функционалности..

Наставник: Скупа с ученицима коментарише елементе које је за сваког од њих уносио у таблицу за формативно праћење, вредновање и процјењивање те им указује на ниво постигнућа који су досегли и спрам тога даје одговарајућу оцјену.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

На часовима техничке културе реализовати што је могуће више интердисциплинарних пројеката који ученицима указују да је савремена техника незамислива без ИТ подршке.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

ПРАЋЕЊЕ И ПРОЦЈЕЊИВАЊЕ

Вредновање ученичких постигнућа усклађено је с кориштеним исходима учења чиме је осигурана стандардизација и објективно вредновање, процјењивање и оцјењивање. Индикатори исхода учења 2.2.3.а и 2.2.4.ф искориштени су као два основна критерија. Таблица 1 приказује шта то ученици треба да ураде и до које мјере треба да усвоје индикатор или дио индикатора исхода учења када се налазе на стандардном нивоу, испод стандардног нивоа или изнад стандардног нивоа.

Наставник током наставног часа прати, усмјерава и коригује ученички рад те на крају наставног часа сваки ученик позиционира се на ниво 1,2,или3 (Таблица2). Користи се скала на 3 нивоа коју користи и АПОСО. Еквиваленцијом се изводе оцјене које су на пет нивоа. На овај начин усвајани дијелови индикатора учења директно и стандардизовано су вредновани, процјењивани и оцјењивани.

ПОКАЗАТЕЉ	ИСПОД СТАНДАРДА	СТАНДАРДНИ НИВО	ИЗНАД СТАНДАРДА
3.а. Објашњава принцип рада одређених уређаја савремене технологије.	Наводи елементе склопа	Објашњава принцип рада реализованог склопа.	Анализира улогу и функционалност појединих елемената у склопу
4.ф. Препознаје да се савременим техничким системима користи информациона и комуникациона технологија.	Објашњава програмски код који управља склопом.	Процјењује програмско/ управљачки утицај Микро:бита на функционалност склопа.	Осмишљава властити програмски код којим унапређује функционалност склопа.

Таблица 1

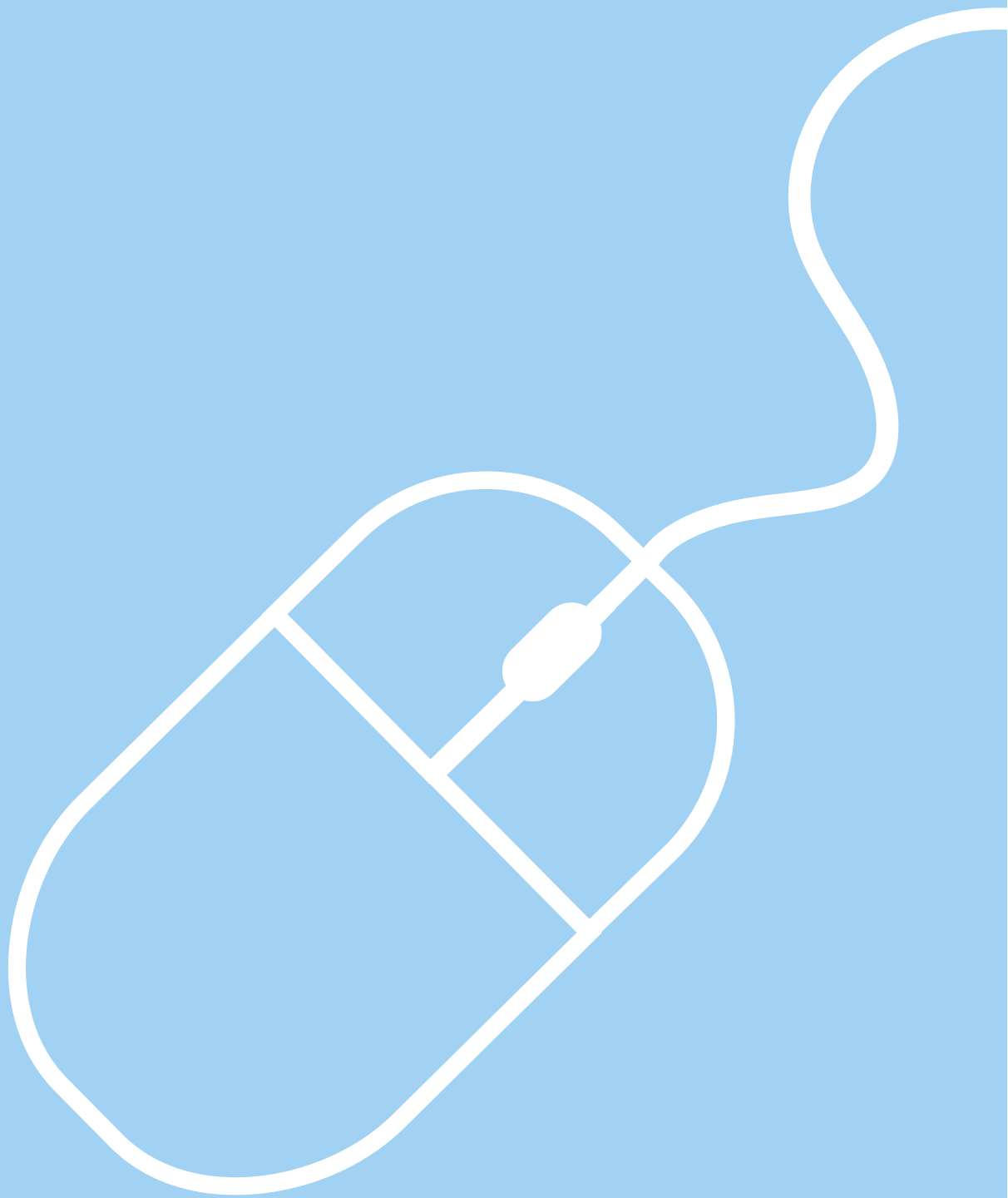
ИМЕ И ПРЕЗИМЕ УЧЕНИКА	КРИТЕРИЈ 1:	КРИТЕРИЈ 1:
	3.а. Објашњава принцип рада одређених уређаја савремене технологије.	4.ф. Препознаје да се у савременим техничким системима користи информациона и комуникациона технологија.
Ученик 1	1-3	1-3
Ученик 2	1-3	1-3
...		

Таблица 2

Извори

1 Приказ екрана: <https://www.tinkercad.com/things/0dTJGVG88uJ-frantic-snicket-juttuli/editel>

2 Приказ екрана: <https://makecode.microbit.org/#editop>

ИНФОРМАТИКА

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Мидхад Цокоја

Школа: ЈУ ОШ „Челебићи“, Јабланица

Разред: VI-IX

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Рад с петљама, варијаблама, наредба forever, repeat

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Информатика – рад информатичке секције

Међупредметна корелација:

Математика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Програмирање

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- рачунар/лаптоп,
- интернет,
- микро:бит

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
 - Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави Информатике (6. – 9. разред).

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ примјењују алгоритам за рад са петљама користећи micro:bit и MS Block за програмирање
- ✓ препознају наредбе за креирање петљи и варијабли у MakeCode и Skretch – (y)
- ✓ користе и разликују наредбе for, forever и repeat
- ✓ демонстрирају поступак рада са петљама, варијаблама, наредбом forever и repeat те пребаце креирани код на микро:бит уређај и тестирају

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Ученици су упознати са елементима алгоритма, врстама алгоритма, наредбама улаза и излаза у једном од програмских језика (QBasic, Python, C++ и сл.), као и принципом рада micro:bit уређаја, његовим елементима и функционалностима.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

(5 мин)

Упознавање ученика са наставном јединицом: ученици сазнају да ће на овом часу користити уређивач (editor) MakeCode (који се користе блоковима), пребацивањем и играњем са микро:бит-ом. Подијелићу ученике у групе (групе могу користити рачунар/лаптоп/мобител).

Потребно је на претходним часовима објаснити начин повезивања мобилног уређаја и микро:бит уређаја.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Кодирање помоћу
микро:бит-а

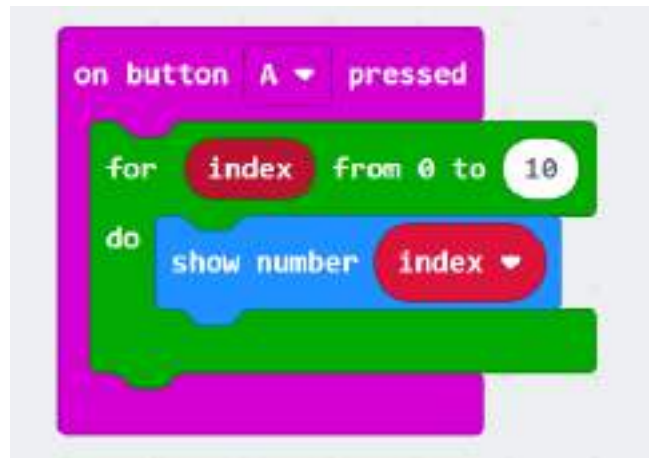
(35 мин)

Активност 2:

Направи програм тако да се притиском на типку А на микро:биту **for** петља понавља 10 пута и испише бројеве од 0 до 10 на дисплеју микро:бита. (Наводити и асоцирати ученике на интуитивно препознавање сврхе микро:бит-а и практичне примјене алгоритамских конструкција (подстицати на логичко размишљање).

Ученици ће користити блокове који су наведени у упутама кроз пет корака и на тај начин доћи до рјешења ове активности.

Примјер изгледа готовог програма

Активност бр. 3

Кодирање помоћу
микро:бит-а

Активност 3:

Израдите програм који ће послужити као бројач и у којем ћете научити користити варијабле. Научићете дефинисати варијаблу која поприма случајну вриједност и исписати вриједност варијабле.

Задатак:

- ▶ Притиском на типку А на микро:биту варијабла а у програму своју вриједност повећава за 1.
- ▶ Притиском на типку Б на микро:биту варијабла б у програму своју вриједност повећава за 1.
- ▶ Притиском на типке А+Б испише се вриједност варијабли а и б, тј. број укупних притисака на типку А и типку Б.

Ученици ће користити блокове који су наведени у упутама кроз тринаест корака и на тај начин доћи до рјешења ове активности.

ОПИС ПРАКСЕ

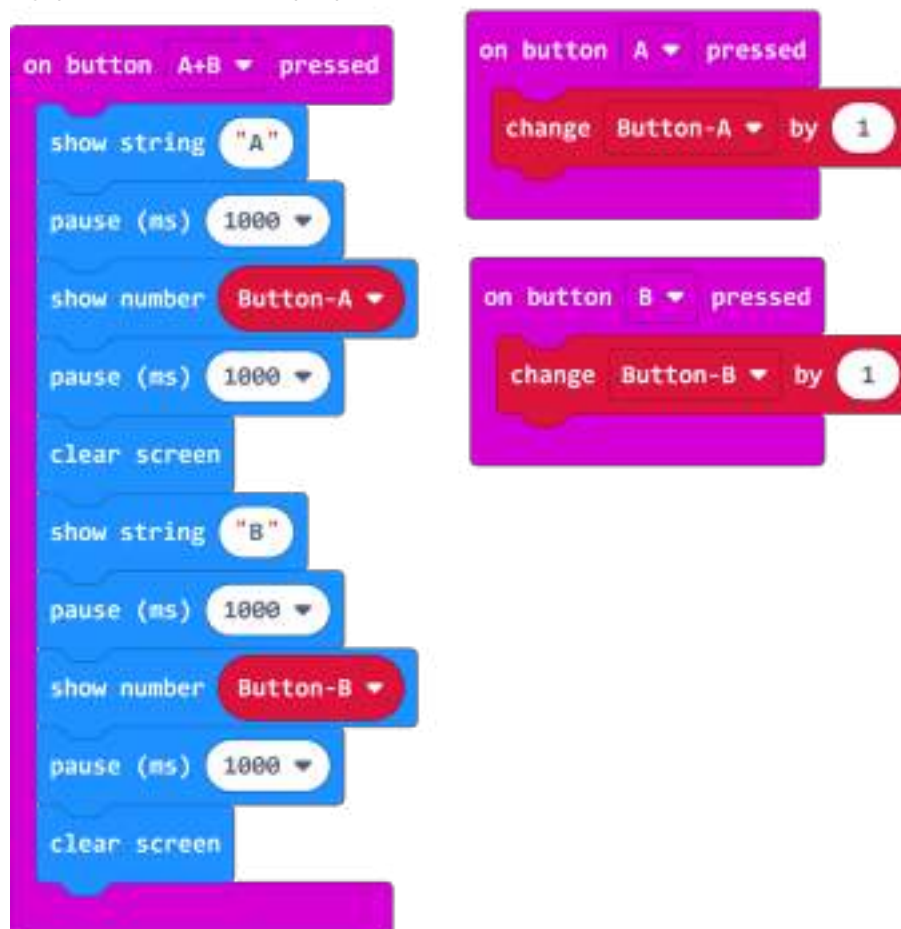
(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне странице)

Активност бр. 3

Кодирање помоћу микро:бит-а

Примјер изгледа готовог програма

Активност бр. 4

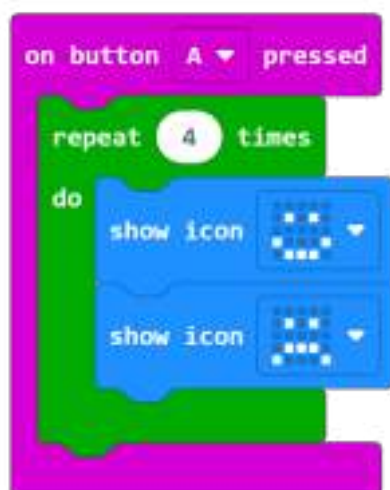
Активност 4: Наредба repeat – увод

Израдимо програме који ће нам показати на који начин ради наредба repeat и наредба forever.

Притиском на типку А на микро:биту програм задани број пута измјењује сличице помоћу наредбе за понављање (наредба repeat)..

Ученици ће користити блокове који су наведени у упутама кроз пет корака и на тај начин доћи до рјешења ове активности.

Примјер изгледа готовог програма

Активност бр. 5

Активност 5 – Наредба forever

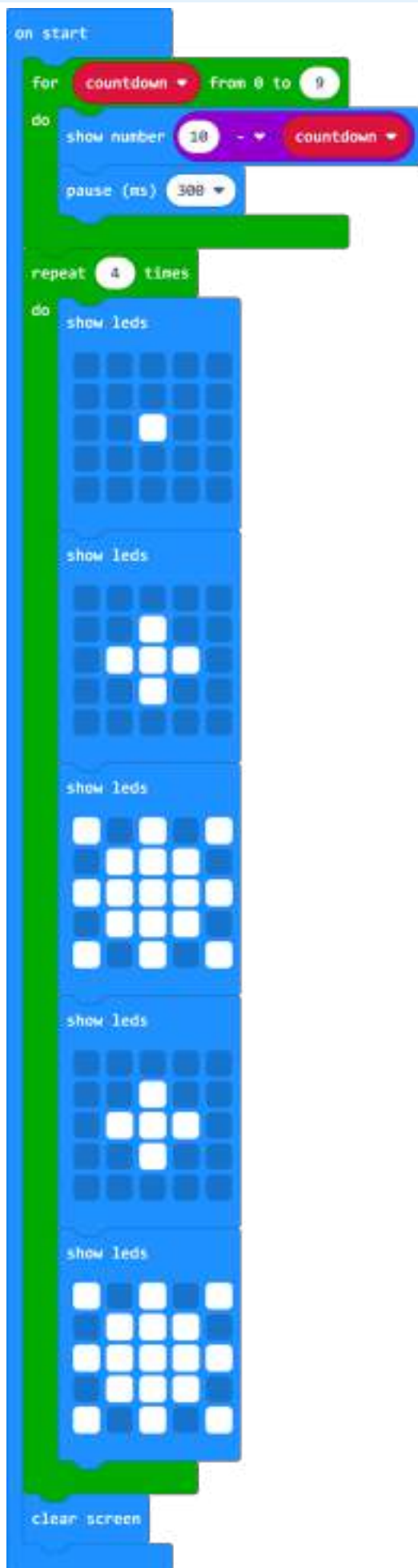
Користећи наредбу forever, израдићемо анимацију човјечуља који диже и спушта руке. Научићемо и користити опцију дуплирања.

Програм треба радити тако да:

- кад се укључи микро:бит, на екрану се приказује анимација,
- при кориштењу наредбе forever, није потребно притиснути нити једну типку, већ се измјена сличица извршава док год микро:бит има извор електричне енергије.

Ученици ће користити блокове који су наведени у упутама кроз пет корака и на тај начин доћи до рјешења ове активности.

Активност бр. 6

Активност 6: У последњој активности, ученици ће користити комбинацију петљи и како могу уграђивати једну у другу.

Задатак:

Претвори микро:бит у уређај који одбројава 10 секунди уназад као да чека Нову годину. Кад одброји секунде нека се на микро:биту прикаже анимација ватромета по твојој жељи. У овом задатку искористити петље за одбројавање и приказ анимације.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 7

Шта смо научили?

(5 мин)

Евалуација: Ученици постављају питања једни другима и разговором и додатним појашњењима понављају градиво.

Свака група поставља најмање по два питања користећи Матрицу питања која може бити на пројекционом платну, као плакат (уколико постоји у кабинету) како би што лакше формулисали питања и сазнали више о теми (наредбама) које су користили на часу.

Наставник подстиче ученике на постављање питања II и III нивоа како би сазнали више о теми (наредбама и петљама) које су користили на часу.

МАТРИЦА ПИТАЊА	ЈЕ/СЕ садашњост	ЈЕ/СЕ БИО/ЛО прошлост	МОЖЕ могућност	БИ ТРЕБАЛО мишљење	ЋЕ будућност	БИ МОГЛО предвиђање/змишљање
ШТА догађај	1	2	3	4	5	6
ГДЈЕ мјесто	7	8	9	10	11	12
КАДА вријеме	13	14	15	16	17	18
КОЈИ избор	19	20	21	22	23	24
КО/КОГА/КОМЕ особа	25	26	27	28	29	30
ЗАШТО разлог	31	32	33	34	35	36
КАКО начин/средство	37	38	39	40	41	42

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Све активности можете пронаћи на наведеним страницама као изворима.

Постепеност са корацима израде се такође налазе на наведеним страницама и наставник може кораке израде испринтати, приказати на пројектору, послати путем MS Teams-а, Google Classroom-а, или неке друге платформе/апликације коју користи у својој школи.

Потребно је обратити пажњу на распоред ученика у групама, посебно ако имамо ученика са различитим предзнањима и узрастима од 5. до 9. разреда.

Идеје за микро:бит вјежбе можете пронаћи на самој интернетској страници MakeCode, као и на интернетској страници: <https://izradi.croatianmakers.hr/bbc-microbit-uvodna-stranica/>

ПРАЋЕЊЕ И ОЦЈЕЊИВАЊЕ

За праћење и процјењивање се може користити формативно оцјењивање, активности ученика у току реализације активности, учешћа у дискусији.

Извори

1. Активност 2 – https://izradi.croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2020/03/Lekcije-5-razred_INFORMATIKA_For-petlja-ispis-brojeva-od-0-do-10.pdf
2. Активност 3 – https://izradi.croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2020/04/Lekcije-5-razred_INFORMATIKA_Varijable.pdf
3. Активност 4 – https://izradi.croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2020/04/Lekcije-5-razred_INFORMATIKA_Naredbe-repeat-i-forever.pdf – страница од 2 до 4
4. Активност 5 – https://izradi.croatianmakers.hr/wp-content/uploads/2020/04/Lekcije-5-razred_INFORMATIKA_Naredbe-repeat-i-forever.pdf, страница од 5 до 8
5. Активност 6 – http://www.os-klinca-sela.skole.hr/irim-uki/MB_ZadaciSijecanj.pdf – страница 3
6. Активност 7 – Матрица питања, British Council приручник за наставнике, пројекат “Школе 21. вијека”

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Елвис Ичановић

Школа: ЈУ ОШ „ОТОКА“

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Програмирање уз Микро:бит

(Условно гранање)

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Информатика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Информатика

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- таблет
- микро:бит

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
- ✓ **Докази и аргументација**
- ✓ **Сагледавање других перспектива**
 - Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Познавање више рачунарских програма свакако је важно за живот у 21. вијеку те је због тога ученике важно подучити раду на тим програмима. Сврха овог часа је да ученици могу рјешавати разне задатке гдје је потребно користити условно гранање било да је ријеч о QBASIC-у или micro:bit – у, те ће проширити знање везано за програмирање и развијати логичко размишљање.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ разликују и повезују појмове везане уз информацијске и комуникацијске технологије;
- ✓ разликују врсте података који се користе у раду и комуникацији;
- ✓ одабиру и користе компоненте рачунарског система;
- ✓ одабиру, комбинују и користе интернетске сервисе (услуге);
- ✓ анализирају и повезују елементе програмирања;
- ✓ рјешавају проблеме употребом програмског језика.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Наставник је у склопу пројекта „Школе 21. вијека“ прошао обуку о техникама критичког мишљења и рјешавања проблема те обуку о начинима кориштења микро:бит-а. Ученици су већ упознати са основама програмирања.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

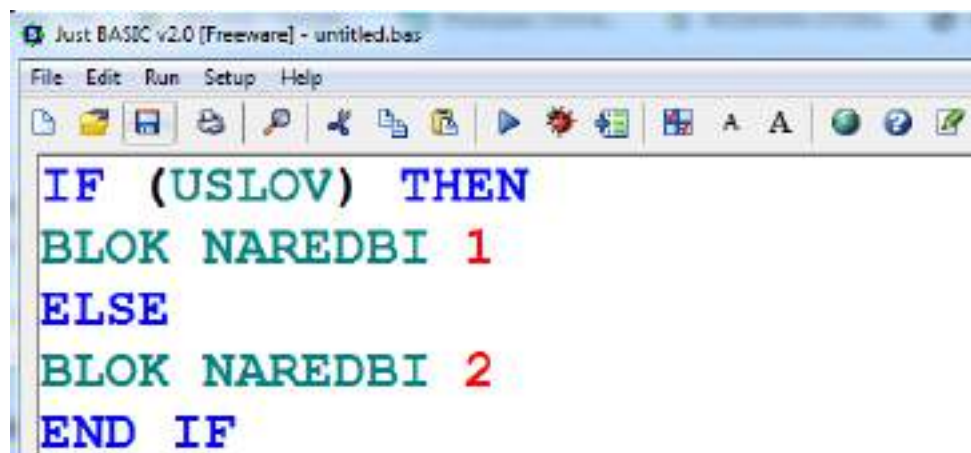
Активност бр. 1

(5 мин)

Најава теме и садржаја наставног часа

УСЛОВНО ГРАНАЊЕ

Са ученицима поновити на који начин користимо условно гранање у Qbasic-у:

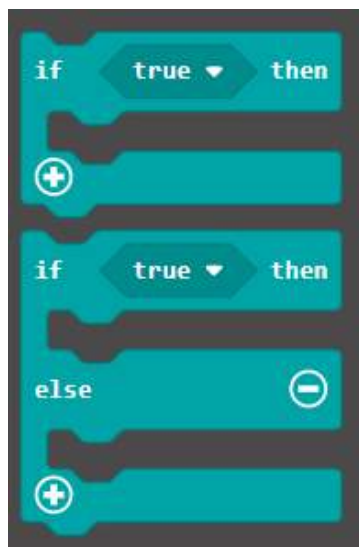


```

IF (USLOV) THEN
BLOK NAREDBI 1
ELSE
BLOK NAREDBI 2
END IF
    
```

Активност бр. 2

(5 мин)

Са ученицима направити поређење са условним гранањем у блок програмирању микро:бит-а.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

(20 мин)

Како би ученицима час био занимљивији, направити симулацију бацања коцкице за играње игре „НЕ ЉУТИ СЕ ЧОВЈЕЧЕ“.

- Један микро:бит рачунар користити за генерирање случајног броја од 1 до 6 и тај број прослиједити на друге микро:бит рачунаре (путем радио везе).
- На другом микро:бит-у кориштењем УСЛОВНОГ ГРАНАЊА исцртати симболе за бројеве од 1 до 6.

Ученици на својим таблетицама отварају онлајн едитор за програмирање микро:бит рачунара: <https://makecode.microbit.org>

Први задатак ученицима је да направе програм за микро:бит који ће на притисак типке А генерирати случајни број од 1 до 6.

ОПИС ПРАКСЕ

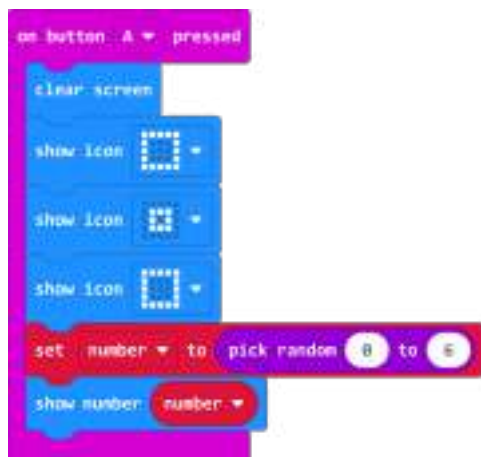
(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

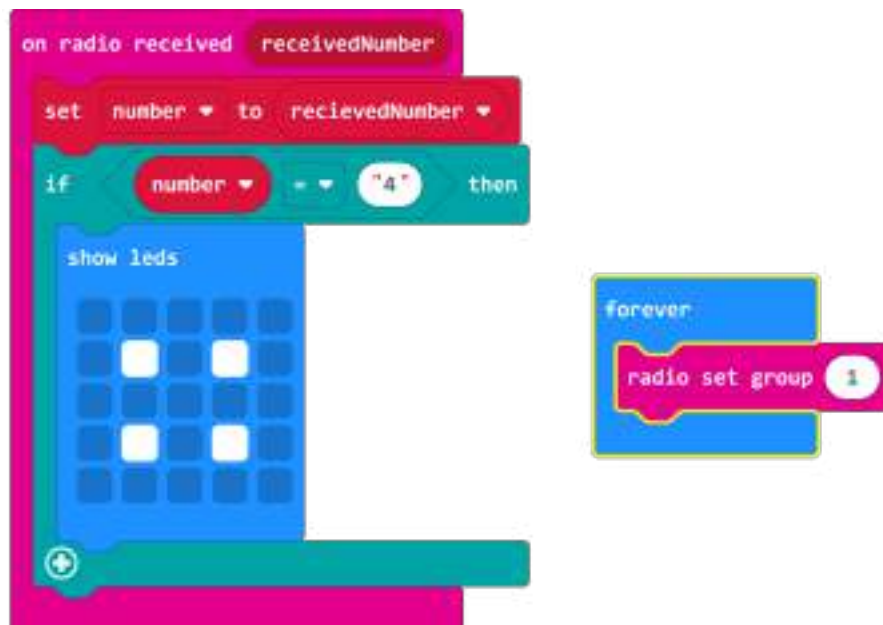
(20 мин)

Након тога направити радио везу са другим микро:бит рачунаром и прослиједити му број који је потребно да прикаже у облику симбола.

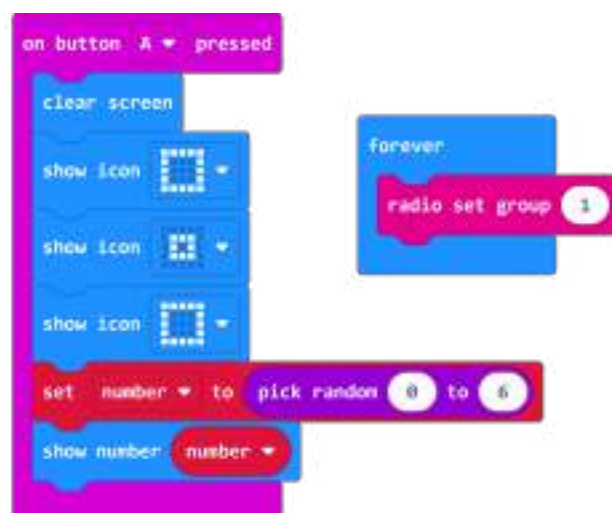
- Ученицима објаснити начин на који се користи радио повезивање између два или више микро:бит уређаја и начин на који се просљеђују подаци у облику бројева или текста.
- Покретањем новог едитора прави се нови програм који ће анализирати број са првог микро:бит рачунара и кориштењем УСЛОВНОГ ГРАНАЊА приказаћемо жељене симболе:

Ученицима демонстрирати примјер како приказати број 4 на пријемном микро:бит-у

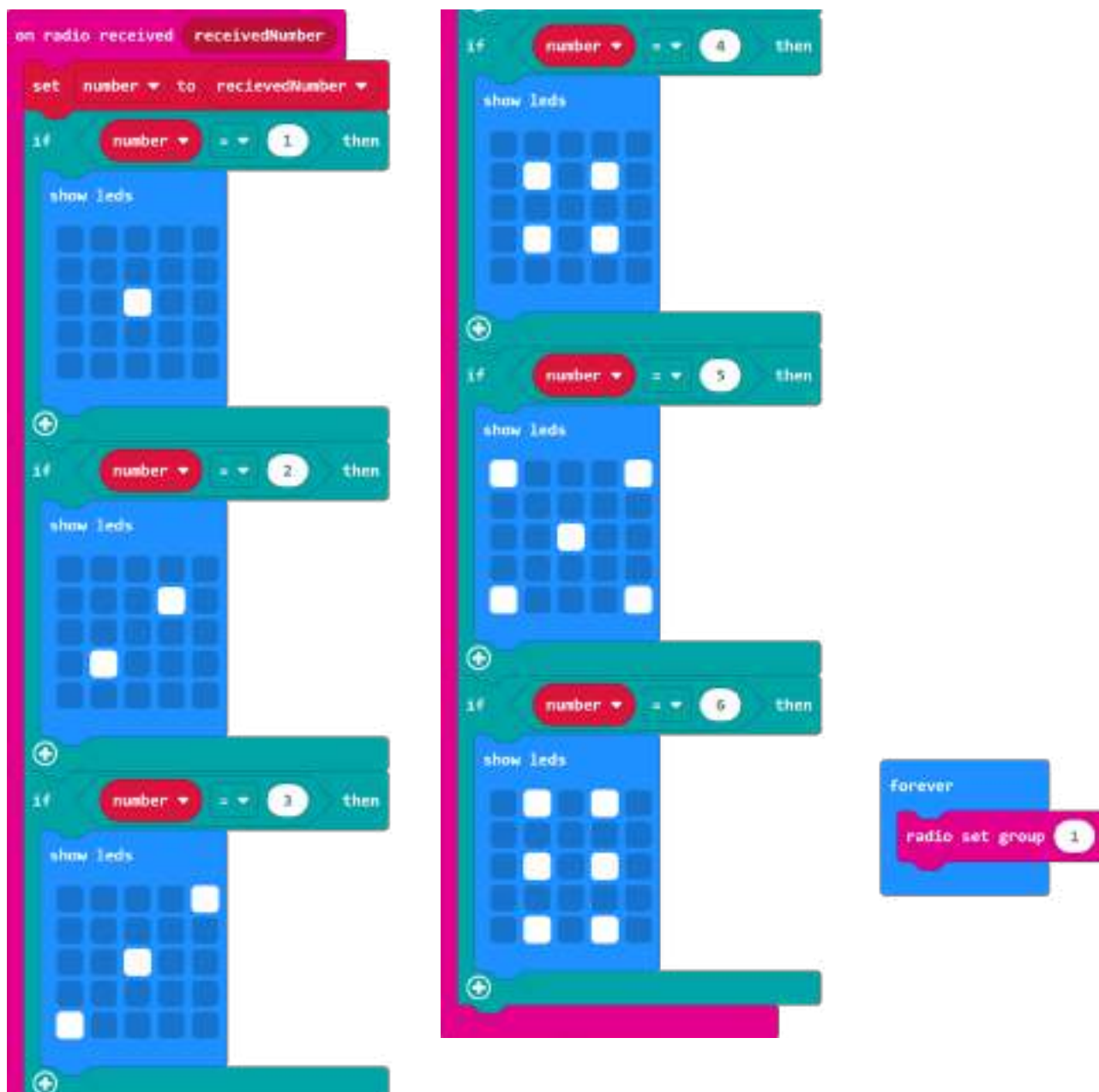

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
Активност бр. 4 (5 мин)	(ДИСКУСИЈА) Са ученицима усмено анализирати, овај блок примјер условног гранања (очекивано запажање) ▸ Има само једну грану ▸ Нема другу грану (else у Qbasic-у) ▸ Ништа се неће десити ако услов није истинит ▸ Треба додати још 5 могућих услова (нови услов гдје сваки има само једну грану)
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 5 (5 мин)	Након анализе ученици ће имати задатак да додају остале блокове за условно гранање који недостају. Програме преbacити на два микро:бит рачунара и демонстрирати њихов рад.
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	Формативна процјена ће бити урађена на основу исхода учења и учешћа ученика у раду и дискусији.
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ	Активност бр. 3 Ова активност ће се реализовати преко онлајн едитора: https://makecode.microbit.org путем таблета. (Нисмо у могућности користити кабинет информатике због ситуације са епидемијом вируса Covid-19) У овој активности имамо директно кориштење микро:бит рачунара након направљених програма. Активност 4 Ученике подстакнути да самостално дођу до закључака.

ПРИЛОГ 1 – ПРОГРАМ ЗА ПРВИ МИКРО:БИТ (ПРЕДАЈНИК ПОДАТАКА)

ПРИЛОГ 2 – ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ МИКРО:БИТ (ПРИЈЕМНИК ПОДАТАКА)

ПРИЛОГ 3 – ИЗГЛЕД И ПРИМЈЕНА НА МИКРО:БИТ РАЧУНАРУ:

**ОДЈЕЉЕНСКА
ЗАЈЕДНИЦА**

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Кличич Фатима

Школа: Основна школа "Цазин I", Цазин

Разред: VIII (осми)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Феномен лажних вијести

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Одјељенска заједница

Међупредметна корелација:

Б-Х-С језик (медијска писменост), демократија и људска права, информатика)

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Култура-медијска писменост

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

90 минута (2 часа по 45 минута)

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- Рачунар
- пројектор
- табла, креда
- папир, маркери
- мобители
- стикер папирићи

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- ✓ **Докази и аргументација**
- Сагледавање других перспектива
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
- Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког мишљења и рјешавања проблема (КРП) у настави одјељенске заједнице за осми разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

- ✓ Ученици ће поновити и утврдити разлике између чињенице и мишљења класификовањем тврдњи у **Т-табелу**.
- ✓ Ученици ће анализирањем одговора у квизу „лажне вијести“ доћи до сопственог разумијевања и дефинисања појма информација и дезинформација.
- ✓ Ученици ће придружити појму „дезинформација“ адекватна објашњења из табеле бр. 1 и тиме креирати дефиницију истог.
- ✓ Ученици ће моћи навести главне карактеристике лажних вијести.
- ✓ Ученици ће моћи утврдити узроке и посљедице лажних вијести користећи технику **„дрво проблема“**.
- ✓ Ученици ће моћи кориштењем онлајн алата [Break your own news](#) креирати неколико примјера лажних вијести.
- ✓ Ученици ће моћи поткријепити тврдње о негативном утицају лажних вијести по здравље човјека, одговарајућим доказима.
- ✓ Ученици ће описати начин провјере аутентичности видео прилога на платформама.
- ✓ Ученици ће моћи просудити колико су успјешно усвојили наставне садржаје путем квиза креираног у [Wordwall онлајн алату](#).

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Окружени смо великом количином лажних вијести на порталима и друштвеним мрежама. Појава и дијељење таквих вијести стварају конфузне ситуације којима се настоји заварати или манипулисати публика. Нажалост, понекад и ми сами непровјеравајући такву „вијест“ постајемо дио круга преношења лажних вијести, посебно преко друштвених мрежа. Понукана честим примјерима ширења лажних вијести међу ученицима путем друштвених мрежа, одлучила сам да на часовима одјељенске заједнице обратимо пажњу на проблем лажних вијести и како их препознати. На претходним часовима смо са ученицима обрађивали тему „Чињенице и мишљења“ која је била увод за разумијевање ове теме. Ученици су упознати и користе различите стратегије учења као што су: мапа ума, шест шешира, дрво проблема и сл. Неколико дана раније ученици су добили у својим Google учионицама образац „Квиз о лажним вијестима“ да попуне, гдје су тврдње формулисане тако да на њих одговарају са ТАЧНО или НЕТАЧНО. За попуњавање упитника требаће око 10 минута.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Разлика између
чињеница и мишљења
(5 мин)

На почетку часа присјећамо се и утврђујемо разлику између **чињеница** и **мишљења** користећи се Т-табелом. Ученици имају задатак да тврдње у PowerPoint презентацији, које је припремила наставница, сортирају у **Т-табелу** у прилогу.

ТВРДЊЕ	
1. Школа је сигурно мјесто за ученике. (М)	
2. Дино је јуче из предмета Информатика добио оцјену 4-врлодобар. (Ч)	
3. Наш разред је најбољи у школи. (М)	
4. Народни херој Нурија Поздерац је рођен у Цазину. (Ч)	
5. Цазин је најљепши град у БиХ. (М)	

ЧИЊЕНИЦА	МИШЉЕЊЕ

- ⇒ На основу чега сте закључили да је тврдња бр. 2 чињеница?
На основу тога што је Дино јуче одговарао и радио вјежбу из Информатике.
То се стварно десило.
- ⇒ На основу којег доказа то можемо потврдити?
- ⇒ Гдје можемо потражити те доказе?
Можемо погледати у дневнику да ли је Дино добио оцјену врлодобар (4).
Можемо питати и наставника информатике како бисмо провјерили тачност ове тврдње.
Можемо видјети и у електронском дневнику.
- ⇒ Можете ли направити разлику између мишљења и чињенице, у чему је разлика?
- ⇒ Који закључак можете извести?

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Анализа Квиза о
лажним вијестима
(15 мин)

Након завршене активности бр. 1 анализирамо одговоре ученика из квиза и разговарамо о њима. Овај задатак ће уједно представљати увод у наставну јединицу о лажним вијестима. На овај начин наставница најављује наставну јединицу и исходе учења.

Циљ задатка:

Заједно с ученицима направити анализу и дискусију на дате тврдње. У наставку се налази садржај и резултати **квиза о лажним вијестима**¹.

ТВРДЊА	ТАЧНО	НЕТАЧНО
1. Феномен лажних вијести није ништа ново. Лажне вијести су се појављивале у таблоидима, али иу вјеродостојним медијима.	Х	
2. Лажне вијести се у правилу не производе намјерно или с тачно одређеним циљем.		Х
3. Када корисници друштвених мрежа шире лажне вијести, они су тога ријетко свјесни.	Х	
4. Лажне вијести могу обликовати јавно мнијење те чак утицати на изборне процесе.	Х	

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Анализа Квиза о лажним вијестима (15 мин)

ТВРДЊА	ТОЧНО	НЕТОЧНО
5. Људи могу зарађивати креирајући лажне вијести и ширећи дезинформације преко друштвених мрежа.	X	
6. Када се једном разоткрије лажна вијест она више не може утицати на ставове и увјерења.		X
7. Гласине за које се утврди да су лажне нестају брже него оне за које се испоставило да су тачне.		X
8. Можемо вјеровати чланцима и причама које дијеле наши пријатељи, а које изгледају као да су из провјерених извора.		X
9. Боље је прикупити чињенице које доказују како је нека информације нетачна него само рећи како то једноставно није истина.	X	
10. Ако информације прикупљамо из традиционалних извора (дневне новине, радио, телевизија...) мања је шанса да ћемо бити изложени лажним вијестима.	X	
11. Мало људи провјерава аутентичност неке снимке која се шири преко друштвених мрежа.	X	
12. Млади су склони преносити вијест и информације које нису провјерили.	X	
13. Википедија је поуздани извор информација.		X
14. Друштвене мреже су медији.		X
15. Свака информација којој смо изложени дугорочно може утицати на наше ставове и понашање.	X	

Анализа једне тврдње кроз питања по нивоима сложености према Артуру Л. Кости².

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Ко све може уређивати информације на Википедији?	1
⇒ Зашто мислите да је тврдња бр. 13 нетачна?	2
⇒ Којим примјером можете то доказати?	2
⇒ Како би могла Википедија у будућности бити поузданији извор информација?	3

Активност бр. 2

Карактеристике дезинформација (10 мин)

Сљедећи корак је разговор и кратка вјежба о препознавању разлика између информација и дезинформација. Задатак могу радити индивидуално, у пару или групи. Овај пут раде индивидуално свако за себе.

Ученици ће имати задатак да придруже појму **ДЕЗИНФОРМАЦИЈА** адекватно објашњење из табеле бр. 1.

РЈЕШЕЊА СУ: Б, В, Ѓ, Ж, И, Ј, К

На основу добијених резултата састављају, тј. креирају дефиницију дезинформација. Након тога постављамо неколико питања по нивоима сложености:

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 2

Карактеристике
дезинформација

(10 мин)

ТАБЕЛА БР. 1 ДЕЗИНФОРМАЦИЈЕ СУ ИНФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ СУ...

А. ИСТИНИТЕ
Б. ПРЕНОСЕ ИЗЈАВЕ КОЈЕ НИСУ ИЗРЕЧЕНЕ
В. ИЗМИШЉЕНЕ
Г. РАЗВИЈАЈУ ПОВЈЕРЕЊЕ У ДРУШТВУ
Д. ВЈЕРОДОСТОЈНЕ
Ђ. ЗАВАРАВАЈУЋЕ
Е. ПОУЗДАНЕ
Ж. НЕТАЧНЕ
З. ГОВОРЕ О ДОГАЂАЈУ КОЈИ СЕ ДОГОДИО
И. НАМЈЕРНО ПРОИЗВЕДЕНЕ И ПЛАСИРАНЕ У МЕДИЈЕ
Ј. ПОСТОЈАЛЕ СУ И ПРИЈЕ МЕДИЈА
К. УТИЧУ НА НАША СХВАТАЊА, ЗНАЊА И ПОНАШАЊА
Л. ПОВЕЋАВАЈУ ОБЈЕКТИВНОСТ МЕДИЈА КОЈИМ СЕ ПРЕНОСЕ

ПИТАЊЕ

НИВО

⇒ Шта је дезинформација?	1
⇒ Гдје се данас најчешће пласирају дезинформације, тј. на којим медијима?	1
⇒ Шта се може догодити ако вјерујемо дезинформацијама?	2
⇒ Како знамо да неки видео или текста из медија обилује дезинформацијама?	2
⇒ Шта би се могло догодити уколико преносимо објаве наших пријатеља с друштвених мрежа без претходне провјере?	3
⇒ Ако се повећа количина дезинформација у медијима, шта би се могло догодити?	3

Активност бр. 4.

Како препознати лажну
вијест?

Анализа лажних вијести

(15 мин)

Уџеницима су припремљени текстови лажних вијести и видео које су прочитали и погледали. Разговарало се о томе како могу препознати лажну вијест те зашто би она могла имати лоше последице по њега и друштво у cjелини. Видео и текстове вијести можете преузети на линку:

<https://wakelet.com/wake/1doL4XIBEPu0-x0-J-BS33> ³

Уколико линк није доступан у наставку припреме можете преузети двије вијести и линк видео са YouTube канала.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 4.

Како препознати лажну
вијест?

Анализа лажних вијести

(15 мин)

Вијест бр. 1⁴

На друштвеним мрежама се овога љета појавила лијепа прича о помоћи пчелама. Нудила је рјешење да их се спаси од изумирања, потакнутог, поред свега осталог, и неподношљивим љетним врућинама. На акцију је притом позвао неприкосновени еколошки ауторитет, ВВС-јев најискуснији и најдражи учитељ природе, Sir David Attenborough – интернету је био неизбјежан „љетни пожар“. „...[А]ко у вашем врту виђате ове зујалице, помијешајте кашику шећера са кашиком воде и оставите им на видљивом мјесту. Мјешавина шећера и воде рехидрираће их и дати им потребну енергију да наставе са својим послом који је за све од животне важности.“, пренио је тако један наш дневни лист на својим веб страницама.

Вијест бр. 2⁵

Укида се математика од 5. до 8. разреда!?

У Министарству науке и образовања у оквиру реформе озбиљно се размишља о увођењу великих промјена у сиситем основношколског образовања. Након дугих и темељних припрема у Министарству су, на основу позитивних резултата многих домаћих и међународних такмичења, закључили да ученицима од 5. до 9. разреда, барем већини њих, више није потребан обавезан предмет математика, извјештава основна. шбар. Чланови експертске радне групе који су били задужени за припрему курикулума математике за ученике виших разреда основних школа остали су изненађени подацима који су им представљени прије самог рада на реформи па су одлучили родитељима упутити питање желе ли да њихово дијете и даље иде на часове математике или не.

Линк за видео на YouTube каналу:

https://youtu.be/WDTK_5aVdww6 ⁶

Ради се о снимци из 2018. године која показује вјетар који њише дрвеће, а тло се миче због плитких и повезаних коријена. Није ријеч о потресу. Видео су преузимали и објављивали и други корисници YouTube канала.

Наставница разговара са ученицима о томе шта нам нуде вијести и видеа те колико је важно да провјеримо вјеродостојност и тачност истих. Дискутују на основу чега можемо преиспитати, анализирати и процијенити да ли је нека вијест лажна или не.

Ученици раде у паровима. Да би олакшали препознавање лажних вијести, ученици су добили наставни листић са савјетима како препознати лажну вијест.

(наставак са претходне
странице)

Активност бр. 4.

Како препознати лажну
вијест?

Анализа лажних вијести

(15 мин)

Савјети како препознати лажне вијести⁷

Након рада у паровима услиједила је дискусија о урађеном задатку на нивоу цијелог разреда. Наставница поставља питања по нивоима сложености како би примијенили информације у другим контекстима.

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ На основу којих савјета можете лакше препознати лажну вијест?	1
⇒ Шта мислите о увођењу софтвера за откривање лажних вијести?	2
⇒ Како бисте објаснили чињеницу да велики број одраслих а и младих људи уопште не провјерава да ли је нека вијест лажна или не?	3
⇒ Шта би могла бити ваша препорука за рјешење проблема лажних вијести у медијима?	3

II. ЧАС

Активност бр. 5

Дрво проблема

(15 мин)

Питањем из активности бр. 4 са првог часа „*Шта би могла бити ваша препорука за рјешавање проблема лажних вијести у медијима?*“, наставница уводи ученике у активност бр. 5, **Дрво проблема**. Ваш задатак је да на стикерима свако за себе размисли о томе шта су узроци а шта посљедице лажних вијести. Имали су времена да размисле о томе, па своје одговоре лијепе на постер Дрво проблема који је постављен у учионици.

Ово су неке од идеја које су ученици препознали као узроке проблема „*Лажне вијести*“:

Зарада и повећање прегледа странице на интернету, свађе, из забаве, стицање популарности, жеља за осветом-наношење штете појединцу или цијелом друштву...

Када заврше препознавање узрока, у другом кораку ученици препознају посљедице датог проблема. Неке од посљедица проблема лажних вијести, према мишљењу ученика су:

Свађе, стварање забринутости и страха код људи, остваривање добити, манипулисање људима, тужбе на судовима, казне, нарушено здравље код неких људи...

У заједничком прегледу узрока и посљедица на нивоу одјељења, уколико се неко досјети неког новог приједлога исти се може допунити. Разред ће приједлог заједно са наставницом размотрити и дописати у дијелу

узрока или посљедица стабла проблема. Наставница након тога поставља неколико питања у складу са нивоима сложености.

ПИТАЊЕ	НИВО
⇒ Наведите који су вам узроци и посљедице проблема слични или исти.	1
⇒ Како можете објаснити чињеницу да „свађе“ могу бити и узрок и посљедица проблема лажних вијести у медијима?	2
⇒ Кога би могли укључити у рјешавање овог друштвеног проблема?	3

Рјешење проблема разрадити са родитељима код куће и донијети на наредни час.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 6

Креирање лажних вијести

(15 мин)

Ученици креирају лажне вијести и постављају их на „Linoit“ заједно с фотографијом lika или догађаја. Лажне вијести могу се написати попут чланка или поста на друштвеној мрежи. Назначено је да никога не увриједе са својом вијешћу. За креирање лажних вијести користе веб алат „[Break your own news](https://breakyourownnews.com/)“.

Lažne vijesti koje su kreirali učenici

Све се лажне вијести читају како би ученици могли процијенити која је вијест најоригиналнија, најтачнија, најубједљивија, најсмјешнија, чак и ако су лажне, написане су попут новинског чланка или попут објаве на друштвеној мрежи. разговарају и анализирају примјере креираних лажних вијести.

Све радове ученика поставити у Linoit programu. Линк за интерактивну таблу:

<http://linoit.com/users/Klicic/canvases/Fenomen%20la%C5%BEnih%20vijesti>⁸

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА

Активност бр. 5

Квиз знања

(15 мин)

На крају часа у дијелу рефлексije планирана је повратна информација о усвојености наставних садржаја на тему лажне вијести и дезинформације. Ученици раде индивидуално, ако неко нема мобитела онда може радити у пару са учеником који има мобител. Пошто су ученици овај квиз попуњавали прије часа а сада га попуњавају на крају, наставник ће имати јасну повратну информацију о степену усвојености наставних садржаја ове лекције на нивоу одјељења. Квиз је креиран путем Wordwall online алата за израду интерактивних игара. У прилогу линк квиза:

<https://wordwall.net/resource/12595442/informatika/la%c5%bene-vijesti-i-dezinformacije> ⁹

Радни задатак за рад код куће:

Ученици, поред осмишљавања рјешења проблема „Лажних вијести“ у активности бр. 5 дрво проблема, ће имати и задатак да креирају мапу ума на тему „Лажне вијести у медијима“.

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Активност бр. 3

Карактеристике дезинформација и информација могу радити у пару тако што добију картице са објашњењем. Њихов задатак је да сортирају картице које дефинишу дезинформацију у односу на информацију. Такође, могу се подијелити у двије групе(цијели разред). Једна ће група презентовати картице са објашњењима која дефинишу дезинформације а друга група картице које се односе на информације. Наставник прати процес. Уколико се неке картице пребацују од групе до групе, онда се укључује наставник како би дао коначно објашњење и сортирање картице у припадајућу групу.

Wakelet је бесплатна платформа која омогућава чување, организацију, спремање и дијељење различитих врста садржаја (видео исјечци, чланци, слике, твитови, линкови...) Сродне ставке можете организovati у колекције, а Wakelet може бити и алат за сарадњу и управљање учењем. Своју колекцију можете одржавати приватном или ју подијелити с остатком свијета. Такође, можете уградити колекцију на било који блог или веб страницу...

Активност бр. 6

У овој активности користимо онлајн алат „Break your own news“. То је алат за израду насловних страница. У овом случају се користи за креирање „Лажних вијести“. Такође, у овој активности наставница користи онлајн алат Linot. Linoit је програм који вам омогућава стварање онлајн паноа или „интерактивне огласне табле“ на коју стављате „папириће“ с порукама, сликама, видеом па чак и прилозима. Више информација о лажним вијестима и медијској писмености можете погледати на линку:

- ▶ <https://www.medijskapismenost.hr/obrazovni-materijali-za-preuzimanje/>
- ▶ <https://www.unicef.org/croatia/medijska-pismenost>

Активност бр. 7

Повратну информацију о усвојености наставних садржаја можете урадити путем квиза израђеног у Wordwall-у.

Wordwall је онлајн алат за израду интерактивних игара у којима је циљ доћи до рјешења кроз разне задатке у облику популарних игара, као што је квиз, лабиринт, анаграм и други. Алат је доступан путем онлајн веб адресе <https://wordwall.net/>, а доступан је у бесплатној и наплатној верзији.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

(наставка са претходне
странице)

СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Сугестије у вези са наставком рада

Наредни час планирати на основу радног задатка којег су добили ученици у активности бр. 5, а то је да рјешења проблема „Лажних вијести“ осмисле код куће са својим родитељима. На овај начин ће се родитељи заједно са својом дјецом, активније укључити и размишљати о рјешавању проблема „Лажних вијести“. такође, сви ученици су добили задатак да разраде менталну мапу на централни појам „Лажне вијести у медијима“. На основу информација које ученици буду организовали у мапи следећи час ће заједно са наставником креирати питања. Питања ће сортирати техником семафор по нивоима сложености према Артуру Л. Кости. На основу осмишљених питања креирати квиз знања (приједлог Кахут програм). На овај начин ће се реализовати час утврђивања и понављања на ову тему.

Праћење и процјењивање:

Остварује се кроз све активности и стратегије рада кориштене током ова два часа: утврђивање разлика између чињеница и мишљења кориштењем Т-табеле, анализу квиза о лажним вијестим, утврђивање разлика између појма дезинформациј и информација, креирање лажних вијести у веб алату Break your own news и питања различитог нивоа сложености према Артуру Л. Кости. У фокусу овог часа је формативно праћење и процјењивање.

Сви прилози су смјештени у Wakelet колекцију а налазе се на овом линку:

<https://wake.it/w/s/NZM1IK>

Извори

- 1 Braesel, S. I Karg, T. (2018). Media and information literacy. A practical guidebook for trainers. Bonn: Deutsche Welle
- 2 Costa, A. L. i Marzano, R. (1987). Teaching the Language of Thinking. Educational Leadership. Vol. 2., str. 29-33.
- 3 Фатима (2018). Феномен лажних вијести. Преузето 27.9.2021. са <https://wakelet.com/wake/1doL4XIBEPu0-x0-J-BS3>
- 4 А.В. (7.8.2018). Лијепа љетна прича о храњењу пчела је лажна и – опасна за пчеле! Преузето 27.9.2021. са <https://faktograf.hr/2018/08/07/pcele-lazne-vijesti-fake-news-bbc-pcelari/>
- 5 Цибоци Л., Канижај И. и Лабаш, Д. (2018). Развој медијске писмености-Како препознати дезинформације и лажне вијести. Загреб: Агенција за електроничке медије и Уницеф, стр. 16 (на хрватском)
- 6 Студио Ск (07.01.2021). Потрес у шуми [Видео фајл]. Преузето 27.09.2021. са: https://youtu.be/WDTK_5aVdww
- 7 Хрватско књижевничарско друштво (20.03.2017). Како препознати лажне вијести [слика]. Преузето 7.09.2021. са <https://gkr.hr/Magazin/Novosti/Infografika-Kako-prepoznati-lazne-vijesti>
- 8 Klicic (без дат.). Феномен лажних вијести. Преузето 27.9.2021. са <http://linoit.com/users/Klicic/canvases/Fenomen%20la%C5%BEnih%20vijesti>
- 9 Мирјанагб (без дат.). Лажне вијести и дезинформације! Преузето 27.9,2021. са <https://wordwall.net/resource/12595442/informatika/la%c5%bene-vijesti-i-dezinformacije>

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Санела Пантелић

Школа: Основна школа „Петар Петровић Његош“, Источна Илиџа

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Непримјерено понашање/вршњачка дискриминација и насиље

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Васпитни рад одјељенске заједнице

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

развој социјалних вјештинаа

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- креда, табла
- лаптоп, пројектор
- хамер папир (дрво проблема)
- стикери (у бојама)
- наставни листићи (проблем ситуације)
- радни листови (проблем питања)
- папир, оловке

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
 - Сагледавање других перспектива
- ✓ **Анализа узрока и посљедица**
- ✓ **Рјешавање проблема**
 - Кориштење микро:бит-а

СВРХА:

Пружити ученицима прилику да, за вријеме наставе, рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави васпитног рада у одјељенској заједници за 9. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ препознају облике непримјереног понашања у друштву, школи;
- ✓ утврде узроке и посљедице вршњачке дискриминације и насиља у школи користећи технику дрво проблема;
- ✓ освијесте разлоге (узроке) непримјереног понашања у разреду;
- ✓ упознају могућности конструктивног рјешавања проблема;
- ✓ уоче негативне посљедице непримјереног понашања и коригују их код себе;
- ✓ примијене примјере прихватљивог понашања у свакодневnoj комуникацији;
- ✓ својим примјером допринесу позитивном општем амбијенту у школи, друштву.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Непримјерено понашање је све чешћа појава у друштву, а у школској пракси се такође често могу примјетити облици непримјереног понашања код ученика. О конкретним облицима непримјереног понашања у одјељењу смо разговарали на претходним часовима, са посебним освртом на вршњачко насиље. Насилно понашање међу вршњацима је велики проблем. Присуство различитих насилних облика понашања у односима међу дјецом, медијима и забавним садржајима, утичу на повећан степен толеранције према насиљу. Дјеца уче преписивањем модела која не само чују, неко и виде код нас одраслих. Из ових разлога дјеца су веома често жртве насиља, а често се и сама насилно понашају, како према вршњацима, тако и према одраслим. Ученицима је скренута пажња да је неопходно кориговати такво понашање, али како су такви облици понашања све учесталији, указала се потреба да се ова тема детаљније обради на часовима одјељенске заједнице. Ученици су упознати да ћемо обрађивати ову тему па су у претходном периоду имали задатак да уоче примјере непримјереног понашања у свом непосредном окружењу како би могли да их презентују на часу

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Т-табела

(10 мин)

На почетку часа наставница упознаје ученике са темом постављајући питања која подстичу ученика на размишљање о данашњој теми: Шта подразумевамо под примјереним понашањем? Да ли се увијек примјерено понашамо? Постоје ли ситуације у којим смо били свјесни да се нисмо примјерено понашали? Које су то ситуације?

Ученицима саопштава да ће први задатак радити индивидуално. Задатак је да осмисле по два до три примјера примјереног/непримјереног понашања у различитим ситуацијама (у школи, код куће, у друштву).

Примјере које су ученици навели лијепе на зид на припремљену **Т-табелу** у колоне: примјерено/непримјерено понашање. На основу датих примјера примјереног и непримјереног понашања наставница заједно са ученицима констатује које се ријечи најчешће јављају као облик примјереног, односно непримјереног понашања. Везано за ову активност наставница ученицима најављује да прелазе на средишњи дио часа у којем ће циљ бити да примјере неприхватљивог понашања претворе у примјере прихватљивог понашања које ће убудуће користити у свакодневной комуникацији.

Табела Т¹ (Рангелов, 2019: 67)

ПРИМЈЕРЕНО ПОНАШАЊЕ	НЕПРИМЈЕРЕНО ПОНАШАЊЕ
Каква је то особа... шта ради, како се понаша?	Каква је то особа..., шта ради, како се понаша
✓ слуша другог када говори ✓ разумије туђа осјећања ✓ помаже другу у невољи ✓ користим 4 чаробне ријечи: Хвала, Изволи, Молим, Опрости	✓ псује, руга се, пријети ✓ лаже, хвали се да је опасан/а, застрашује, оговара ✓ одбацује, етикетира ✓ непоштовање других ✓ удара ногама, предметима ✓ игнорише ✓ назива погрдним именима: глупачо, ретарду, тужибабо, кретену, дебилу

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Дрво проблема

Дефинисање узрока и посљедица

(20 мин)

Наставница кратким излагањем најављује проблеме на којима ће се радити: вршњачка дискриминација и насиље. С обзиром да су о вршњачком насиљу разговарали на претходном часу, наставница објашњава проблем дискриминације који се често јавља у старијим разредима основне школе и у средњој школи. Дискриминисати некога значи ставити га у подређен положај у односу на друге, учинити га мање важним, значајним, паметним. То значи издвојити га из групе и уперити прстом у ту особу због неке њене особине. Дискриминација је могућа по више основа. Постоје вјерска, полна, расна дискриминација, као и дискриминација особа са посебним потребама, дискриминација ученика који се истичу у учењу, као и оних који постижу слабије резултате у учењу. Циљ ове активности је побољшати климу у одјељењу – упутити ученике да размишљају о проблему дискриминације, указати на једнакост свих људи, тј. све дјеце, без обзира на националну, вјерску и неку другу припадност. Како би освијестила о овој проблематици уводи проблемске ситуације²: **вршњачка дискриминација (А) и вршњачко насиље (Б)**, те тражи од ученика (I и II групе) да размисле који су узроци, а које посљедице датог проблема (А), док ученици (III и IV групе) размишљају о узроцима и посљедицама проблема (Б).

(наставак са претходне
странице)

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 2

Stablo problema

Definiranje uzroka i
posljedica

(20 мин)

А. Проблемска ситуација (вршњачка дискриминација): Ученик си 9. разреда основне школе. У одјељењу имате једног друга ромске припадности. Ученик је тек дошао у разред. Примјећујеш да за вријеме часа, поменути дјечак сједи сам у клупи и за вријеме одмора нико се не дружи с њим. Шта мислиш зашто је то тако, напиши узроке, у дну дрвета проблема и посљедице тога?

Б. Проблемска ситуација (вршњачко насиље): У одјељењу који похађате дошао је нови ученик. Због слабог успјеха и недоличног понашања премјештен је из друге школе. Улазите у разред и затичете тучу у којој учествује неколико ученика. У тој групи се налази и нови ученик. Шта ћете урадити? Шта мислите шта је узрок зашто стално упада у невоље, те које су посљедице његовог понашања? У дну дрвета проблема напиши узроке, и посљедице проблема вршњачког насиља аналогно датој проблемској ситуацији.

Наставница саопштава ученицима на који начин ће се одвијати ова активност, и јасно износи ученицима која су њена очекивања од ученика. Ученици су за ову активност подијељени у четири хетерогене групе и раде на проблемским ситуацијама: вршњачка дискриминација и вршњачко насиље. Ученици, унутар својих група, дијеле задужења, те дискутују о дефинисању проблема, а затим о узроцима и посљедицама датих проблема. У првој фази свака група ће писати на радне листиће/стикере (по боји) узроке датог проблема, уз међусобну сагласност, уважавајући мишљења свих чланова групе, а затим их поставити на зидни плакат **ДРВО ПРОБЛЕМА**, које је наставница унапријед припремила, на мјесто предвиђено за то (у коријену дрвета). Послије тога, све групе пишу (на листиће, по бојама), на исти начин, посљедице датог проблема, те их онда лијепе на дрво проблема у крошњу дрвета. На овај начин наставница је пратила урађени задатак групе по бојама. Сваки представник групе ишчитава узроке и посљедице, након чега су их анализирали на нивоу одјељења. Провјеравали тачност позиционирања узрока и посљедица у дрвету проблема. Након тога, групе су имале задатак да осмисле рјешења за проблем вршњачка дискриминација стављајући картице/плодове у врх крошње. Након тога дискутују и усаглашавају који све узроци дискриминације могу бити, те након тога на дрво, у дијелу узроци, уписују своје идеје.

Неке од узрока проблема вршњачке дискриминације у конкретном проблему дјечака ромске припадности према мишљењу ученика су: не учи, не ради домаће задатке, касни у школу, сједи у прљавој и исцијепаној одјећи, нема услова за

живот (вода, струја), проси, страх, не прихватање различитости, лажне приче, неприхватљивост и сл. Неке од посљедица које су наводили. одбаченост, депресија, искљученост, туга, прљава одјећа, глад неразумијевање, усамљеност, понижење.

Наставница прати и усмјерава дискусије и начин размишљања унутар група постављајући одговарајућа питања (нпр. Да ли је то заиста узрок или је можда посљедица овог проблема?) Такође, наставница је, за вријеме рада у групама, примијетила да се многи појмови понављају, те да су ученици више свјесни посљедица, него узрока самог проблема.

Активност бр. 3

Превазилажење проблема:
уочавање примјера неprimјереног понашања и изналагање облика примјерног понашања
(10 мин)

Наставница се враћа на Т-табелу са почетка часа и уочене облике неprimјереног понашања, како би ученици осмислили могућа рјешења на неprimјерено понашање. Представници група износе своје виђење проблема и приједлога за превазилажење тог проблема у форми одговора на питања на радном листу која су постављена за сваку групу:

I и II GRUPA – Када бих се осјећао угрижено, повријеђено, ја бих примијенио/ла...? (силу, повукао/ла бих се, рекао/ла родитељима, рекао/ла бих најбољем другу).

III и IV GRUPA Када би се пред мојим очима догађала туча или када бих видео/видјела да неког нападају у разреду физички или вербално, ја бих...(раздвојио обојицу која се туку, звао бих разредника/цу, супротставио исто).

Наставница наглашава да ученици размисле о посљедицама наведеног (неprimјереног) понашања и пожељним реакцијама на дискриминацију и вршњачко насиље. На Power Point презентацији приказује неке од пожељних реакција:

Листа пожељних реакција на вербално насиље (Бин, 2004:32)³.

1. „Стани размисли! Немој ништа да урадиш одмах. Размотри све могућности. Размисли шта би могло да се догоди ако повриједиш другу особу.
2. Ти знаш да оно што чиниш зависи од тебе. Ти одлучујеш. Сам контролишеш своје поступке.
3. Реци себи: Уреду је осјећати бијес. Није уреду повриједити некога. Чак иако је та особа повриједила мене.
4. реци тој особи: Престани! То ми се не допада!
5. Држи руке к себи. Стисни песнице и стави их у џепове.
6. Иди, отрчи негдје одатле.
7. реци тој особи како се осјећаш. Употријеби такозвану Ја-поруку. Примјер: Бијесан сам када ме удариш, јер ме боли. Хоћу да престанеш да ме удараш.
8. Удахни дубоко, па издахни. Издувај бијес из свог тијела.
9. Обрати се неком старијем. Реци шта се догодило и како се осјећаш.
10. Полако изброј од 1 до 10. Број уназад од 10 до 1. Настави да бројиш, све док не осјетиш да ти се смирује бијес.
11. Размисли о ономе шта те чини срећним. Мисли о нечему што волиш да радиш и замисли себе како то радиш.
12. Узми тајм-аут. Иди негдје другдје док се не будеш осјећао боље.

Ученици кратко са наставницом дискутују о предложеним реакцијама, те закључују да бројање до 10 или тајм-аут је добра реакција када осјећају бијес и љутњу.

НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА**Активност бр. 5**

Колико разликујемо примјерено/непримјерено понашање?

(15 мин)

Након учења наставница заједно са ученицима се поново враћа на почетну активност Т-табелу како би упоредили облике примјереног и непримјереног понашања које су тада ученици истакли, са рјешењима до којих су ученици дошли касније, у групном раду. Сагледали су шта су ново научили на овом часу, да ли освијестили и усвојили нове облике понашања. Примјеном петоминутног теста *Колико разликујемо непримјерено понашање?*⁴ ученици су уочили и освијестили своју толерантност на насиље. Наставница је читала тврдње, а ученици су записивали одговоре (слова Н-непримјерено понашање и П – примјерено понашање) на папирићима. Након тога наставница испитује на табли кључ рјешења. Ученици су сами провјеравали одговоре на основу кључа рјешења, те сабирали бодове на нивоу групе и сазнали колико су толерантни на насиље (појединачно и групно). На крају часа проглашена је побједничка група која је награђена бонбонама.

1. Морао сам га ударити. Стварно је превршио сваку мјеру.
2. Глупа је ко топ. Морала сам је ударити.
3. Рекла сам јој да престане јер ми се то не допада.
4. Једва сам се савладао. Стиснуо сам шаке и ставио у џепове.
5. Испричао сам наставници како ми се он руга.
6. Ја пустим да ствари преноће, па онда реагујем.
7. Када сам бијесна, ја бројим од 10 до 1 уназад.
8. Чекам га на првој кривини, осветићу му се троструко.
9. Када ме неко повриједи, ја му објасним како се осјећам.

Кључ рјешења: 1 = Н; 2 = Н; 3 = П; 4 = П; 5 = П; 6 = П; 7 = П; 8 = Н; 10 = П.

Извори

- 1 Рангелов, Ј.Р. (2019). Школа мишљења: приручник за наставнике и наставнице. Сарајево: Центар за образовне иницијативе Step by Step
- 2 Продановић, Љ. (1976). Проверите како васпитавате у школи. Београд: БИГЗ
- 3 Бин, А.А. (2004). Учионица без насилништва. Београд. Креативни центар.
- 4 Марић, Т. (2011). Ненасилна педагошка комуникација. Лакташи:Графомарк

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Наташа Елез

Школа: ЈУ ОШ „Алекса Шантић“,
Војковићи

Мјесто: Источно Сарајево

Разред: IX (девети)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Професионална оријентација

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Одјељенска заједница

Међупредметна корелација:

Српски језик и информатика

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Професионално информисање ученика

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

45 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- А0-хамер папир,
- радни листићи
- таркери, оловке, селотејп трака, маказе
- микробит уређај,
- Уџбеник: Водич кроз занимања за ученике завршног разреда основне школе, 2006. год.

ФОКУС ПРАКСЕ:

- Стварање окружења за критичко мишљење
- ✓ **Питања вишег реда**
- Докази и аргументација
- Сагледавање других перспектива
- Анализа узрока и посљедица
- ✓ **Рјешавање проблема**
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима током наставе прилику да рјешавају нерутинске проблеме и питања, процјењују доказе за и против различитих ставова, размартају различите перспективе неког проблема и разумију дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког размишљања и рјешавања проблема (КРРП) у настави одјељенске заједнице за 9. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће моћи да:

- ✓ процјењују властите интересе и вриједности, своје снаге и способности и формулише животне улоге у контексту индивидуалног искуства;
- ✓ критички процјењују однос између властитих карактеристика, свијета образовања и свијета рада;
- ✓ анализирају важност доношења одлука и посљедица избора у свим аспектима живота;
- ✓ користе конструктивне начине управљања промјенама и стратегијама.

Показатељ разреда који се похађа (индикатор):

- ✓ процјена властитих карактеристика,
- ✓ процјена властитих компетенција,
- ✓ одлучност у доношењу одлуке о избору занимања,
- ✓ знање о томе шта су способности, шта су вјештине, шта су вриједности,
- ✓ објективност у очекивањима.

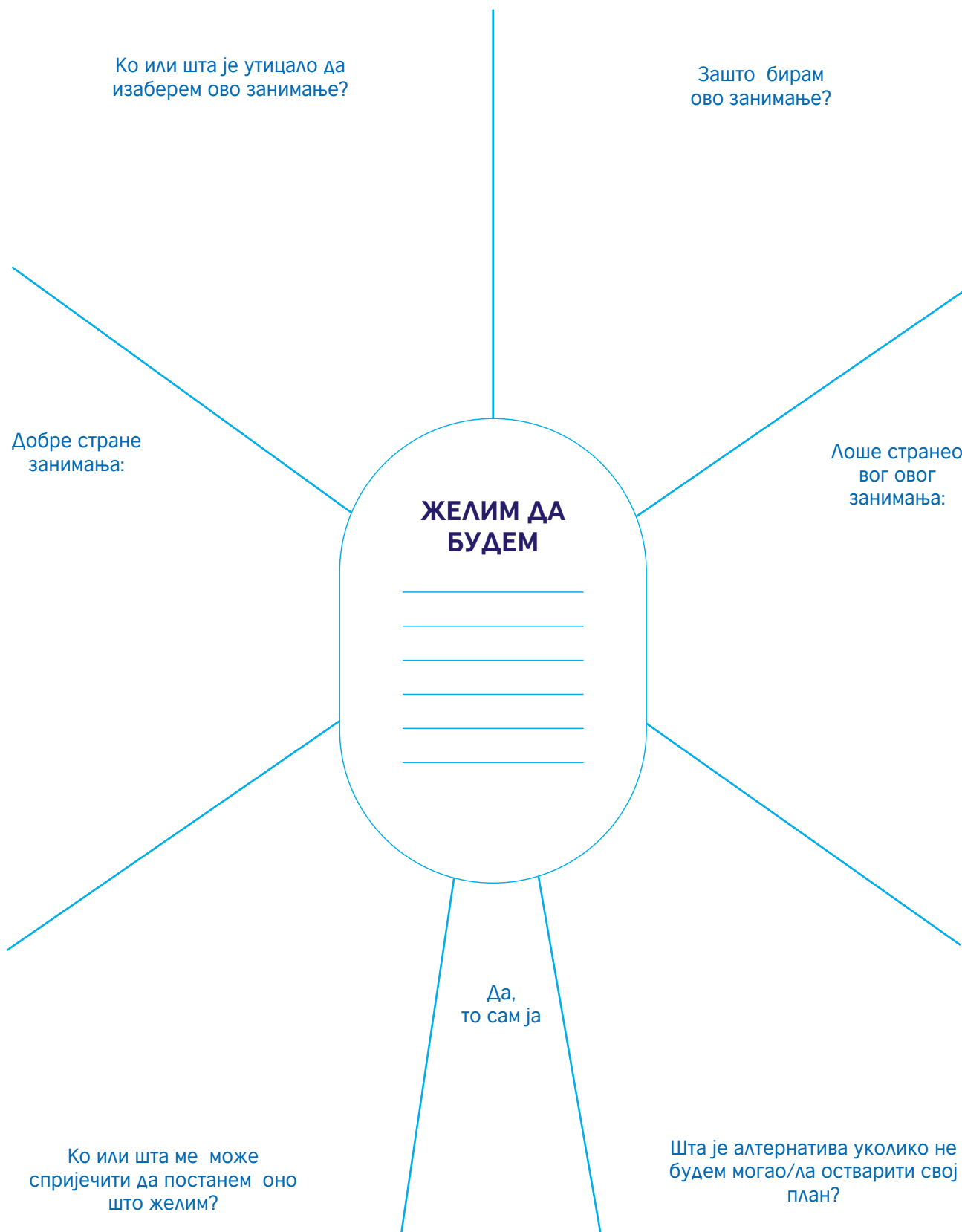
ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

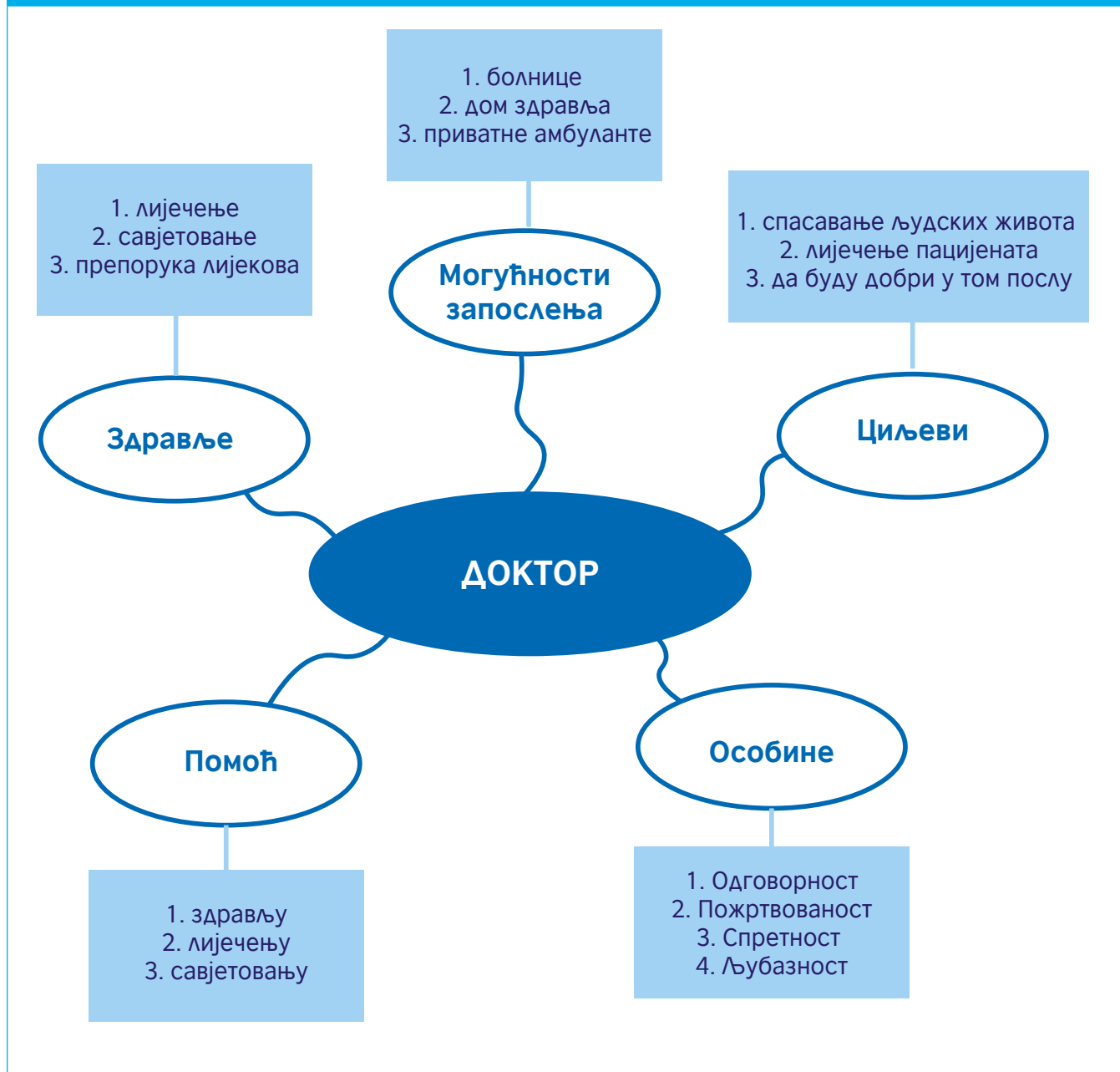
Наставница је у склопу пројекта “Школе 21. вијека” похађала обуку која се односи на критичко мишљење и рјешавање проблема након чега је за ову наставну праксу користила различите методе за развијање критичког мишљења код ученика, као и примјену микро:бит уређаја за рјешавање проблема и остваривање међупредметне корелације. Ученици су на претходном часу добили домаћи задатак да техником „Мапа ума“ прикажу одређено занимање (доктор, новинар, адвокат, фармацеут, фризер, полицајац).

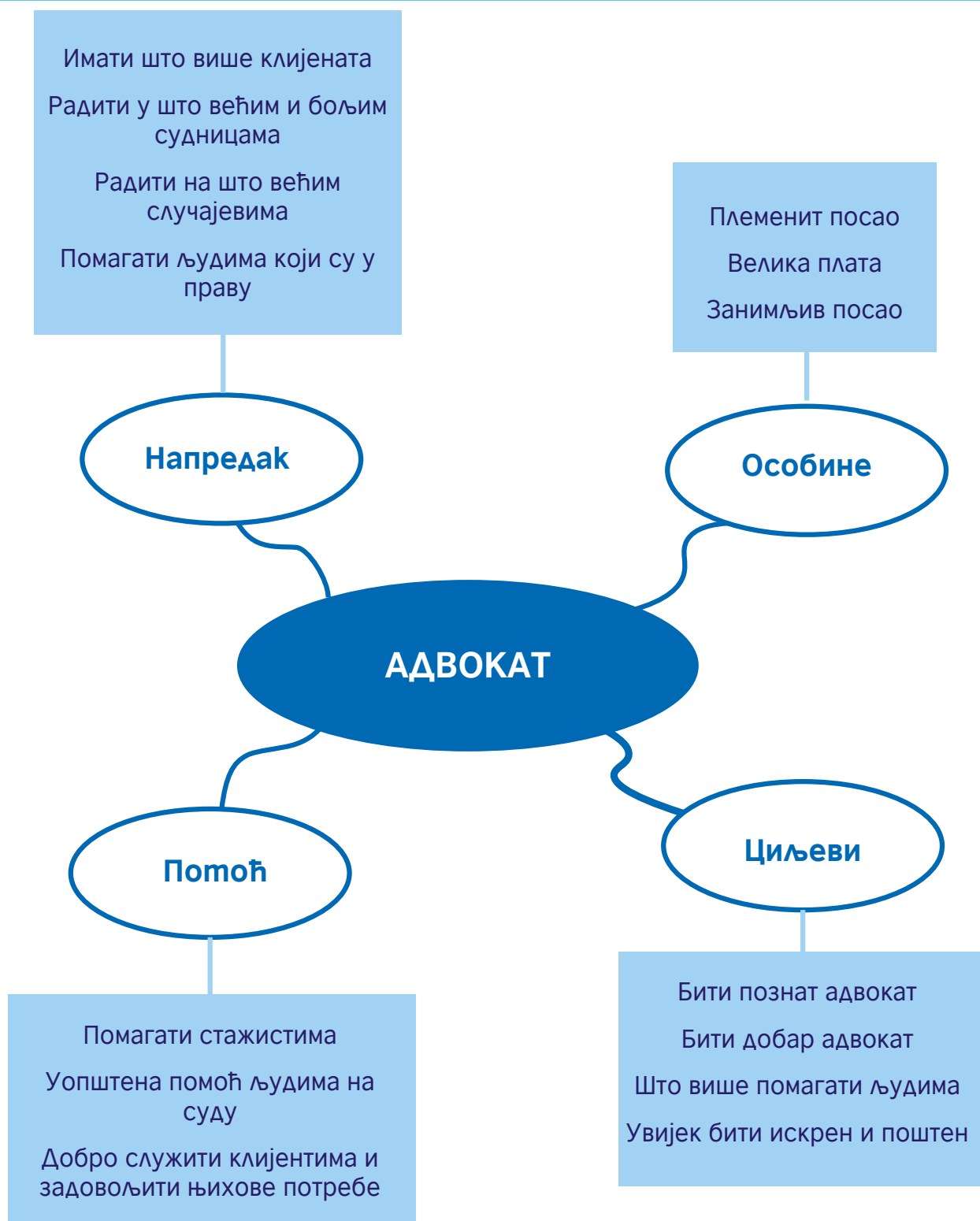
ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА Активност бр. 1 Пантомима (5 мин)	Активност 1 – Пантомима Неколико ученика, један по један, пантомимом представљају занимање по избору. Задатак осталих ученика је да погоде о ком занимању је ријеч. <i>Напомена: Ученици погађају замишљено занимање постављањем питања, на које са да или не, одговара један ученик. (Примјери занимања могу бити фотограф, фризер, лекар и др.)</i>
КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ Активност бр. 2 Размишљај о будућности (10 мин)	Активност 2: Ученици раде у пет група. Свака група добија радни листић који заједно попуњавају сви чланови групе. (Радни листић бр. 1 је дат у прилогу). У току рада у групи наставник обилази ученике и сугерише шта требају допунити постављајући им питања везана за њихово одабрано занимање.
Активност бр. 3 Извјештај група (5 мин)	Активност 3: Групе читају одговоре, коментаришу и међусобно се допуњају. Ученици затим на нивоу цијелог одјељења разговарају с наставником о томе која им се занимања допадају и зашто, која не и зашто, која занимања сматрају тешким, а која посебно занимљивим и зашто, могућност усавршавања и напредовања, на који начин по завршетку школовања они могу допринијети развоју локалне заједнице.
Активност бр. 4 Мапа ума (15 мин)	Активност 4: Ученици заједно са наставником (кроз мапе ума које су урађене као домаћи задатак са претходног часа) – прилог, анализирају неопходне предиспозиције човјека за одређено занимање. Истиче се важност правилног избора будућег занимања, важности постојања алтернативе и потенцира се склад жеља, могућности и способности.
Активност бр. 5 Разговор (5 мин)	Активност 5: Наставник упућује, између осталог, и на странице средњих школа као и на водич за занимања (леци, материјали, веб странице, листе звања и занимања, услови уписа.).
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА Активност бр. 5 Анкета (5 мин)	Активност 6: Ученици попуњавају анкету помоћу Формс-а путем мобитела/рачунара или помоћу микро:бит-а: Питања: 1. Сва дјеца (без обзира на етничку или полну припадност, друштвено-економски статус, и др.), имају једнаке шансе за школовање: ДА/НЕ; 2. Учење може бити забавно: ДА/НЕ; 3. Дјеца осјећају сигурност у учионици и у процесу учења: ДА/НЕ; 4. Наставници продубљују знања и развијају таленте које дјеца са собом доносе у школу и раде на примјени тих талената: ДА/НЕ; 5. Цијени се знатижељност, критичко размишљање, кретивност и нови начин виђења и рјешавања проблема: ДА/НЕ. ЛИНК за примјер онлајн анкете: https://forms.gle/eJQ3rJjnvHiB5qbY9

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ	На примјеру анкете (линк) у завршном дијелу наставник може креирати исти упитник на основу датих питања на свом Google Forms-у или Microsoft Forms-у, зависно од платформе коју користе. Резултати могу бити видљиви у реалном времену на пројектном платну. Такође, можете користити и микро:бит уређај да тастери А и Б буду одговори на питања ДА и НЕ, а за сваки стиснути тастер добијемо знак „смјешка“ или „Љутка“. Уколико желите користити микро:бит, онда је претходно потребно програмирати и припремити на часовима информатике.
ПРАЋЕЊЕ И ПРОЦЈЕЊИВАЊЕ:	Подстицати ученике на кориштење различитих техника за развијање критичког мишљења на основу теме о којој смо разговарали. Подстицати ученике на: ▸ Постављање питања вишег реда; ▸ Да разликују и користе чињенице и мишљења; ▸ Кориштење тврдњи, доказа и резонавања; ▸ Учествовање у дебатама и расправама; ▸ Разматрање и сагледавање других перспектива; ▸ Кориштење микро:бит уређаја.

РАЗМИШЉАЊЕ О БУДУЋНОСТИ (Радни листић, бр.1)

Извори

1. Водич кроз занимања за ученике завршног разреда основне школе, 2006. год.
2. Весна Буљубашић-Кузмановић, Јосип Јанковић, Мира Пашалић, Анђелка Пеко, Сања Шпања, Заједно јачи, Осијек-Вуковар The PRONI Institute of Social Education 2000. год.
3. Душанка Јовановић, Славица Кијевчанин, Марија Кривачић, Ирена Лободок-Штулић, Драган Б. Стојановић, Умеће одрастања, Београд, Удружење за креативни развој, 1998. год

**МУЗИЧКА
КУЛТУРА**

ИМЕ НАСТАВНИКА/ЦЕ:

Мирко Милинковић

Школа: ЈУ Основна школа „Србија“, Црквина

Разред: VI (шести)

НАЗИВ ПРАКСЕ:

Увођење c-dur љествице

ПРЕДМЕТНО ПОДРУЧЈЕ:

Музичка култура

ПРЕДМЕТ ИЗУЧАВАЊА:

Слушање и репродукција

ТРАЈАЊЕ АКТИВНОСТИ:

2x35 минута

ПОТРЕБНИ МАТЕРИЈАЛИ:

- клавир
- слике из уџбеника
- микро:бит
- Г. Стојановић, Д. Тракиловић и Зорислава М. Васиљевић. (2014.) Музичка култура за шести и седми разред. Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Бранка Вучић и Андреа Кажић-Сокић. (2018.). Музичка култура – приручник за наставнике (6. разред основне школе). Подгорица: Завод за уџбенике и наставна средства,

ФОКУС ПРАКСЕ:

- ✓ **Стварање окружења за критичко мишљење**
 - Питања вишег реда
 - Докази и аргументација
 - Сагледавање других перспектива
 - Анализа узрока и посљедица
 - Рјешавање проблема
- ✓ **Кориштење микро:бит-а**

СВРХА:

Пружити ученицима, током наставе, прилику да рјешавају нерутинске проблеме и одговарају на питања различитог нивоа сложености, процјењују доказе за и против различитих ставова, разматрају различите перспективе неког проблема и разумеју дубинске структуре питања уз примјену различитих стратегија учења које подстичу развој вјештина критичког мишљења и рјешавања проблема (КРРП) у настави музичке културе за 6. разред.

ИСХОДИ УЧЕЊА:

Ученици ће:

- ✓ Интонирати љествицу C-dur-a;
- ✓ Репродуковати пјевањем обрађене пјесме у C-dur-y;
- ✓ Упознати се с примјеном микро:бит-а у настави музичке културе;
- ✓ Објаснити музичко-теоријске појмове: љествица, степен, полустепен;
- ✓ Препознати и навести тетрахорде, степене и полустепене C-dur љествице;
- ✓ Утврдити основне карактеристике dur љествице;
- ✓ Развити музикалност и музичко памћење.

ШТА ЈЕ ПРЕТХОДИЛО АКТИВНОСТИМА

Ученици су на претходним часовима упознати са основним информацијама о микро:бит-у, дијеловима, начину функционисања и кодирању. Микро:бит је претходно испрограмиран да сваки микро:бит представља један степен (тоника, супертоника, горња медијанта, субдоминанта, доминанта, доња медијанта, вођица) у љествици и производи звук, односно тон у зависности од тога који је степен у питању. Кориштен је као помоћно наставно средство у циљу забаве.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

УВОД У УЧЕЊЕ/ ЕВОКАЦИЈА

Активност бр. 1

Игра „Ја шапатом, ти гласно“

(4 мин)

У уводном дијелу часа играмо игру „*Ја шапатом, ти гласно*“. Игра подразумијева да се ученици, укључујући и наставника присјете шта их је обрадовало током претходне недјеље. То се чини на један необичан начин. Наставник каже шта је њега обрадовало шапатом, а затим неко из групе то понови гласно. Након тога ће он шапатом рећи шта је њега обрадовало и прозвати другог да понови гласно (то се понови са неколико ученика). На тај начин ученике се мотивише за рад и усмјерава их се да размишљају о висини гласа.

Активност бр. 2

Упјевавање и понављање

(4 мин)

Након тога пјева се пјесмица. Како бисмо се припремили за пјесмицу прво се сви упјевавају како би припремили гласове за пјевање. Наставник отпјева једну мелодију, а ученици понове за њим. Након тога наставник подсјећа дјецу да се вокализе пјевају на разним тонским висинама, навише и наниже. Затим се понове имена степена у љествици: тоника, супертоника, горња медијанта, субдоминанта, доминанта, доња медијанта, вођица. И поновимо да је тетрахорд низ од четири узастопна тона.

КРОЗ УЧЕЊЕ/ РАЗУМИЈЕВАЊЕ

Активност бр. 3

Тактирање

(15 мин)

Након уводног дијела и припреме ученика, ученицима се подијеле микро:битови на којима су исписана имена степена (седам). Микро:бит је већ кодиран за ову активност (Прилог 3). Ученике се прозива да кажу која имена су добили на Микро:биту.

Упуте наставника:

„Како видите у овој пјесмици су главни глумци тонови од којих сваки има своје име, хајде да се подсјетимо како се они зову.“

Заједно с ученицима наставник понавља њихова имена до, ре ми, фа сол, ла, си, до. Ученицима се објашњава ако им нешто није јасно, а затим се заједно понавља тај тон како би још утврдили текст.

Нејасно би им могло бити „сол, то солмизира наставник“. Наставник објашњава да је солмизирање пјевање нота по њиховим именима, која су управо научили. Када научимо текст пјесмице треба је научити и пјевати. Када су ученици с наставником пјесму отпјевали по дијеловима, у овом случају двотактима пјесма се пјева у цијелости али са тактирањем. Понавља се два пута или зависно од тога колико добро су ученици усвојили пјесму у цијелости.

Активност бр. 4

Парлато вјезба:
тактирање и
солмизацијски изговор

(10 мин)

Наставник затим на таблу лијепо нотни текст пјесме (Прилог 1) да би анализирали (кључ, врста такта, нотне вриједности и паузе, темпо, композитор). Неки од ученика ће изаћи да покажу нотне вриједности како би наставник био сигуран да схватају и да су спремни за парлато.

Пјесмицу ће потом заједно откуцати парлато и обрадити посебне дијелове који би могли бити ритмички сложени.

Послије парлата слиједи пјевање солмизацијом, које ће се понављати у зависности од тога колико се добро ученици сналазе. Након основне анализе слиједи редање тонова по висини.

ОПИС ПРАКСЕ

(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)

Активност бр. 5

Микро:бит-ом до звука
(10 мин)

„Одлично сте се снашли са тактом, темпом и нотним вриједностима, а сада ми реците који је најнижи тон у овој пјесмици?“-обраћање наставника који похваљује и подстиче (Рећи ће да је то „до“). Сада наставник бира ученика који ће показати на микро:бит-у тонику и тако редом за све остале тонове и степене. Тонове ће наставник записати на табли, а ученици му говоре који су то степени и истовремено производе звук користећи Микро:бит.

Испод тонова наставник пише степене, солмизацију и абецеду.

„Видите да сам написао још нека слова испод нота, а она се називају абецедна имена тонова. Ова имена са којима смо се сад упознали се називају солмизациона имена. Свака нота има два имена (показујем на табли). Али ми ћемо за пјевање да користимо солмизациона имена. Идемо да поновимо, како се називају ноте солмизацијом?(до, ре, ми..), а како абецедом (ц, д, е..).

Браво одлично сте то научили. Идемо да отпјевамо ове тонове заједно.“

Љествицу наставник и ученици пјевају заједно уз клавирску пратњу само навише јер је ученицима слједећи задатак да уоче како се креће мелодија. Ученици би требало да закључе да се креће навише, постепено. Наставник им објашњава да се овај низ од седам тонова, са првим поновљеним, пореданих по висини назива љествица и да добија име по првом односно задњем тону. То је у овом случају до – с и зато се назива C-dur љествица. На табли изнад написаних тонова уписује се име љествице.

Активност бр. 6

Клавијатура
(10 мин)

Након овога слиједи објашњење полустепена и тетра хорда. Наставник лијепо слику клавијатуре од c-1 до c-2 са исписаним називима нота.

Питање:

⇒ Знате ли шта је на овој слици? (клавир/клавијатура) – Прилог 2

Наставник показује ученицима да се између нота до-ре, ре-ми, фа-со, со-ла и ла-си налазе црне дирке, као код ових (покажем којих) зато у музици кажемо да између њих постоји степен, а када нема црне дирке назива се полустепен.

Наставник то биљежи на љествици која је написана на табли. Ученици при томе помажу. Активност: Да ли између до-ре има црна дирка (има) и то биљежим на табли и тако све до си и до .

На овај начин је забиљежено све што ученици требају знати о c-dur љествици.

Наставник поставља још једну апликацију (слику) на којој је приказано осам степеница на којима су исписани солмизациони слогови у одговарајућој боји. Објашњава ученицима да љествицу можемо упоредити са степеницама, када пјевамо навише, то је као да се пењемо степеницама, а када пјевамо наниже то је као да се спуштамо низ степенице. Затим се заједно пјева љествица, а ученици имају задатак да замисле да се пењу и силазе низ степенице.

Активност бр. 7

Седам група у
љествици
(15 мин)

Након тога наставник дијели ученике у седам група (седам тонова). Прва група ће бити „до“, друга „ре“, трећа „ми“..... и седма „си“.

Ученици ће да стану у круг и чучну, када се пјева о одређеном солмизационом слогу та група ће да устане и тако до краја када сви требају заједно да стоје и отпјевају задњи дио пјесмице заједно уз ударање длана о длан, да би се осјетила пауза на крају. Пјевање се одвија уз моју помоћ и пратњу клавира. Ову игру понављамо у зависности колико је ученици савладају и прихвате као забавну.

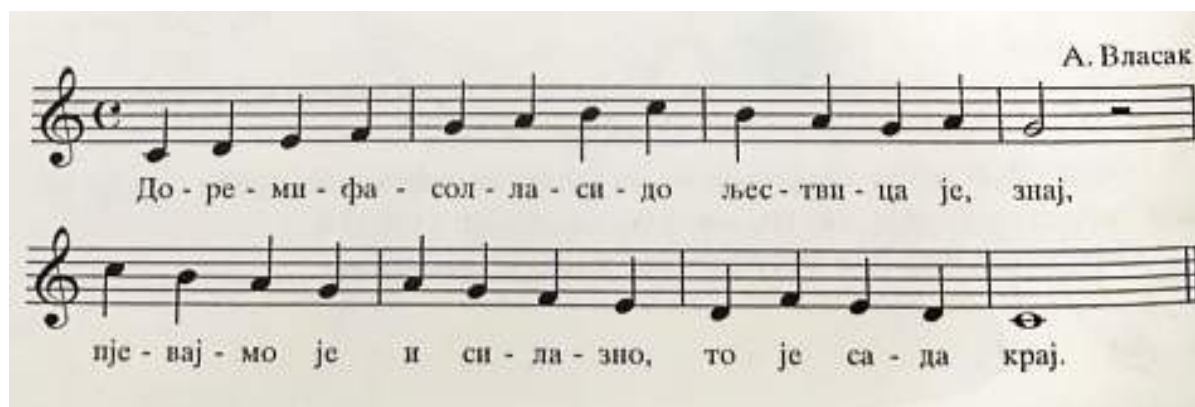
СУГЕСТИЈЕ ЗА ДРУГЕ НАСТАВНИКЕ/ЦЕ

Важно је за музичке активности припремити довољан број микро:бит уређаја, примјерене слике и апликације.

У групама је важно обезбиједити сарадњу и сарадничко учење.

ОПИС ПРАКСЕ	(Детаљан опис тока активности са корацима и задацима)
НАКОН УЧЕЊА / РЕФЛЕКСИЈА	У завршном дијелу часа ћемо поновити оно што смо научили. Уколико остане времена заједно поновимо пјесмицу и отпјевамо љествицу.
ФОРМАТИВНА ПРОЦЈЕНА	Ученицима постављам питања: ⇒ Коју смо љествицу научили? ⇒ Колико има тонова? ⇒ Гдје су полустепени? ⇒ Шта је тетрахорд?

ПРИЛОГ 1 ¹

ПРИЛОГ 2

Извори

- ¹ Завод за уџбенике и наставна средства. Бранка Вучић и Андреа Кажић-Сокић. (2018.). Музичка култура – приручник за наставнике (6. разред основне школе). Подгорица: Завод за уџбенике и наставна средства, стр. 8.

© **British Council** 2022

The British Council is United Kingdom's international organisation
for cultural relations and educational opportunities.

www.britishcouncil.org